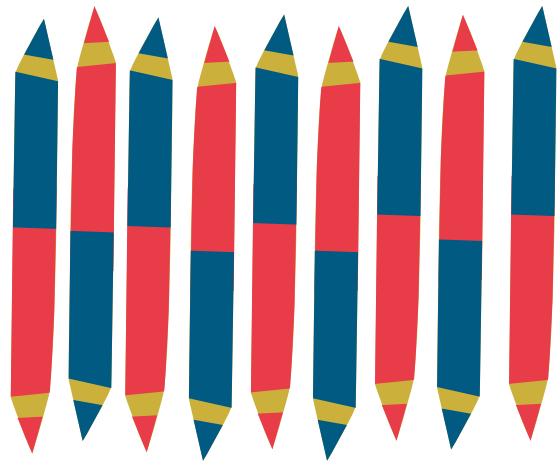

A photograph of two young children sitting at a white table in a classroom. The child on the left is leaning forward, resting their chin on their hands, looking towards the camera with a slight smile. The child on the right is focused on writing with a green pencil on a piece of paper. On the table in front of them are several small plastic animal figurines, including a white swan, a brown cow, a black cow, and an orange chicken. The background shows white cabinets with various children's drawings pinned to them, including a yellow robot-like figure and a drawing of a house. A red vertical bar is on the left side of the image.

**VI GÖR
TILL-
SAMMANS
EN NY
SKOLA**

**VI GÖR
TILL-
SAMMANS
EN NY
SKOLA**

VI GÖR TILLSAMMANS #UUTTAKOULUA

Styrka genom samarbete <i>Virpi Lehmusvaara, Tusby kommun och projektet #Uuttakoulua</i>	9
En kreativ stad bygger på kontinuerlig inläring och kreativt kunnande <i>Anne Stenros</i>	10
Kollektiv professionalism som grund för skolans utvecklingsarbete <i>Raisa Ahtiainen och Lauri Heikonen, Helsingfors universitet</i>	13
Skolan mitt i byn – Skolans betydelse som regional attraktionsfaktor <i>Venla Bernelius, Helsingfors universitet</i>	18
Projektet #Uuttakoulua – utveckla möjligheterna till lärande <i>Minna Lumme, projektet #Uuttakoulua</i>	21

STÄRKA SKOLANS KULTUR AV POSITIV VÄXELVERKAN

Skolan som stöd för välmåendet – Välmåendets hand <i>Lotta Uusitalo och Kaisa Vuorinen, Positive Learning Oy</i>	26
Delaktiga föräldrar <i>Ulla Siimes och Tuija Metso, Finlands föräldraförbund</i>	30
En positiv interaktionskultur ökar vi-andan <i>Pi Yli-Penttilä, Päivölnlaakson koulu, Kervo</i>	33
Nytt bildnings- och välfärdscampus i Sjundeå – Ett bultande hjärta av välbefinnande <i>Jukka Pietinen Sibbo kommun</i>	37
Styrkerya och styrkecirkel – Elevernas styrkor som utgångspunkt för lärarens arbete <i>Heidi Zopf, projektet #Uuttakoulua</i>	40

UTFORMNING AV VERKSAMHETSKULTUREN FÖR LÄRANDET OCH VARDAGEN

Från små försök till stora visioner – Användarinriktad utveckling av lärande <i>Minna Lumme, projektet #Uuttakoulua</i>	46
Och om man tappar bort sig i skolan? - Designa lärandets och vardagens verksamhetskultur <i>Sari Ahola, Kati Airisniemi, Sari Lehto, Hanna Sulonen, Kervo stad</i>	51
Gemensam skaparglädje i nybörjarklassen <i>Heidi Zopf, projektet #Uuttakoulua</i>	54

UTVECKLING AV DE PEDAGOGISKA VERKSAMHETSFORMERNA

Utveckla, utvecklas, utveckla, utvecklas <i>Piritta Hannonen och Anni Hapuoja, Et May Oy</i>	58
På väg mot miniskolan – Tankar om en anpassningsbar lärandemiljö <i>Erna Huhtala, Tytyrin koulu, Lojo</i>	62
Sagomaskerad och pyjamasparty elevernas delaktighet i planeringen av litteraturveckan <i>Hennariikka Korpi, Ojakkalan koulu, Vichtis</i>	65
Planering av strukturen för mångvetenskapliga lärområden <i>Tytti Hämmäläinen, Mirja Karjalainen-Väkevä, Marleena Laari, Anna Linnonmaa, Asta Pekkala och Jaana Suopellonmäki, Järvenpään Yhteiskoulu</i>	68
Ska vi hjälpas åt? Vi undervisar tillsammans! <i>Heidi Zopf, projektet #Uuttakoulua</i>	72
Vi bedömer tillsammans – Utveckling av bedömningskulturen i Kyrkslätt <i>Minttu Myllynen, Jouni Koponen och Alex Neumann, Winellska skolan, Nissnikun koulu och Kartanonrannan koulu, Kyrkslätt</i>	75

UTVECKLA EN VERKSAMHETSKULTUR SOM STÖDER SKOLENGAGEMANGET

Varför gick Jonas till skolan? - Framgångar och positiva kamratrelationer i skolans sociala miljö <i>Tuomo Virtanen, Jyväskylän universitet</i>	80
Meet me halfway there - Möten i Puolimatka <i>Laura Ilvesoksa, Aila Kalatie, Lasse Luostarimäki, Marjo Reijonen-Borremans och Noora Vuorenmaa, Puolimatkan koulu, Hyvinge</i>	84
Paus och dialog – Vem lyssnar vi på i skolan? <i>Tiina Simons och Katja Elo, Tusby kommun</i>	91
Delaktighetsdagar på Otalammen koulu <i>Annikka Leutonen och Heli-Maija Heikkinen, Otalammen koulu, Vichtis</i>	94
Recept för ett fungerande elevteam <i>Maarit Suonpää, Kirkonkylän koulu, Tusby</i>	98
Trygg och välmående skola – Designprojekt för lärandet och vardagen i byskolan Nummisten koulu <i>Pauliina Suvanto och Mia Meri, Nummisten koulu, Mäntsälä</i>	100
Ledningsgruppen som motor för skolans utveckling <i>Tomi Lamppula och Olli-Pekka Ahtiainen, Synesis Oy</i>	104
<i>Kommuner och skolor som deltog i projektet #Uttakoulua</i>	107

REDAKTÖRER: Minna Lumme #Uttakoulua och Minna Luoma/Sisältötoimisto Rouva Sana

ÖVERSÄTTARE: Charlotta Lynch/AAC Global Oy

FOTOGRAF: Satu Hart/By Satu Hart

GRAFIKER: Lulu Halme/Da da design

TYNGD: Grano Oy

UTGIVARE: #Uttakoulua-hanke

STYRKA GENOM SAMARBETE

VIRPI LEHMUSVAARA

Bildningsdirektör, Tusby kommun
Styrgruppens ordförande, projektet #Uttakoulua

INLEDNING

SOM EN DEL AV Grundskoleforumets program *Den nya grundskolan* förenade 16 kommuner i Västra och Mellersta Nyland sina krafter och startade våren 2019 projektet #Uttakoulua. Målet med programmet *Den nya grundskolan* är att främja elevorienteringen i grundskolan, öka lärarnas kompetens samt stärka en öppen och kollektiv verksamhetskultur.

Vi beviljades sammanlagt cirka en miljon euro i statens specialunderstöd för vårt utvecklingsarbete och #Uttakoulua-projektet kunde inledas. Sammanlagt 50 utvecklingsskolor och en omfattande grupp samarbetsparter från regionen deltog i projektet.

Det bärande temat i projektet #Uttakoulua är att stödja ett resursinriktat lärande. Detta innebär att lärandet bygger på barnens och de ungas styrkor. Den positiva pedagogiken är en stark drivkraft.

Vi beslöt också att utveckla den interaktiva verksamhetskulturen och ledarskapet. Vi ville göra skolans vardag smidig, samarbetet mellan olika aktörer fungerande och öka förståelsen för systemisk utveckling och kunskapsledarskap. Sexton

av kommunerna har även särdrag och på så sätt har #Uttakoulua berikats av olika kommun- och regionspecifika pilotprojekt.

De metoder som utnyttjades stärkte även gemenskapskänslan. Vi ordnade labbar, utvecklade kollektivt, utnyttjade dialogiska metoder och delade framför allt med oss av våra kunskaper.

Allt detta har fört oss mot #Uttakoulua. Endast genom samarbete blir projektet lyckat.

I egenskap av styrgruppens ordförande vill jag tacka samtliga deltagare i projektet #Uttakoulua. Ni har alla bidragit till att göra projektet ännu bättre. Jag vill rikta ett särskilt tack till utvecklingsskolorna och kommuncoacherna.

Ett varmt tack till våra samarbetsparter: Centret för utbildningsevaluering vid Helsingfors universitet, Synesis Oy, Positive Learning Oy, Finlands föräldraförbund och Utbildningsstyrelsen. Ett stort tack till kommunernas bildningssektorer samt pärlorna i vårt projekt Minna Lumme och Heidi Zopf samt projektets styrgrupp.

EN KREATIV STAD BYGGER PÅ KONTINUERLIG INLÄRNING OCH KREATIVT KUNNANDE

ANNE STENROS, Tkd
arkitekt SAFA

ALLA BARN ÄR KREATIVA – förutsatt att de får stöd. Detta är det centrala budskapet Sir Ken Robinson, expert i kreativt lärande, vill förmedla. Alla kreativa barn kan växa upp till kreativa vuxna, förutsatt att omständigheterna möjliggör detta.

Jag tillbringade min egen skoltid i Hagalund i Esbo, som på 60- och 70-talen var ett modellexempel på den nya trädgårdsstaden. Staden hade besökare ända från USA och Japan. Små skogsdungar och berg i naturtillstånd slingrade sig mellan husen och fungerade ypperligt som äventyrsplatser på gårdsplanen och skolvägen. Högklassig arkitektur och mänskliga dimensioner samt ett byligt och naturnära grannskap erbjöd en trygghet och stimulerande lekmiljö.

Först senare förstod jag vilka de viktigaste hörnstenarna i min barndom och mina ungdomsår hade varit: en framtidsorienterad och experimentell skolmiljö. Den splitternya skolbyggnaden på Bågsvängen stödde den moderna undervisningen och inhyste kommunens första teckningsklubb. Den nya läroplanen och de experimentella temaklasserna i Tapiolan Yhteiskoulu samt de nytexaminerade, unga och entusiastiska lärarna inpräglade senare nyfikenhetens glöd och en passion för nytt lärande i oss. Detta blev utgångspunkten för kreativitet och senare innovationsverksamhet.

” **STADEN ÄR MÖJLIGHETERNAS PLATS. NÄR EN LITEN POJKE VANDRAR IGENOM STADEN KAN HAN FÅ SYN PÅ NÅGOT SOM HAN VILL GÖRA I RESTEN AV SITT LIV.** ”

Allt som allt byggde den exemplariska arkitekturen och den nylydande undervisningen i Hagalunds samhälle upp livsämnen som karaktäriserades av nyfikenhet, experimentalism och ifrågasättande av det gamla.

Stadsrådgivare Charles Landry, som på 1980-talet skapade begreppet den kreativa staden, har nyligen uppdaterat sin ursprungliga publikation med en aktualiserad version och omdefinition (Charles Landry, *Advanced Introduction to the Creative City*, 2020). Landry definierar egenskaperna hos dagens kreativa stad på följande sätt:

- Den kreativa staden samlar experter, eftersom de där kan uttrycka sina mål och önskemål. Dessa attraherar i sin tur fler experter och kapande konstnärer och staden blir en regionalt attraktiv magnet.

- Den byggda miljön i en kreativ stad är högklassig och intressant och erbjuder olika stimulerande intryck och överraskningar – det är lätt att röra sig och kommunicera med andra i staden.

- Den kreativa staden fungerar som en naturlig marknadsplats för nya idéer och innovationer, gemensamma projekt och utvecklad industri – gemenskapen är starkt engagerad i målen för hållbar utveckling och cirkulär ekonomi samt principen om inkluderande och allas stad.

- Den kreativa staden erbjuder rika kulturella upplevelser via de olika konstformerna, kulturarvet och naturmiljön – staden har flera olika kollektiva, offentliga rum.

- Den kreativa stadens förvaltning är öppen och transparent, flexibelt experimentell och allt mer delaktiggörande för medborgarna.

- Den kreativa stadens verksamhet och industri är företagsam, innovativ och designdriven och bildar gemensamma hubbar och centra mellan olika branscher, där utvecklingsprojekt genomförs genom samarbete mellan olika parter.

- Den kreativa staden kommunicerar aktivt både internt och externt och är samtidigt öppen för framtidens utveckling.

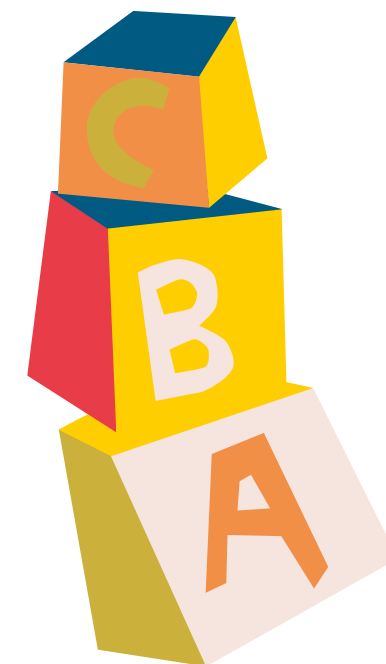
- Och till slut – den kreativa staden har en stark och reformvänlig utbildningsgemenskap som fungerar som plattform för att stödja nya förmågor och experter. De unga upplever att de behövs och får stöd som en del av gemenskapen.

Landry konstaterar att det är fråga om det ”kollektiva urbana”, där staden ger tillbaka till stadsborna, bland annat via dess gemensamma institutioner, till exempel museerna och de öppna platserna. Den kreativa stadens anda är ”invånargenerös” – samtliga invånare får delta och uppleva delaktighet i gemenskapen och dess verksamhet.

Som motsats till den kreativa staden beskriver Landry den tynande gemenskapen, där traditionella maktstrukturer håller fast vid sin status, huvudsakligen förkastar nya idéer, inte tänker ambitiöst, inte förnyar sin vision och inte pratar om meningsfullhet. I en sådan stad härskar en introvert stämning och kontakterna utåt är svaga.

Stadens beslutsfattare är inte medvetna om den globala utvecklingen och i staden är man inte intresserad av framtidens möjligheter. Staden slår inte vakt om sina unga, investerar inte i dem och undervisningens nivå stagnerar. Platsens helhetsstämning har stagnerat.

Var och en kan lätt identifiera sig med utopin om den kreativa stadens inspirerande stämning och dess strävan efter att erbjuda både individen och gemenskapen ingredienserna till ett gott liv. Enligt det gamla receptet från Hagalund möjliggör en bra miljö lek, kreativitet, passion

och innovationer. En högklassig byggd miljö och ett starkt nätverk av samhälleliga rum stöder det helhetsmässiga välbefinnandet och attraherar nya kreativa förmågor, nya tankar och dynamisk verksamhet.

I bästa fall fungerar hela stadsmiljön som en lärandeplattform för livet – precis som arkitekt Louis Kahn har konstaterat: ”Staden är möjligheternas plats. När en liten pojke vandrar igenom staden kan han få syn på något som han vill göra i resten av sitt liv”.

Den kreativa staden inspirerar sina invånare till kreativitet och vice versa – de kreativa invånarna ger staden dess meningsfulla, framåtblickande anda och verksamhetskultur. En sådan atmosfär bär inom sig fröet till livslångt lärande – allt från lek till kreativt arbete.

Enligt Landry är upprätthållandet av en levande och nydanande lokal historia, kultur och tradition grunden till platsens specifika karaktär. Genius Loci – platsens anda – är en levande, organisk helhet som byggs upp genom tiderna, lager på

lager, genom den unika växelverkan mellan den uppbyggda miljön, den mänskliga verksamheten och naturmiljön.

Framtidens kreativa stad grundar sin identitet på kontinuerligt lärande, kreativ kompetens, framåtanda och delaktighet. Den värnar om sitt arv, men är inte dess fånge och stöder sina unga, men glömmer inte bort sina äldre.

Den respekterar individens frihet men främjar samtidigt kollektivitet. Den bygger högklassigt och utvecklar hållbart. Den är internt stark men samtidigt utåtriktad. I dess kärna finns kulturell mångfald och tolerans, gemensamt hopp och individens löfte om livslång tillväxt.

DEN GODA PLATSENS INGREDIENSER – FRÅN LEK TILL KREATIVITET

- Öppen och innovativ företagskultur
- Levande och rikt kulturarv
- God och progressiv lärande- och bildningsgemenskap
- Inspirerande och trygg lekmiljö
- Flexibla förbindelser till när och fjärran
- Offentliga rum och platser som är öppna för alla
- Naturmiljöns kvalitet och närhet
- Möjlighet att uttrycka sig själv och sina önskemål
- Tolerant och gemenskaplig anda
- Framtidstro och hopp om ett gott liv
- Förnyande förvaltning i förnyelse
- Starkt identitet och egenartad känsla

KOLLEKTIV PROFESSIONALISM SOM GRUND FÖR SKOLANS UTVECKLINGSARBETE

LAURI HEIKONEN, doktorand, PeM
RAISA AHTIAINEN, forskardoktor, PeD
centret för utbildningsevaluering,
pedagogiska fakulteten Helsingfors universitet

I SKOLANS UTVECKLING och anknytan- de litteratur betonas vikten av samarbete för att uppnå de uppställda pedagogiska målen. Målet med utvecklingsarbetet samt de metoder som används för att uppnå målen beskrivs med termerna *kollektiv, delaktiggörande* och *delad*.

De nuvarande grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (2014) identifierar skolans samarbete och dess betydelse för att främja lärandet och välbefinnandet som en av hörnstenarna för verksamheten. Detta samarbete fokuserar främst på skolans verksamhetskultur och utvecklingen av denna.

I samband med detta beskriver grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen målet för skolans ledarskap som möjliggörande av en kontinuerlig utveckling av den pedagogiska, delade och yrkesmässiga gemenskapen. Det är alltså tänkbart att delaktiggörande av den yrkesmässiga gemenskapen, eleverna och föräldrarna samt ett delat ledarskap har bildat riktlinjerna för utvecklingen av skolans verksamhet redan under en tid.

En allmän utmaning för skolans utvecklingsarbete är att trots att de olika aktörerna inom bildningsorganisationen har en tydlig och enhetlig uppfattning om dess mål, saknas ofta en gemensam tanke om eller en konsekvent linje för

de metoder genom vilka man vill uppnå målen. En av ledarskapets uppgifter är uppbyggandet av enhetliga och tydliga utvecklingsmål samt genomförandet och utvärderingen av dessa inom ramen för utbildningssystemets olika nivåer och även mellan dem.

Behovet av att utveckla skolan kan uppstå utifrån flera utgångspunkter. Utvecklingsarbetet kan initieras genom nationella reformer (till exempel läroplanen), projektorienterat utvecklingsarbete (till exempel #Uttakoulu) eller organisationsförändringar (till exempel sammanslagning av skolor). Vare sig det gäller en stor eller en liten reform, måste man för att uppnå målen hitta metoder för att stödja etablerandet av samarbete och kommunikation mellan utbildningsanordnaren, läroinrättningarna och skolgemenskaperna.

Den litteratur som behandlar skolans förändring beskriver betydelsen av horisontella och vertikala relationer. Stöd och identifiering av stödbehovet behövs, eftersom kommunerna och skolorna har väldigt olika beredskap och resurser att fungera i förändring. Enligt den internationella undersökningen Talis 2018 har finländska rektorer uttryckt att de behöver fortbildning just för att möjliggöra samarbete mellan lärarna i skolan (Taajamo & Puhakka, 2019).

Trots att Finland har långa anor då det gäller att slå vakt om demokratin samt främja elevernas kollektiva lärande i skolan, har delaktiggörandet av lärarna i skolans beslutsfattande och samarbetet mellan lärare fått relativt lite uppmärksamhet. Lärares professionalism har vanligtvis associerats med arbetets självständiga natur och en stark autonomi. Läraren har den nödvändiga utbildningen och beredskapen att ta ansvar för genomförandet av sin uppgift i klassen.

Då man i dag granskar lärarens yrke och autonomi betonas utöver individualismen och självständigheten dessutom kollektiv delaktighet/kollektivt agentskap och det ansvar som möjliggör kollektiva strävanden efter att utveckla skolan mot delade mål och värderingar. Därmed har man börjat granska främjandet av lärande, välbefinnande och jämlikhet i skolan ur synpunkten för lärarnas professionella samarbete.

” **LEDARSKAPET HAR EN VIKTIG ROLL FÖR UPPBYGGANDET AV KOLLEKTIV PROFESSIONALISM I SKOLAN.** ”

Då det gäller skolans utveckling kan man närma sig detta via sådana begrepp som lärande gemenskap och arbetssätt som grundar sig på samarbete (till exempel professional learning community, lesson study, collaborative inquiry), med det kan även ses som en mer omfattande kulturell förändring mot kollektiv professionalism.

Hargreaves och O'Connor (2018) använder uttrycket *kollektiv professionalism* (collaborative professionalism), med vilket avses professionell och fungerande samarbete både mellan lärare samt mer omfattande lärarnas sätt att jobba och lära sig kollektivt. Ett lyckat samarbete uppstår ur gemensam reflektiv/undersökande och aktiv verksamhet samt ömsesidig dialog där alla har en uppfattning om målen och avsikten med skolans utveckling i en mer omfattande skala.

Kollektiv professionalism grundar sig på tanken om kollektiv autonomi, där lärarna fortfarande fungerar som självständiga experter i förhållande till de auktoriteter som finns ovanför, men även i större utsträckning som aktivitetsexperter, som ansvarsfullt mottar stöd av och erbjuder stöd till varandra för att främja lärandet i skolan.

Kollektiv professionalism stödjer lärarnas tro på att de tillsammans kan påverka elevernas lärande, även då de stöter på hinder. Den förbinder lärarna till gemensamma mål som grundar sig på omfattande mål för elevernas lärande och utveckling. Kollektiv professionalism syns till exempel genom att lärarna talar om ”våra elever” istället för ”mina elever”. Som djupast syns den kollektiva professionalism i samarbetet med eleverna, där även eleverna aktivt utvecklar skolans verksamhet tillsammans med lärarna.

Ledarskapet har en viktig roll för uppbyggandet av kollektiv professionalism i skolan. Nya teoretiska ledarskapsmodeller uppkommer kontinuerligt och

verkar ofta lägga till sina egna prefix till ordet ledarskap och granska ämnet ur lite olika synvinklar.

Vissa utgångspunkter verkar dock ha kommit för att stanna. Ledarskapet anses inte enbart utgöra rektorns uppgift, utan det fördelas på den professionella gemenskapens medlemmar. Även de teorier som granskar utvecklingen skiljer sig genom huruvida de betonar ledarens eller den professionella gemenskapens betydelse för skolans förändringsprocess mer.

Den undersökning vi har genomfört i samband med projektet #Uttakoulua grundar sig inte på någon särskild ledarskapsteori, utan granskar ledarskapet ur ett mer omfattande perspektiv som möjliggörare av utvecklingen av en kol-

lektiv skola. I det som följer presenterar vi kort ett ledarskapsperspektiv – att leda från mitten (leading from the middle) – som lämpar sig för att granska ledarskapet och kollektiv professionalism i skolans utvecklingsprocess på systemets olika nivåer och mellan dem (Hargreaves & Shirley, 2019).

Organisationens medlemmars verksamhet och de ansvar, friheter och skyldigheter de har tilldelats kan ses som bestående av växelverkan mellan ledningen som styr målsättningarna samt de som går i bräschen för att genomföra målen i praktiken. Man har märkt att både utveckling av skolans verksamhet med utgångspunkten ”top-down” och ”bottom-up” stöter på utmaningar.

De mål som upplevs komma uppifrån engagerar sällan lärarna till handlingar. Sällan har den högsta ledningen heller tillgång till all den information som behövs för att fatta beslut om elevernas inläring och välbefinnande. Å andra sidan kan inte heller alla de behov som förekommer i främsta linjen och lärarnas initiativ genomförs, eftersom den enhetliga och sammanhängande linjen då skulle försvinna ur skolans utveckling. Det finns ofta ytterligare en struktur mellan dessa två identifierbara parter. Till följd av detta har man börjat begrunda huruvida ledarskapet kan utövas eller initieras från mitten.

Till exempel kan skolans ledningsgrupp eller arbetsgruppernas ledare fungera mitt i skolan, i kommunen är det skolorna och deras samarbete som finns i mitten, och på statlig nivå skulle ledarskap från mitten gälla till exempel samarbete mellan kommunerna. Att leda från mitten är dock inte enbart en struktur som möjliggör samarbete, utan även en filosofi och kultur som styr verksamheten.

Att leda från mitten ses som en aktiv, demokratisk kraft, som styr dess egna pedagogiska avsikter istället för mål och effektivitet som dikteras uppifrån. På så sätt skiljer sig att leda från mitten

från tidigare modeller som granskar ledarskap på medelnivå, där utgångspunkten ofta har varit att förmedla de mål som har ställts upp på toppnivå till en möjligast resultatrik verksamhet på den lägre nivån. Med hjälp av den kan skolans kollektiva utveckling granskas både i skolan och på systemets övriga nivåer, till exempel genom samarbete mellan kommuner.

Grundtanken med att leda från mitten är att hämta ledarskapet närmare eleverna genom att tillsammans sträva efter att svara på elevernas mångahanda behov och kollektivt ta ansvar för att öka elevernas lärande och välbefinnande. Detta innebär mindre små och fler stora kollektiva initiativ, där utvecklingsarbetet knyts till större samhällliga mål. Det kräver transparens i utvecklingsarbetet och utvärdering av resultat samt ödmjukhet och engagemang i att lära sig tillsammans med andra.

#Uttakoulua är ett gemensamt projekt mellan 16 kommuner som lämpligen kan reflekteras via dessa principer. Utifrån fyra olika utbildningsvägar har projektet bildat en relativt enhetlig helhet som grundar sig på de nationella målen för skolans utveckling.

Det har närmast fungerat på utbildningsnivå och fördjupat samarbetet mellan rektorer, lärare och elever, men också sammanfört kommunernas bildningsdirektörer i samband med olika diskussionsevenemang. På så sätt har projektet strävat efter att skapa ett kollektivt ansvar och en känsla av att vi tillsammans kan påverka våra elevers lärande, välbefinnande och jämlikhet.

”
FRÅGA ELEVEN HUR HEN MÅR,
OM HEN HAR KOMPISAR OCH
PÅMINN OM ATT HEN DUGER
PRECIS SOM HEN ÄR OCH INTE
BEHÖVER FÖRÄNDRA SIG PÅ
GRUND AV NÅGON ANNAN.”

SKOLAN MITT I BYN – SKOLANS BETYDELSE SOM REGIONAL ATTRAKTIONSFaktor

VENLA BERNELIUS,
*biträdande professor urban geografi,
Helsingfors universitet*

DEN FINLÄNDSKA SKOLAN anses allmänt vara en internationell framgångssaga och traditionellt har skolan och bildningen i Finland åtnjutit största respekt. Den senaste tidens forskningsrelaterade och samhälleliga observationer visar att skolornas samhälleliga och lokala betydelse kan vara betydligt mångfaldigare och omedelbarare än stödandet av nationell bildning, utbildningens konkurrenskraft och de ungas tillväxt som ofta står i centrum.

I en nyhet som behandlade utflyttning till landsbygden (28.2.2020) berättade YLE om den japanska kommunen Higashikawa som har lyckats vända en förtvinande trend genom att göra den lokala grundskolan till kommunens viktigaste investeringsobjekt och bygga upp ett varumärke för kommunen som ”Japans bästa plats för fotografering”. Historien om småstaden som vill vara landets bästa plats att utbilda barn fick en ström av barnfamiljer att vända sina blickar mot Higashikawa och kommunen har firats som en nationell framgångssaga.

Även om alla kommuner inte kan vara landets mest idylliska plats för fotografering, är betoningen av grundskolornas betydelse särskilt intressant ur en finländsk synvinkel. Det visar att skolornas lokala betydelse inte begränsar sig enbart till utbildningen, utan att skolorna kan ha en betydande roll som drivkraft för hela orters eller bosättningsområdets utveckling. Samtidigt

betonas skolans möjligheter som ett slags ny social aktör – knutpunkt för mångsidiga tjänster, samhällsaktör, träffpunkt och gemensamt rum mitt i byn.

I och med kunskapsekonomins uppgång har skolornas och utbildningens roll framhävts globalt. Forskningsdata visar att utbildningens betydelse som bestämmande av ungas livsmöjligheter har stärkts ytterligare under årtiondena. I allt flera yrken krävs sektorsövergripande färdigheter och genomförda examina. I en mer omfattande skala har den nationella utbildningsnivån och kompetensen blivit en allt mer betydande faktor som bestämmande av hela regioners och länders konkurrenskraft.

Skolornas och utbildningens betydelse för orternas framgång anknyter å ena sidan till en utbildad befolkning som en konkurrensfaktor och å andra sidan till skolornas roll för invånarnas flyttbeslut och regionernas befolkningsutveckling. Ett exempel på det förstnämnda fenomenet är utbildningsrelaterade faktorer inverkan på lokaliseringsbesluten hos företag inom kunskapsintensiva branscher.

Som stadssociolog Richard Florida har konstaterat orienterade sig industrin i forna tider efter järnmalm, medan den viktigaste råvaran för kunskapsekonomins företag är kompetent arbetskraft. Detta betonar hur utbildningens kvalitet

påverkar regionernas framgång – de platser som klarar sig bäst är ofta de som har högt utbildat folk. En högklassig grundutbildning skapar en stadig grund för den senare utbildningsvägen.

Skolornas betydelse för flyttningsrörelsen och därigenom regionernas utveckling är delvis ännu mindre känt som fenomen. Ny forskning visar dock att barnfamiljer allt oftare är intresserade av skolrelaterade faktorer då de väljer var de bosätter sig. Utbildningens ökande betydelse reflekteras alltså i de grannskap man gynnar, till exempel då man flyttar till en ny stad.

I typiska fall överväger även internationellt rörliga, högt utbildade människor överväger typiskt sett noggrant vart de flyttar i förhållande till de skolor som finns tillgängliga för barnen. Exemplet Higashigawas kommun i Japan visar att skolan via flyttningsbeslut kan ha en central roll för en hel orters framtid.

Vid sidan av skolornas ökande betydelse öppnar internationella exempel intressanta synvinklar då man begrundar skolornas nya roller. Till exempel i Tyskland har allt fler kommuner och stadsgrannskap under de senaste åren börjat begrunda hur skolorna kan utvecklas till rum och aktörer som mångsidigt stöder de regionala gemenskaperna, bland annat genom en mer omfattande användning av hobbylokaler och ett mångsidigt tjänsteutbud.

I dessa projekt har man till exempel hämtat in socialtjänster och bibliotek till skolorna och sko-

lornas arkitektur har utvecklats för att möjliggöra en mer omfattande tjänsteanvändning. Skolorna har även öppnat arbets- och studielokaler samt olika hobbymöjligheter. Tanken är att skolan kan vara öppen för hela den regionala gemenskapen och samtidigt fungera som centrum för den samhälleliga verksamheten och stödja den sociala kohesionen.

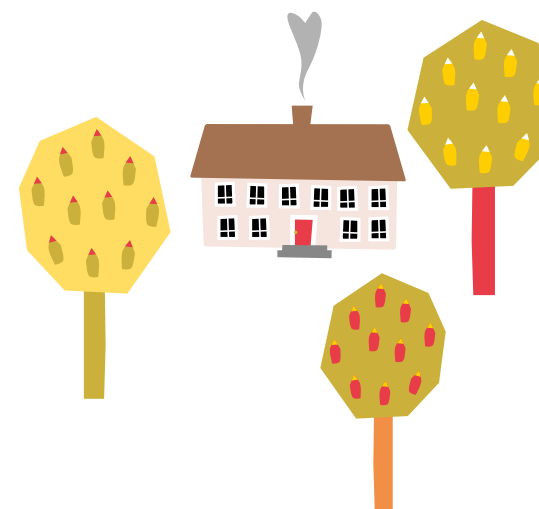
Gemenskapen och de samhälleliga rummen har blivit föremål för stort intresse i den internationella stadsutvecklingen. Utmaningarna med urban ensamhet, de allt mer mångfaldiga kulturerna och bakgrunderna och behovet av att öka det sociala välbefinnandet har utmanat

många stadsregioner att begrunda vilka aktörer som kan möjliggöra och stärka utvecklingen av lokala nätverk.

Då till exempel betydelsen av lokala religiösa samfund har minskat märkbart, måste upplevelserna av sociala nätverk som stöder samhörigheten och individerna sökas på annat håll. Här kan skolorna ha en naturlig roll om

både byggnaden och gemenskapen öppnar sig mot hela regionen.

Bra exempel på sådan verksamhet finns även i Holland, där flera stadsgrannskap har utvecklats genom investeringar i skolorna samt till exempel genom att be lokala vuxna om hjälp med elevernas läxklubbar och hobbyverksamhet. Då jag besökte det mångkulturella grannskapet Woensel-West i Eindhoven berättade lokala aktörer att skolans mångsidigare roll och de extra

resurser som har erbjudits skolgemenskapen har stärkt upplevelsen av gemenskap i grannskapet, förbättrat skolans rykte och elevernas läranderesultat.

Då de sociala utmaningarna blir mångfaldigare kan skolorna också ha en viktig roll till exempel för att organisera det stöd eleverna och deras familjer behöver genom att kombinera flera aktörer, från socialförvaltningen till hälsovården. Som regional aktör förenar skolan och når en stor del av hela områdets befolkning i skolålder och skolgemenskapens vuxna känner också ofta väl till områdena och de familjer som bor i dem.

I internationella exempel betonas ofta utveckling av stadsskolorna och stadsgrannskapen. Det akuta behovet av utveckling i städerna uppkommer framför allt av den ökande segregeringen i större stadsregioner, dvs. de ökande sociala skillnaderna både mellan bostättningsområden och skolor.

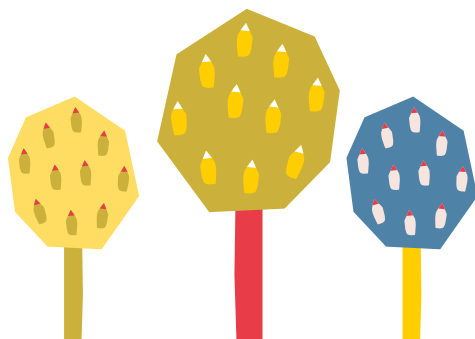
I flera europeiska stadsregioner har segregeringens utveckling lett till ökande skillnader i välbefinnandet mellan olika stadsgrannskap och markerade skillnader i läranderesultaten mellan skolorna. Samma utvecklingsgång syns även i de större finländska städerna.

Till exempel i Helsingfors har segregeringens utveckling lett till att skillnaderna i inkomst och utbildning mellan befolkningen i olika stadsdelar redan är lika stora som skillnaderna mellan kommunerna i hela landet. I grannskap med låg inkomst koncentreras mångfacetterade sociala problem som även har ett samband till invånarnas risk för generationsövergripande vanlottning.

När skolorna huvudsakligen samlar sitt elevunderlag från sitt närområde, återspeglas den sociala skillnaden mellan olika stadsdelar även i skillnader mellan elever i olika skolor och till och med i läranderesultaten. Detta kan för sin del leda till en ökande segregation mellan stadsgrannskap, då barnfamiljer grundar sina flyttningsbeslut delvis på de önskemål och uppfattningar de har om skolorna. I dessa fall är betydelsen av resurssatsningar på skolorna och innovativa utvecklingsidéer för att bryta de onda cirkelorna av försvagad utveckling central.

Som Higashiwas exempel visar begränsas frågan om skolorna och de möjligheter skolorna erbjuder för regionutvecklingen dock inte bara till städerna. Där skolornas roll i stadsregionerna kan vara central för bekämpningen av segregation och vanlottning, betonas på mindre orter stödjandet av den regionala livskraften och tryggandet av mångsidiga tjänster via utvecklingen av skolorna. I bägge fallen är verksamhetens kärna ganska långt densamma: främja skolan som en stark aktör, kring vilken en välmående by tar form.

Ur internationell synvinkel utgör den finländska grundskolans höga kvalitet och goda läranderesultat en utmärkt grund för utvecklingen av skolorna och deras nya roll. Historiskt sett öppnade läropliktslagen alldeles nya möjligheter till utbildning för alla finländare, och 1970-talets grundskolereform lyfte upp kompetensens och resultatens jämlikhet till en internationellt exceptionell nivå. 2020-talets skola tar fart i en ny riktning ur en ypperlig utgångspunkt och erbjuder samhället verktyg förutom för utbildning även för en ny slags utveckling av samhällen och regioner.

PROJEKTET #UUTTAKOULUA – UTVECKLA MÖJLIGHETERNA TILL LÄRANDE

MINNA LUMME, projektchef
projektet #Uuttakoulua

MÅLET MED PROJEKTET #Uuttakoulua har varit att inspirera utvecklingen av framtidens skola i Nyland. Projektet har stärkt den systemiska utvecklingen av grundutbildningen och en dialogiskt uppbyggande interaktionskultur för att utveckla lärandemiljöer. Målet med projektet var att öka förnyelseförmågan och delaktigheten i utvecklingsarbetet för alla de aktörer som påverkar grundutbildningens verksamhet. Projektet har samlat nätverk över kommungränserna och faciliterat nya initiativ för kommunerna och skolorna. Projektet har uppmuntrat aktörerna att skapa en experimentell kultur inom sin egen verksamhet.

Projektets särdrag har varit utvecklingen av barnens och de ungas välbefinnande och delaktighet. Hurudan är den framtid vi fostrar våra barn och unga till och lär dem? Vart riktar sig barnen och de unga då yrkena förnyas? Hur hjälper vi dem att förbereda sig inför de framtida frågor de själv oundvikligen kommer att bidra till att lösa?

Projektet #Uuttakoulua har genomfört utbildning, handledning och användarorienterade planeringsprocesser som stöder uppnåendet av målen. Utvecklingsarbetet har fokuserat på de behov som barnen, de unga och deras föräldrar upplever. Samtliga utvecklingsprogram har betonat beaktandet av olika parter synpunkter, vilket

man önskar ska stärka förtroendet. Projektet har genomfört fyra utvecklingsprogram tillsammans med samarbetsparter med följande teman:

1. Dialogisk och systemisk handledning för ledningsgrupper
2. Styrkecentrerat pedagogiskt arbetssätt
3. Användarorienterad design av lärandets och vardagens verksamhetskultur
4. Utveckling av välbefinnande och sektorsövergripande samarbete

16 kommuner, 50 skolor och 60 olika utvecklingsteam deltog i projektet. I projektet har man genomfört olika evenemang och projekt, med hjälp av vilka man till stöd för utvecklingsarbetet har delat information om lärande, barnens och de ungas skoltrivsel samt ledarskap. För att skapa entusiasm och inspiration har man i projektet dessutom korspollinerat de resultat som har uppnåtts genom utvecklingsarbetet.

Projektets officiella samarbetsparter är Finlands föräldraförbund, Helsingfors universitet, Regionförvaltningsverket i Södra Finland, Positive Learning Oy och Synesis Oy.

Tillsammans med Finlands föräldraförbund har man genomfört ett tjänstedesignprojekt i vilket man för att utveckla grundutbildningen i Nyland

har kartlagt de utvecklingsbehov föräldrarna upplever. Projektet har gett upphov till en verksamhetsmodell för samskapande mellan skolor och föräldrar.

I projektet har man gjort forskningssamarbete med Centret för utbildningsevaluering vid Helsingfors universitet och Positive Learning Oy. Helsingfors universitet har i projektet undersökt utvecklingen av verksamhetssätt för delat ledarskap och Positive Learning Oy har undersökt effekten av att utveckla styrkepedagogiken.

I projektet #Uttakoulua har man begrundat bildningens och grundutbildningens roll för framtidens utveckling.

I framtiden är det viktigt att ur olika parter synpunkter omfattande granska utvecklingen av grundutbildningens och bildningsväsendets samtliga tjänster och hur de passar ihop med varandra. Både barnen och de unga samt deras föräldrar, lärarna, kommuninvånarna, beslutsfattarna och de politiska beslutsfattarna bör höras. Man får inte heller glömma bort regionens näringsliv. Då man skapar en framtidsbild tillsammans blir systemisk förändring möjlig.

I Nyland och även på andra håll i Finland minskar de nya åldersklasserna som föds. Resultaten av bildningssektorns arbete syns ofta först många år senare. Därför är det viktigt att fördjupa förståelsen för vilka behov man önskar att bildningssektorn och grundutbildningen ska erbjuda lösningar för. I bästa fall kan högklassiga tjänster vara en attraktionsfaktor som stärker regionens livskraft.

I projektet #Uttakoulua har det visat sig att de nyländska skolorna uppnår aningen bättre läranderesultat än det nationella genomsnittet. De resultat som anknyter till välbefinnande varierar dock mellan kommunerna. Målinriktad utveckling av barnens och de ungas välbefinnande och utnyttjande av kunskap både vid uppställandet av mål och i utvecklingsarbetet är viktigt.

För de nyländska barnen och deras föräldrar är en trygg livsmiljö och tillgängligheten till tjänster viktig. I princip är föräldrarna är relativt nöjda med grundutbildningens genomförandesätt, men de önskar fler möjligheter att påverka utvecklingen av tjänster.

I Nyland uppskattar både personer som är hemma från landskapet och inflyttade personer gemenskap, vänner och verksamhetssätt som stärker människors bekantskap och inrotning. Skolorna är viktiga gemenskaper där människor bekantar sig med varandra.

I en del av kommunerna har grannskapens betydelse betonats och man önskar till och med nya slags närstående vuxna i barnens vardag genom olika verksamhetssätt. Meningsfulla innehåll stärker upplevelsen av trivsel. Människor uppskattar bra stämning och smidig skötsel av ärenden. I projektet #Uttakoulua berättar föräldrarna att de uppskattar barnens hobbymöjligheter och kommuner av human storlek.

Samhälleliga förändringar återspeglas även i förnyelsen av undervisningen och lärarens arbete. Inom undervisningen begrundar man hur lärarnas sysselsättningsläge utvecklas. Lärarna begrundar huruvida det finns tillräckligt med

” **PROJEKTETS SÄRDRAG HAR VARIT UTVECKLINGEN AV BARNENS OCH DE UNGAS VÄLBEFINNANDE OCH DELAKTIGHET.** ”

arbete på deras egen ort och vilka slags lärare som behövs i framtiden. För att kunna svara på framtidens frågor förutsätts av lärarna anpassningsförmåga, entusiasm och vilja att lära sig.

Då undervisningen förändras, förändras även lärarskapet. I projektet #Uttakoulua har man kunnat skönja att det redan finns mycket nytt lärarskap. I framtidens skola betonas kollektiv pedagogisk verksamhet och utveckling i stället för individuella prestationer. Förmågan till växelverkan och emotionella färdigheter samt kollektiv kompetens betonas allt mer i framtiden.

Människorna är attraktionskraftens centrala faktor. Människor vill känna sig stolta över sin hemort. Människor är intresserade av historier och vill höra inspirerande exempel. Människor

delar gärna med sig av goda kunskaper. Intresse för människor är uppmuntrande och det finns en magisk kraft i att bjuda in.

En lyckad systemisk utveckling förutsätter organisationens förmåga att identifiera, ta till sig och utnyttja ny information som kommer utifrån. I Nyland finns en beställning på utveckling som sträcker sig över kommungränserna för att svara på samhällsrelaterade förändringar.

Det är viktigt att koppla projektarbete till den mer omfattande utvecklingen av kommunernas verksamhet, eftersom detta ökar månstämigheten och engagemanget i utvecklingsarbetet. Projektet #Uttakoulua har varit en bra början till detta. Vi har goda utgångspunkter för framtidens grundskola.

**STÄRKA
SKOLANS
KULTUR AV POSITIV
VÄXELVERKAN**

SKOLAN SOM STÖD FÖR VÄLMÅENDET – VÄLMÅENDETS HAND

LOTTA UUSITALO, docent i specialpedagogik, FD
KAISA VUORINEN, forskare och inspiratör, PeM
Positive Learning Oy

HAPPY KIDS LEARN BEST! Lycka och lärande går hand i hand. En elev som gärna kommer till skolan och som litar på sina möjligheter samt på andra elevers och sina lärares stöd, lär sig med stor sannolikhet bra.

Vi känner till ingredienserna i lyckan. Främst handlar det om sociala relationer, självförtroende och upplevelser av kompetens.

Vi har sedan 2009 undersökt lycka hos barn och ungdomar och anknytande faktorer (se Positive.fi). Vår princip för undervisningen i välbefinnande och styrkepedagogik kan sammanfattas genom modellen Välmåendets hand.

Modellen beskriver vart och ett av de fem fingrarna som väsentliga pedagogiska principer genom vilka välbefinnandet aktivt och bevisligen kan ökas. I projektet #Uuttakoulua utbildade vi lärarna i enlighet med dessa principer.

1. TUMMEN - tummen upp, dvs. ge positiv feedback.

Varje elev har ett behov av att lyckas med skolarbetet. Framgången och det goda i eleven bör noteras och uttalas högt.

Självkänslan och förtroendet för den egna förmågan stärks genom konsekvent respons om faktiska observationer. Positiv respons vid rätt tidpunkt motiverar till utveckling och ihärdighet, att försöka om och om igen och utöka den egna färdighetsnivån.

I bästa fall ökar respons elevens förtroende för sina egna färdigheter och öppnar nya synvinklar mot framtiden. Detta syns som en vilja att jobba för mål som är viktiga för eleven själv samt som en förmåga att tåla besvikelser och komma tillbaka på fötter igen.

Positiv feedback av en vuxen och den känsla av trygghet som förmedlas därigenom är av största betydelse för lärandet, en positiv självbild, utformandet av en identitet, självkompetens och välbefinnande (Kuorelahti & Lappalainen 2017).

Fäst uppmärksamhet vid framsteg, försök, ibland till och med bara vid det att man börjar. Uppmuntran måste riktas till det önskade beteendet, medan oönskat beteende inte ska belönas.

Respons är att synliggöra, brist på respons är däremot att osynliggöra och kopplat till en upplevelse av värdelöshet. Positiv respons och att bli sedd via det positiva är en kärleksfull, preventiv medicin och stärker de långsiktiga skyddande faktorerna. De hjälper eleven att tåla sina behov av utveckling, jobba med dem och vara redo att be andra om hjälp.

Då det finns många slags olika lärande i klassen, ska responsen också riktas till olika former av framgång. Var inte snål med att ge tummen upp!

2. PEKFINDET - tala om styrkor.

Vi kan endast tala om det vi vet något om. Språket formar vårt tänkande och det vi fäster uppmärksamhet vid. När styrkespråket blir bekant, kan det bli levande, ett vardagsspråk vi hör kontinuerligt.

Om du önskar mer arbetsro i din klass ska du undervisa vad självreglering och ihärdighet är för något och vilken betydelse de har för allas lärande och hela gruppens goda samarbete. Det är viktigt att eleven vet att hans framgångar beror på ihärdighet och mod, inte på slumpen eller trollslag.

Planering av sin verksamhet, delning av resurser och uppnående av mål blir lättare då eleven får grepp om det språk som beskriver de nödvändiga handlingarna i varje enskilt fall. Att undervisa detta språk är stenfoten i styrkeundervisning och småbarnspeagogikens uppgift.

Särskilt fruktbart är det att presentera styrkeorden för elevernas vårdnadshavare. Det berikar deras förmåga att lägga märke till det goda hos sitt barn och namnge olika positiva egenskaper.

3. LÅNGFINDET - utnyttja elevernas styrkor.

Det är viktigt att tala om styrkor, så att vi känner till vårt sinnes verktyg. Man måste dock öva på att använda varje verktyg och skapa möjligheter att göra det.

Planera lektioner och skolans övriga aktiviteter så att varje elev allt oftare kan använda hela färdighetspaletten av styrkor till sin egen och andras fördel. Detta ökar den egna känslan av kompetens och utvidgar spektrumet av framgångar så att det omfattar många olika slags lärande. Det väsentliga är att eleverna får faktiska upplevelser av att använda sina styrkor, inte enbart vetskap om att de existerar.

Ge eleverna en chans att fundera på i vilka situationer och med vem de använder sina styrkor bäst och ge dem utrymme att agera självstyrt. Be eleverna att ensamma och i större grupp

reflektera över situationer då de lyckades använda styrkor. När du som fostrare ger respons om styrkor, rikta din respons till konkreta handlingar.

4. RINGFINGRET - främja samhörighet.

Välbefinnande byggs upp tillsammans varje skoldag. De viktigaste faktorerna för välbefinnande och lycka är känslan av samhörighet och att man duger som man är.

En trygg grupp och möjligheten att uttrycka sig utan rädsla, till exempel för att bli genererad, är ytterst viktiga faktorer som bidrar allra mest till skoltrivseln för varje elev (Uusitalo-Malmivaara 2012). Att bli utesluten ur gruppen kan försämra humöret, försvaga förmågan att tolka sociala vinkar, öka mängden illvilliga tankar och leda till biologiska förändringar i hjärnan (Kanai et.al. 2012).

Stöd konkret sammanhållningen och acceptansen i din grupp genom att undervisa sociala färdigheter, till exempel vänlighet, ledarskap, medkänsla och förlåtelse. När eleverna känner till varandras styrkor, är det också lättare för dem att i varandra hitta drag de kan uppskatta och att tycka om varandra.

5. LILLFINGRET - föregå med gott exempel.

Eleverna kan glömma vad du lärde dem, men de glömmar inte så lätt hur du fick dem att känna sig. Ett varmt och positivt förhållningssätt från lärarens sida motiverar eleverna att jobba, förbinder dem till lektionens tema och minskar störande beteende (Noddings 2003).

Att du föregår med gott exempel och är närvarande, engagerad och visar genuin omtanke är viktigare än ditt val av läromaterial och undervisningsmetod. Den vuxnas exempel påverkar barnens och de ungas tillvägagångssätt.

Därför är det bra att allt oftare fråga sig: "Vad tar jag med mig in i klassen?" Hur kan jag genom mina handlingar säkerställa att klassens mentala

väggar är starka och mottagliga? Utgångspunkten är att jobba med sin egen attityd. Även hur jag jobbar ihop med min kollega och hur vi modellerar kommunikationen mellan vuxna framför eleverna. Walk the talk!

Utgångspunkten för att lotsa vilken som helst undervisningsgrupp är att läraren positivt uppmärksammar varje elev och aktivt bygger upp den personliga vägen till lärande.

Läraren har även en ojämförbar möjlighet att engagera andra vuxna, barnets jämnåriga och särskilt vårdnadshavarna i att rikta sin uppmärksamhet mot barnets resurser och styrkor. När barnet får positiv respons från många parter, är den svår att skaka av sig.

” **DEN VUXNAS EXEMPEL PÅVERKAR BARNENS OCH DE UNGAS TILLVÄGÅNGSSÄTT.** ”

DELAKTIGA FÖRÄLDRAR

ULLA SIIMES, verksamhetschef
TUIJA METSO, specialexpert
Finlands föräldraförbund

”FÖRÄLDRARNAS DELAKTIGHET och möjlighet att delta i skolarbetet och dess utveckling är en viktig del av skolans verksamhetskultur”, står det i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (2014). Föräldrarnas delaktighet, samarbetet mellan skolan och hemmet och föräldraverksamheten betonas i ökande grad i grundundervisningens läroplaner och därför även i skolornas vardag.

Föräldrarnas delaktighet i skolgemenskapen händer inte sig själv. Det förutsätts att skolorna är aktiva, har mod att öppna skolans dörrar för föräldrarna och testa nya former av kollektiv verksamhet.

Föräldrarnas delaktighet och samarbetet mellan hem och skola var ett utvecklingstema i projektet #Uuttakoulua. De skolor som deltog i projektet uppmuntrades ta med föräldrar i sina utvecklingsuppgifter som genomfördes i form av projekt samt öka föräldrarnas delaktighet i skolans verksamhet.

Projektet #Uuttakoulua omfattade också ett tjänstedesignprojekt – idén var att höra föräldrarnas tankar om skolans verksamhet och tillsammans med föräldrarna utveckla den på ett användarorienterat sätt. Tjänstedesignprojektet

uppmuntrade oss att tillsammans begrunda fördelarna med utveckling.

Föräldrarna lyfte till exempel fram synvinklar eller synpunkter man inte hade kommit att tänka på i skolorna. De kom också med flera idéer för utvecklingen av samarbetet mellan hem och skola. Projektet gav upphov till ett verktyg som skolorna kan utnyttja för gemensam utveckling.

Då skolans interaktionskultur stärks, stärks och utvecklas även kommunikationen mellan hemmet, skolan och föräldrarna. Interaktion och dialogiskhet är en viktig del av allt samarbete med föräldrarna.

Det är bra att låta föräldrarna få ta del av skolans vardag och fantastiska pedagogik. Foton, bloggar, vloggar och sociala mediekanalet kan användas till hjälp. Föräldrar kan bjudas in att delta i den vardagliga skoldagen, temadagar, utfärder eller till exempel att läsa för barnen. Via sina yrken och hobbyer har föräldrarna mycket kunskaper som kan utnyttjas i skolorna.

Föräldrarna berättar gärna om dessa på lektioner, under fenomenveckor och på studiehandledningslektioner. Eleverna kan också besöka föräldrarnas arbetsplatser. Övriga många

föräldrar kan lösgöra sig från sitt jobb under dagtid och besöka skolan om de får en inbjudan. Glöm inte heller den moderna tekniken. Den möjliggör kommunikation även då man befinner sig på olika platser.

Det är lätt att öka interaktionen under föräldrarkvällar. I enkäter genomförda av föräldraförbundet önskade föräldrar mer diskussion under föräldrarkvällar, att dela med sig av tankar, funktionella arbetssätt, bekanta sig med varandra, gemensam aktivitet och gemensam utveckling – med andra ord ”mer interaktion”.

När föräldrarkvällarna är interaktiva, bekantar sig även föräldrarna med varandra. Detta stöder bildandet av föräldranätverk och inspirerar till gemensam aktivitet.

För att starta föräldraverksamheten behövs också lärarens eller rektorns uppmuntran och stöd. Tillsammans kan man begrunda föräldraverksamhetens mening, möjliggöra delning av föräldrarnas kontaktuppgifter och erbjuda lokaler i skolan där föräldrarna kan samlas.

Uppbyggande växelverkan behövs även för kommunikationen. Det är bra att diskutera med föräldrarna om praxis för kommunikationen mellan hem och skola – hur fungerar kommunikationen och vilka är spelreglerna?

Ur hemmens synvinkel är det viktigt att skolan har gemensamma riktlinjer för kommunikationen, till vilka skolans personal förbinder sig. Kommunikationen bör även vara tillgänglig – den ska även nå föräldrar med olika språklig och kulturell bakgrund eller föräldrar som har en sjukdom, funktionsnedsättning eller diagnos som försvårar interaktionen.

Skolans verksamhetskultur påverkas märkbart av föräldrarnas delaktighet och hur samarbetet mellan hem och skola formas i skolans vardag. I skolan är det viktigt att fundera på om skolans verksamhetskultur är öppen och om skolans genuint önskar föräldrarna välkomna till skolan.

Skolans verksamhetskultur påverkar även vilka som deltar i gemensamma evenemang och träffar. Ofta erbjuder vi likvärdighet och strävar efter samma träffpunkter för alla föräldrar och oroar oss över de föräldrar ”som aldrig deltar”.

”
INTERAKTION OCH DIALOGISKHET ÄR EN VIKTIG DEL AV ALLT SAMARBETE MED FÖRÄLDRARNA.
”

Istället vore det bra att fundera på olika sätt att träffas och nå föräldrar och fundera på om vissa föräldrar är svåra att nå eller om skolan som aktör och tjänst är svårtillgänglig för dessa föräldrar.

Skolans gemensamma verksamhetskultur uppstår inte av sig själv. Det behövs konkreta handlingar. Skolans verksamhetskultur utformas långsamt, men vi kan alla för vår egen del påverka den.

Klassernas föräldraverksamhet och skolornas föräldraföreningar erbjuder föräldrarna ett forum där de kan vara med om att bygga upp en kultur av omsorg i skolan. Det är bra att man i skolorna riktar föräldraverksamheten mot aktivitet som stärker välbefinnandet och gemenskapen och aktivt involverar föräldrarna i skolans arbete för elevernas välbefinnande och den kollektiva elevvården.

När man i skolan lägger märke till utmaningar med välbefinnandet, är det också bra att höra föräldrarnas information och erfarenheter. De följer med sina barns skolgång ur hemmets synvinkel och lägger märke till sådant som man

inte nödvändigtvis lägger märke till i skolan. Föräldrarna känner också till barnets livsmiljö och de utmaningar som återspeglas i skolan.

Å andra sidan ser man i skolan hos barnen sådana fenomen som inte nödvändigtvis syns hemma. Det är viktigt att informationen om dessa fenomen även når hemmen. Ofta vore det bra att samla föräldrarna och skolans personal vid samma bord för att lösa dessa utmaningar.

Samarbetet mellan hem och skola förutsätter ledarskap. Rektorn eller direktören är i nyckelposition då det gäller planeringen och genomförandet av samarbetet med hemmet. I den lokala läroplanen definieras de centrala principerna för samarbetet mellan hem och skola. Det praktiska genomförande planeras i skolorna. I skolan behövs diskussion mellan personalen och föräldrarna om den gemensamma värdegrunden och de principer som styr samarbetet.

Det är rektorns uppgift att se till att föräldrarnas delaktighet genomförs i skolans strukturer. Rektorns positiva attityd och stöd är en förutsättning för ett välfungerande samarbete mellan hem och skola.

När föräldrarna tas med i utvecklingen av skolans verksamhet, förbinder de sig till skolans mål och anknyts starkare till skolgemenskapen. Som bäst är föräldrarna en resurs i skolgemenskapen och önskar vara med om att stöda lärarnas, rektornas och den övriga personalens arbete och skolans verksamhet. Genom ett gott samarbete mellan hem och skola stöder vi lärandet, utvecklingen och ökar elevens, klassens och hela skolgemenskapens välbefinnande och trygghet.

EN POSITIV INTERAKTIONSKULTUR ÖKAR VI-ANDAN

*PI YLI-PENTTILÄ, rektor
Päivölänlaakson koulu, Kervo*

NÄR PÄIVÖLÄNLAAKSON KOULU

i Kervo för ett år sedan planerades och byggdes, var den styrande tanken under planeringen av lokalerna anpassningsbarhet, underlättande av samarbete mellan klasserna samt ett ökat välbefinnande. För mig som rektor är skolgemenskapens välbefinnande det viktigaste vid sidan av att främja inläringen. I en välmående skolgemenskap tas både eleverna och personalen väl om hand.

Att hitta sina styrkor och vidareutveckla dem är en väsentlig färdighet. Via växelverkan och bemötande kan vi skapa en trygg miljö där vi strävar efter att inkludera alla elever och bygga en stark grund för lärandet.

Jag anser det även viktigt att lärarna mår bra och upplever sitt arbete som meningsfullt. Både elevernas och lärarnas delaktighet ökar upplevelsen av meningsfullhet och välbefinnandet. De faktorer jag har beskrivit ovan är för mig spetstankar för ett pedagogiskt ledarskap. De var grundtankarna då jag fattade beslut om skolbyggnaden och då jag inledde planeringen och ställde upp

målen för den nya skolans verksamhet och dess gemensamma verksamhetskultur.

Skolans blivande personal var en samling människor från fem olika skolor i Kervo. Bland dessa förekom två olika sätt att förhålla sig till skolans beredning och den gemensamma planeringen: de som hade sökt jobb i skolan var ivriga över att bereda den nya skolan, medan åtminstone en del av den personal som hade flyttats upplevde att planeringen av denna skola inte egentligen gällde dem. Vid planeringen av vårt första gemensamma möte ledde min medvetenhet om dessa två attityder till ett huvudmål: den kollektiva verksamheten måste komma in på en positiv väg.

Lärarna är experter och skickliga pedagoger som jag genuint önskade delaktiggöra i skolans planeringsprocess. Min uppgift som rektor var att definiera målen och skapa ramar inom vilka vår verksamhet kan utformas. Därför framhöll jag vid varje möte de aspekter jag själv anser viktiga för skolan och på grundval av vilka jag ville bygga upp skolans verksamhet.

Under det första planeringsmötet bekantade vi oss med varandra och samlade tankar om allt det vi borde planera tillsammans under våren. Det egentliga arbetet utfördes kring fyra ämnen i grupper: Hurudan är en bra skoldag och vad händer inte i en bra skola? Vad händer inte i en bra skola? Vad hämtar du med dig till Päivölanlaaksos samarbete? Vilka orosmoment och betänkligheter har du om övergången till den nya skolan?

För mig var det viktigt att märka att vi talade samma språk och ansåg samma saker som viktiga. Härifrån var det bra att fortsätta utformningen av den gemensamma verksamhetskulturen.

Efter varje möte sammanställde och delade jag ut en översikt av det vi hade åstadkommit under dagen. Sammanställningen fungerade också på sätt och vis som botten för arbetet följande gång.

”

VI DELAR ÄVEN LÄRARNAS KOMPETENS PÅ ANNAT SÄTT, UTIFRÅN VARS OCH ENS STYRKOR.

”

Det sägs att pedagogiskt ledarskap även är att leda pedagogiskt. Jag insåg och inser betydelsen av

mitt eget språk för vår gemensamma språkkultur: vi talar gott och positivt alltid då vi har möjlighet till det och löser utmaningar utan att fastna i och älta missförhållanden. Lärarnas gemensamma arbete och gruppbildning tog en bra riktning och skapade tydligt positiv förväntan i gruppen.

På det andra mötet fokuserade vi på regler och verksamhetskultur: ordningsregler för barn och interaktionsregler för vuxna samt läroplanens delområden silade i praktik och konkreti: vad betyder dessa i vår skola och hur syns de i verksamheten?

Det fjärde mötet var viktigt. Vi beslöt anmäla oss till projektet #Uuttakoulua, på stigen för styrkepedagogik. Lärarna upplevde att detta skulle ge skolan mervärde och vara undervisning som

starkt stöder det grundläggande arbetet. Vi valde glädje som tema för det kommande läsåret.

På hösten hade vi uppnått en positiv och interaktiv gemensam verksamhetskultur. Vi talade öppet om att bemöta barnen och familjerna, om omsorg, kärlek och gränser och hur dessa syns i lärarens verksamhet. Vi talade om styrkor och positivitet, om att mata den svarta och den vita hunden och om vad detta betyder i praktiken.

För att underlätta samarbetet, öka delaktigheten och gemenskapen, stöda lärarnas kompetens och öka välbefinnandet har vi skapat vardags-

strukturer i skolan. I de önskemål som lärarna lade fram verkade tid vara den allra viktigaste och mest efterlängtdade resursen. Därför har vi i samtliga lärares läroplaner reserverat två timmar i veckan för samarbete: den ena timmen för

gemensam planering på skolnivå, då vi jobbar ensamma eller i team, och den andra timmen för gemensam planering mellan lärare.

För att öka delaktigheten och därigenom ägarskapet har vi ett pedagogiska team för lärarna samt åtta elevteam som deltar i planeringen och genomförandet av skolans verksamhet utifrån sina idéer.

Vår skola har tutorlärare som stärker den kollektiva kompetensen vad gäller läroplanen, specialpedagogiken och data-kommunikationstekniken, dvs. de pedagogiska områden där dessa används. Dessutom främjar utvecklingslärare det djupa lärandet och styrkepedagogiken samt stöder elevagenter som har utbildats för olika uppgifter.

HUR SER EN BRA SKOLDAG UT? VAD KÄNNETECKNAR EN BRA SKOLA? BÖRJA MED ATT SKRIVA NER DINA EGNA TANKAR I TVÅ MINUTER. DISKUTERA SEDAN I GRUPPEN OCH ANTECKNA DET SOM NI ANSER ÄR VIKTIGT

TYDLIG STRUKTUR	POSITIVITET	RO OCH TID FÖR ATT GÖRA SAKER, OCH GÖRA DEM ORDENTLIGT. MAN ÅKER INTE SNÄLSKJUTS	INGEN BRÅDSKA	TIDTABELLERNÄ FÖR-VERKLIGAS OCH MAN HÄLLER FAST VID DEM DAGARNA ÄR LUGNA
UPPMUNTRANDE ATMOSFÄR	TRYGG		ALLA ACCEPTERAS	
EN ARBETSGEMENSKAP SOM ERBJUDER STÖD	EN ARBETSGEMENSKAP SOM ERBJUDER STÖD	MAN TAR HAND OM ARBETSGEMENSKAPENS VÄLMÄENDE	LEK	MOD ATT ÄNDRA EN TILLSAMMANS ÖVERENSKOMMEN GEMENSAM RIKTNING
ENTUSIASM OCH INSIKTER, MOD ATT MISSLYCKAS	TILLRÄCKLIGT STÖD TILL ELEVERNA	KAN FÖRUTSÄGAS	OMSORG OCH INSIKTER	MAN KAN BEDÖMA HUR VAL PROCESSEN FUNGERAR UNDER PROCESSENS GÅNG
FRAMGÅNGAR	RO	INLÄRNINGSGLÄDJE	MAN GÖR SAKER TILLSAMMANS OCH TAR VARANDRA I BEAKTANDE MAN TAR HAND OM ARBETSGEMENSKAPENS VÄLMÄENDE	
	EN LUGN ATMOSFÄR I SKOLAN REDAN FRÅN BÖRJAN.	LEENDEN, GLÄDJE, ENTUSIASM, POSITIV SKOLSTART, ORDENTLIG MORGONÖPPNING, MÖTEN MED ANDRA, INTE KAOS. MAN PRATAR OM SÅDANT SOM INTE FUNGERAR.		

Vi delar även lärarnas kompetens på annat sätt, utifrån vars och ens styrkor. En struktur som stöder delningen är metodknytkalasen där vi delar med oss av praxis som vi har upplevt nyttig. Lärarnas ork stöds genom workshoppar där de kan ge uttryck för bekymmer och kollegerna hjälper genom att lyssna och komma med idéer om olika sätt att övervinna vardagens problem.

Under det första året har vi lärt oss känna varandra och identifiera våra egna och varandras styrkor. Vi talar om dem, berömmar dem och utnyttjar dem. Vår gemensamma språkkultur är öppen, stark och positiv. Vi har även utvecklat en kultur där lärarna ingjuter tro i eleverna genom att tala gott om dem, för dem själva och andra. Det vi fäster vår uppmärksamhet vid stärks.

Även eleverna jobbar med styrkor. Många kan identifiera och nämna sina styrkor och vet hur de kan utnyttjas för lärande och i kompisrelationer. När ett barn upptäcker något gott i sig själv, ökar tron på de egna möjligheterna.

Många elever har lärt sig upptäcka det goda i kompisar, lärare och skolan. När en elev hör läraren tala gott om hen och känner att läraren lyssnar och bryr sig, ökas elevens engagemang i skolan och så vitt jag vet även i lärandet. Skolan blir förknippad med positiva uppfattningar, eleverna börjar tala med lärarna om sina angelägenheter och styrkespråket blir en del av den levande interaktionen.

NYTT BILDNINGS- OCH VÄLFÄRDSCAMPUS I SJUNDEÅ – EN BULTANDE HJÄRTA AV VÄLBEFINNANDE

JUKKA PIETINEN, bildningsdirektör

Sibbo

*Pietinen har övergått från Sjundeå
till Sibbo i februari 2020*

SJUNDEÅ ÄR EN TVÅSPRÅKIG kommun i Västra Nyland med 6 200 invånare. Kommunen har vuxit kraftigt under de senaste tjugo åren. Till en följd av tillväxten har kommunen varit tvungen att bygga både daghem och utvidga sina skolor.

Enligt den tjänstenätverksutredning som färdigställdes i början av 2016 var avsikten att inte göra några ändringar i skolnätverket. Så blev det inte. I samtliga skolbyggnader uppdagades problem, både vad gäller strukturerna och inomhusluften. Dessutom motsvarade bland annat bibliotekets och multifunktionshallens lokaler inte dagens krav till alla delar. Sjundeå kommun hamnade i en situation där den största delen av bildnings- och välfärdstjänsternas lokaler måste förnyas.

På våren 2018 utarbetades en behovsutredning gällande bildnings- och välfärdstjänsterna. Där beaktades förutom för- och grundundervisningen även lokalbehoven för biblioteket, den rehabiliterande verkstadsverksamheten, ungdomsväsendet, motionsväsendet och kulturväsendet.

”
**MÅLET ÄR ATT BILDNINGS-
OCH VÄLFÄRDSCAMPUSET
BLIR SJUNDEÅS BULTANDE
HJÄRTA.** ”

Utgångspunkten för lokalernas dimensionering var deras multifunktionalitet och en så hög användningsgrad som möjligt. I dimensioneringen beaktades även den önskade ökningen av elevantalet, så att fastigheten inte skulle behöva utvidgas snart igen efter att den står klar. När utredningen hade godkänts, började man bereda de funktionella kraven på och målen för de kommande lokalerna.

Avsikten är att då Sjundeå kommuns bildnings- och välfärdscampus står klart fungerar det som kommuninvånarnas gemensamma funktionella lokal som stöder välbefinnandet, erbjuder förutsättningar för lärande och uppmuntrar kommunens invånare både att utveckla sig själva och till aktiv fritidsaktivitet. Målet är att bildnings- och välfärdscampuset blir Sjundeås bultande hjärta.

På bildnings- och välfärdscampuset bildar inlärningslokaler pedagogiska helheter som stöder mångvetenskapligt lärande och möjliggör utvecklingen av mångsidig kompetens. I Sjundeå kallas dessa lokalhelheter moduler.

De olika modulerna dimensioneras för 50–150 elever. En modul består av den allmänna undervisnings lokaler och/eller ämnesundervisnings lokaler, smågruppslokaler, mindre grupparbetslokaler avsedda för differentiering, nödvändiga lagerlokaler och toaletter. Ämnesundervisnings lokaler kan förutom för enskilda läroämnen användas för annan undervisnings- och lärandeverksamhet.

En central utgångspunkt vid utarbetandet av de funktionella kraven och målen var användarnas delaktighet. Kommunens samtliga invånare och olika användargrupper fick möjlighet att lägga fram sina synvinklar och önskemål om de kommande lokalerna.

Man bad personalen om mer exakta beskrivningar av vad som bör beaktas vid planeringen av de lokaler som avses för lärande. Utifrån önskemålen utarbetades en helhetsbeskrivning av lokalernas funktionella krav och mål. Centrala principer i definieringen av lokalerna är mångsidiga användningsmöjligheter och anpassningsbarhet. Byggnadens lokaler planeras så att de är flexibla, samarbetsorienterade, omformningsbara och till alla delar framkomliga och säkra.

Lokalernas användare är förutom de funktioner som placeras i bildnings- och välfärdscampuset bland annat medborgarinstituten, konst- och musikinstituterna, lokala föreningar och organisationer samt motionsföreningar. Lokalerna står till de andra funktionernas förfogande genast då de primära funktionerna är klara för dagen. För att det ska vara så lätt som möjligt att reservera lokalerna bör ett ändamålsenligt lokalboknings-system tas i bruk.

Modulernas mellanväggar kan öppnas så att lokalernas kan anpassas enligt verksamheten. Målet är att verksamheten definierar utrymmet, inte tvärtom. Mellanväggarna ska vara lätta att öppna och stänga samt ljuddämpande.

Lokalerna möbleras på ett sätt som stöder lärandet och arbetet. Vid möbleringen beaktas god ergonomi. Möblerna anpassar även akustiken, dvs. dämpar eller återkastar ljud enligt behov.

För båda språkgrupperna planeras egna lokaler för förskoleundervisningen och undervisningen i årskurs 1–6. I praktiken bildar bägge skolors moduler lokaler som motsvarar varandra, men på grund av olika elevantal varierar modulernas storlek.

Samtliga övriga lokaler för ämnesundervisning är i skolans gemensamma användning. Eftersom man i planeringen undviker onödiga korridorer, kommer eleverna direkt in i modulerna från den pedagogiskt planerade rastgården.

Lokalernas användningsgrad ska vara så hög som möjligt. Därför är bildnings- och välfärdscampusets samtliga kundlokaler i princip inlärningslokaler. Biblioteket fungerar som hela husets hjärta och centrala inlärningslokal. I ungdomslokalen Walkers kan elevernas eftermiddagsaktivitet inleda sin verksamhet eller personalutbildning ordnas.

I princip placeras de smågruppslokaler som är avsedda för undervisning av elever som behöver särskilt stöd, och de avskilda lokaler i anknäring till dessa som kallas terapilokaler, i modulerna för den allmänna undervisningen och ämnesundervisningen. Målet är att på ett naturligt sätt stöda möjligheterna för elever som behöver särskilt stöd att studera i de allmänna undervisningsgrupperna.

Den mångsidiga specialundervisningen ges i fortsättning i den allmänna undervisnings moduler genom samtidig undervisning eller samundervisning. De gruppundervisningslokaler som placeras i modulerna möjliggör avskild undervisning och beaktande av elevernas individuella behov i undervisningsarrangemangen.

De nya lokalerna förutsätter att det sker en förändring i skolans vardagliga verksamhet. Korridorskolors verksamhetskultur lämpar sig inte för de planerade lokalerna. Allt mer samarbete, gemensam planering och samlärskap förutsetts av de lärare som jobbar i modulerna. För att

man ska lyckas med detta måste hela skolkollegiet lära sig att fungera på ett nytt sätt.

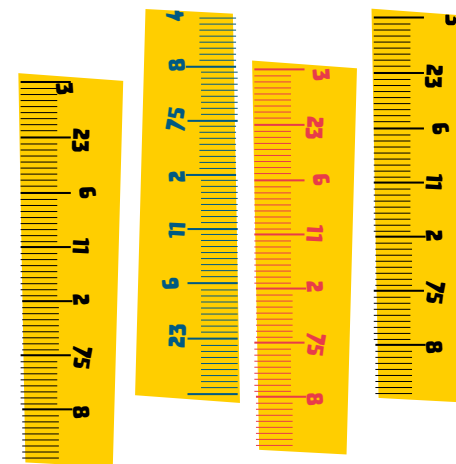
Eftersom skolorna för två olika språkgrupper kommer att placeras i samma fastighet, måste de lära sig att tillsammans skapa en gemensam verksamhetskultur. Detta är det enda sättet att undvika missförstånd och onödiga motsättningar.

Gemensamma lokaler och verksamhet i samma fastighet gör skolornas verksamhet transparent i förhållande till varandra. Därför är det nödvändigt att man redan innan man flyttar in i de nya lokalerna inleder skapandet av gemensamma spelregler och en gemensam kultur. För att något gemensamt ska kunna skapas måste bägge parter även avstå från något. Detta betyder inte att man måste avstå från allt. Bägge skolor har rätt att bevara sin egen språkgrupps kultur och verksamhetsätt.

Finns det hjärterum så finns det stjärterum!

Aleksis Kiven koulu och Sjundeå Svenska skolas ledningsgrupper har tillsammans deltagit i utbildningen för ledningsgrupper inom projektet #Uuttakoulua. Av utbildningen har man önskat stöd för att skapa samförstånd och en gemensam verksamhetskultur med respekt för varandra.

Avsikten är att ta de nya bildnings- och välfärdscampuset i bruk i början av läsåret 2022–2023.

STYRKERYA OCH STYRKECIRKEL

*Heidi Zopf, projektkoordinator
projektet #Uttakoulua*

ELEVERNAS STYRKOR som utgångspunkt för lärarens arbete.

Lärandets glädje, nyfikenhet, kreativitet och uppfinningsrikedom – bland annat dessa är ingredienserna för en bra skoldag. Genom att använda våra styrkor når vi framgångar – oberoende av våra utgångspunkter. Läranderesultat är starkt kopplade till välbefinnande och motivation. Positiv interaktion och stämning är i nyckelposition då det gäller skoltrivsel.

Var och en i skolan är ansvarig för stämningen, både eleverna och personalen. Det känns roligt att komma till och vistas i en trygg, omsorgsfull och accepterande stämning. Då blir små saker viktiga. Även det att små saker noteras och sägs högt.

Betydelsen av positiv respons kan inte betonas nog och får både vuxna och barn att le.

Då man själv får positiv respons är det är lättare att ge positiv respons.

Detta skapar fort en god cirkel och den positiva stämningen kan förnimmas. Den syns genom att man hälsar på, bryr sig, bemöter och är intresserad av varandra. Det handlar om färdigheter som alla kan lära sig. De kräver inte matematik-huvud, musikalitet eller att kunna hjula. Alla kan skapa en positiv stämning.

I projektet #Uttakoulua skapade vi en positiv stämning med hjälp av metoden positiv. 50 lärare i nyländska kommuner har fått utbildning i att lägga märke till det goda och styrkepedagogik. Förutom späckade närundervisningsdagar och webinarier har de fått personlig handledning både för att utveckla sin egen och skolgemenskapens verksamhet. I utbildningen deltog klass-, ämnes-, special- och välbefinnandelärare.

Positiv metoden riktade uppmärksamheten mot en medveten ökning av positiviteten. I flera klasser och skolor hade det redan färdigt funnits en varm och accepterande stämning. Eleverna upplevde sig som en viktig del av klassen och var accepterade med alla sina egenskaper.

”De bästa stunderna är då vi gläder oss, blir entusiastiska och skapar tillsammans. För att

det ska finnas så mycket av dessa stunder som möjligt i vardagen bör vi omges av en trygg och accepterande miljö. Jag anser att förutsättningen för lärande sist och slutligen alltid är en bra känsla som grundar sig i en positiv stämning, en positiv självbild och därigenom känslan av glädje”, berättar klasslärare Laura Manninen från Haarajoen koulu i Träskända.

I styrkepedagogik får karaktärsstyrkorna namn, via vilket självbild blir tydligare och det blir lättare att ge positiv respons. Styrkor kan tränas med hjälp av mångsidiga övningar och samtidigt utvecklas styrkevokabulären.

Utnyttjande av styrkor kan vara mål och föremål för bedömning och då fördjupas också responsen. Styrkorna behöver också tillfälle att få komma fram. När man lär sig utnyttja styrkor, utvecklas känslan av meningsfullhet och man får motivation för arbetet. Det gäller både vuxna och barn.

Enligt specialklasslärare Marjo Manninen och Anna Perhoniemi i Päivöläänlaakson koulu i Kervo ses barnen alltför ofta endast via sitt stödbehov och deras styrkor förblir obemärkta. Identifiering och utnyttjande av styrkor hjälper eleverna att hitta sätt att underlätta sitt lärande. Positiv

respons och identifiering av sina egna styrkor stärker elevens tro på sina kunskaper och ökar den positiva interaktionen.

Anna-Liisa Kaurala fungerar som klasslärare i årskurs 3 i Pusulan koulu i Lojo. Hon anser att

det viktigaste med genomförandet av denna pedagogik är att genuint bemöta och vara närvarande med eleverna. Det väsentliga i styrkepedagogik är inte olika övningar eller trick, utan att skapa en omedelbar stämning i klassrummet. Det anser hon lyckas genom att vara sig själv och inte gömma sig bakom sin lärarroll. Då blir det naturligt att värna om positiviteten som en del av undervisningen och vardagen.

Genom att koncentrera sig på saker som bär upp eleverna blir inläringen meningsfull och det uppstår glädje över att få

lära sig. Barnens delaktighet, styrkor och positiva känslor lyfts fram i centrum. Att stöda gemenskapen fungerar som grund för lärandet samt som en resurs för frisk utveckling och välbefinnande. Olika sociala relationer är de mest centrala och djupaste källorna till glädje och glädje är välbefinnandets grundkänsla. Märk det goda och säg det högt.

- På föräldrakvällen fick föräldrarna med hjälp av styrkekort välja styrkor de önskade att skolan skulle beakta i deras barns vardag. Fyra styrkor lyftes fram och valdes ut för bearbetning tillsammans med eleverna under skolåret: vänlighet, ihärdighet, grupparbetsfärdigheter och lärandets glädje.

- Man är i färd med att göra en styrkerya för skolans aula. För varje vänlig gärning som en elev märker hos en annan, läggs en röd knut till styrkeryan. För en ihärdig gärning får man knyta en blå knut i ryan. Efter över tiotusen noterade goda gärningar, dvs. knutar bildas en lyckobringande fyrväppling på styrkeryan.

Klasslärare Laura Manninen, Haarajoen koulu, Träskända

- I hela skolan firade vi skolans känslovecka, då vi bland annat tillverkade styrkevingar. Alla elever fotograferades framför vingarna tillsammans med sitt styrkeord.

- Då till exempel vänlighet, ihärdighet eller mod härskar eller förekommer i klassen, samlar man knappar i en burk.

- Man samlar elevernas egna dikter och berättelser om mod och vänlighet.

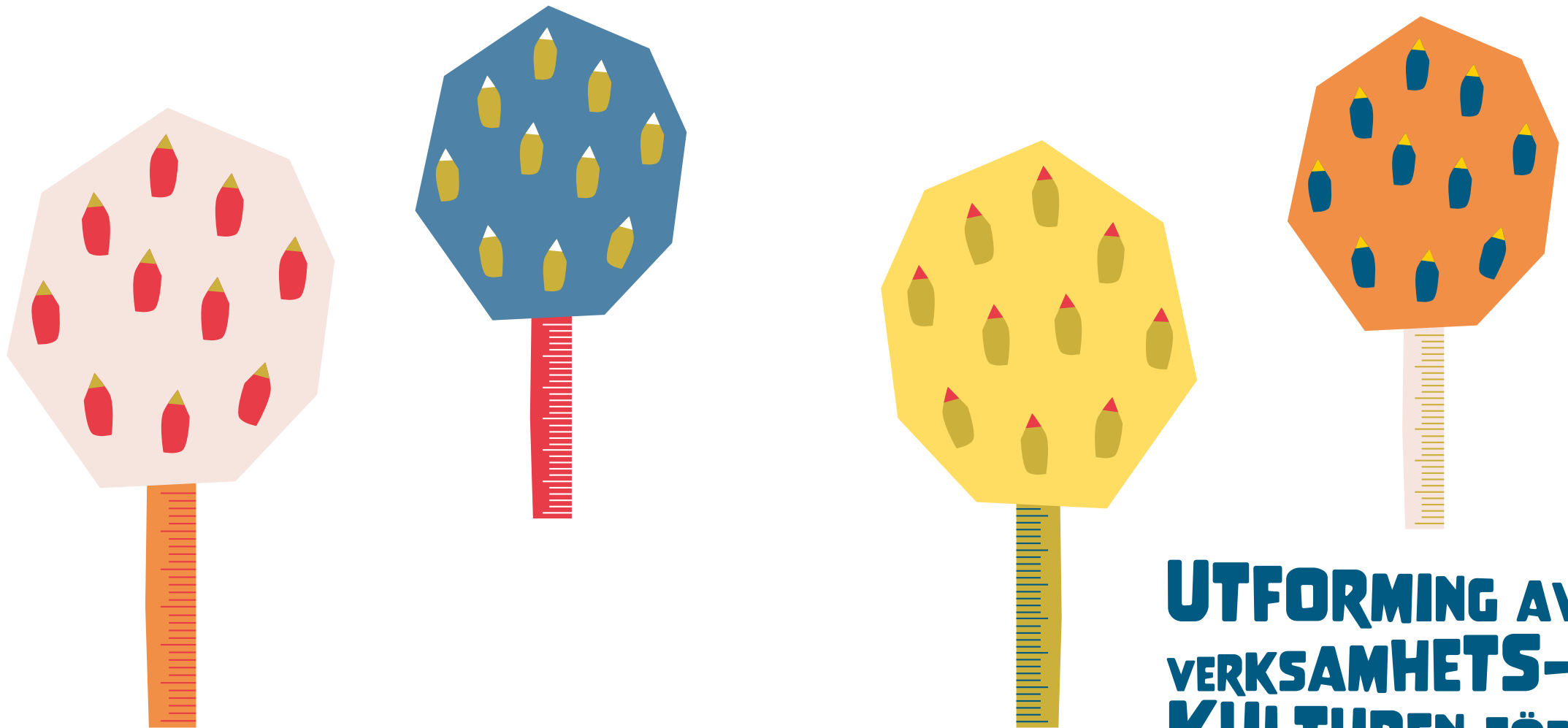
Klasslärare Ruut Routti, Parkkolan koulu, Borgnäs

STYRKERYAN OCH ANDRA EXEMPEL PÅ ATT HITTA STYRKA I SKOLORNA

- På fredagarna håller vi en cirkel i klassen, till exempel för goda egenskaper och styrkor. Varje elev får då turvis be en annan elev som under den gångna veckan har lyckats med något eller använt någon av sina styrkor att sätta sig bredvid hen. Den elev som då har en tom plats kvar bredvid sig ber följande elev att komma och sätta sig bredvid hen. På så sätt får alla positiv respons av sin kamratgrupp före veckoslutet.

- Ämnen från färdighetsveckorna i januari: styrkeorientering, dansraster, elevkonsert, veckovis omröstning om klassens vänligaste, modigaste och mest kreativa elev, dikter, sagor och insändare om mod skrivna av eleverna, klasserna begrundade situationer där man behöver olika styrkor och situationerna dokumenterades som still-bilder.

Specialklasslärare Marjo Manninen och Anna Perhoniemi, Päivöläänlaakson koulu, Kervo

**UTFORMING AV
VERKSAMHETS-
KULTUREN FÖR
LÄRANDET OCH
VARDAGEN**

FRÅN SMÅ FÖRSÖK TILL STORA VISIONER – ANVÄNDARINRIKTAD UTVECKLING AV LÄRANDE

**MINNA LUMME, projektchef
projektet #Uttakoulua
disputand, Aalto-yliopisto**

I BÖRJAN AV PROJEKTET #Uttakoulua var avsikten att genomföra små försök som kunde anknyta till pedagogiskt arbete och utveckling av vardagens verksamhet. Så blev det dock inte. Skolornas personal tog modigt tag i planeringsämnen av olika slag och storlek. Skolorna hade fria händer vid valet av planeringsämnen, men i valet betonades deras samband till läroplanen.

I projektet #Uttakoulua har man närmast sig lärandets utformning ur olika aktörers, lärares eller lärarteamers, skolgemenskapens, undervisningsförvaltningens, samfundets samt barnens och de ungas synvinklar.

Lärares arbete har alltid omfattat design av lärandestunder och anknytande arrangemang, metoder och material. Lärares deltagande i designarbete har dock varit mer sällsynt. Intresset för designorienterade arbetssätt har spridit sig till skolorna särskilt via designfostran och planering av nya lärandemiljöer.

I projektet har lärandemiljöns ekosystemiska karaktär betonats. Då återspeglas olika utvecklingsinitiativ i vardagens aktörer och funktioner på olika sätt. Erfarenheterna har visat att skolorna har varit benägna att välja utvecklingsämnen

som är kollektiva och som i stor utsträckning påverkar gemenskapens verksamhet. Även lärarnas och skolgemenskapernas kraft som kollektiva designers har lyfts fram i projektet.

För att kunna lösa vissa upplevda utvecklingsbehov behövs nya utvecklingspartner och samarbetsscenarier. Projektet har lyft fram utveckling i anknytning till elevvårdens förnyade verksamhetssätt, vilket är systemisk design. Då kopplas flera av tjänstesystemets delar ihop med varandra i kundprocessen och de lösningar som utvecklas förutsätter samordning av olika tjänstedelar eller till och med helt nya lösningar, arbetssätt och tjänsteinnovationer.

Betydelsen av kommunalförvaltningens initiativkraft för den gemensamma utvecklingen av lösningar som återspeglar helheten och jämlika tillvägagångssätt har i projektet lyfts fram som ett eget delområde. Man har sökt nya arbetssätt även för den design som genomförs med de vuxna.

Enligt de observationer som har gjorts i projektet #Uttakoulua kan man inom undervisningen med hjälp av anpassad design utveckla till exempel:

- genomförandet av läroplanen och anknytande nya verksamhetssätt
- nya lokaler, ibruktagande av lokalerna samt pedagogiska försök som genomförs i lokalerna
- processer och tillvägagångssätt
- lärandets och välbefinnandets ekosystem.

I delaktiggörande samplanering deltar skolgemenskapens medlemmar i lärande- och arbetsmiljöns utveckling. I arbetssätten betonas olika intressegruppers delaktighet i designprocessen redan i ett tidigt skede.

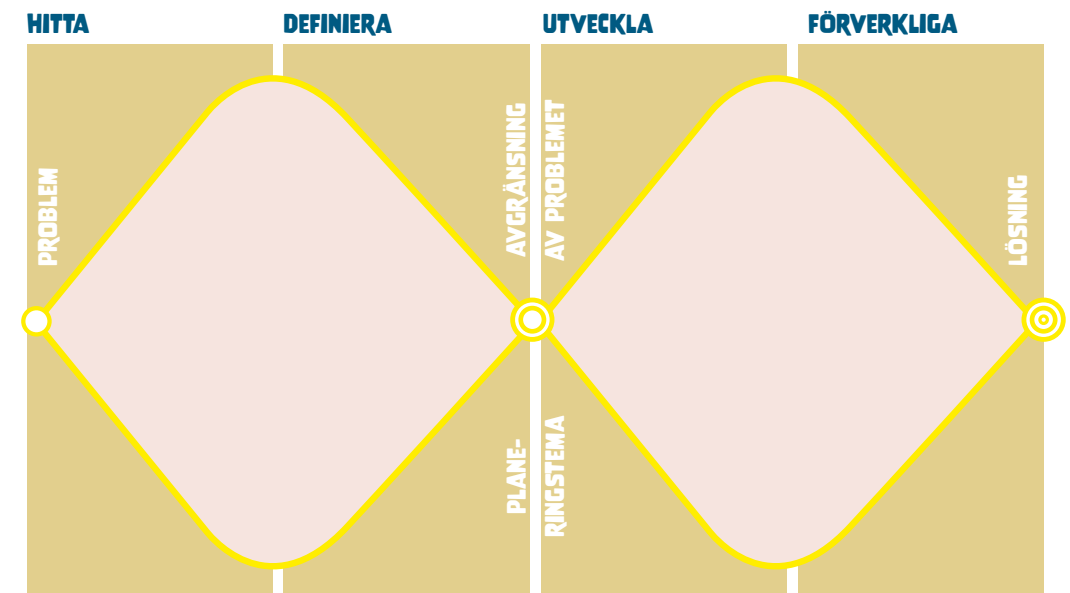
Tillsammans identifierar man samtliga parter behov och önskemål och definierar en riktning och ett mål för utvecklingen. Under utvecklingen lär man sig planeringsfärdigheter och ser vardagliga aspekter i ett nytt ljus. I bästa fall stärker deltagandet även upplevelsen av delaktighet i gemenskapen.

Det har varit särskilt intressant att under projektet få bevitna lärarnas stora intresse för nya for-

mer av demokrati som delaktiggör barnen samt deras beredskap att skapa tillsammans med barnen och de unga. Det har varit glädjande att se lärarna utnyttja forskningsdata i sina val. Flera skolor hade en förmåga att bilda nätverk med olika utomstående aktörer.

I projektet skapade vi en arbetsstruktur bestående av närutbildning och workshoppar samt utvecklingsuppdrag som genomfördes mellan dessa. Tack vare projektfinansieringen fick lärarna möjlighet att använda av sin arbetstid för utvecklingsarbetet.

Vi tillämpade dubbla diamond-modellen från designvärlden som en riktgivande process för arbetsstrukturen. Deltagarna gjorde utvecklingsuppdrag som grundades på tillämpad tjänstedesign – allt från att undersöka kontexten och intressegruppernas önskemål och behov till att definiera utvecklingsfrågor och testa olika lösningar med hjälp av pedagogiska arbetssätt.

Design Council 2018

Då kommunernas och skolornas olika utvecklingsteam gavs relativt fria händer vid valet av utvecklingsämnen, valde de:

- utveckling av tjänstemodeller och koncept
- design av metaforer till stöd för utvecklingsarbetet och sociala strukturer som främjar förändring
- design av arbetssätt som främjar barnens deltagande och stärker deras agentskap
- design av pedagogiska lösningar.

Vad gäller skalbarhet hade de kommuner som kom längst i projektet #Uttakoulua redan tidigare börjat utveckla sina planeringsämnen i samband med olika processer. I dessa styrde kommunernas bildningssektorer inriktningen mot de utvecklingsmål som hade definierats i kommunerna.

Konkreta exempel på detta är till exempel nybörjarklassverksamheten i Nurmijärvi kommun och utvecklingen av bedömningen i Kyrkslätt kommun. I övriga kommuner var kontakten mellan kommunens bildningssektor och den allmänna utvecklingen svagare.

Den största delen av utvecklingsteamerna i projektet #Uttakoulua gick in för utveckling på skolnivå. Det var populärt att utveckla pedagogiska verksamhetssätt, särskilt samplanering och genomförandesätt för mångvetenskapliga lärområden. I flera utvecklingsuppdrag deltog barnen och de unga aktivt i samskapandet.

Deltagarna tog ivrigt och ambitiöst tag i kartläggningen av både barns, ungas och vuxnas önskemål och behov. Intressegrupperna intervjuades och gemensam brainstorming, gemensamma omröstningar och enkäter ordnades. Under

arbetet diskuterade vi hur meningsfullt det är att ge utrymme även för motsträvighet eller uttryck för att inte ha blivit hörd.

Upplevelsen av att bli hörd blev ett av projektets särdrag, både för lärarna och föräldrarna. I intervjuerna konstaterade flera vuxna att ”man aldrig förut hade diskuterat mitt barns skolgång eller delaktighet i skolans utveckling med mig på detta sätt”.

I projektet har barn och unga tagits med i skolans utveckling på flera olika sätt. För barn och unga är det meningsfullt att få vara delaktiga i planeringen av sådant som påverkar deras vardag. I finländska skolor är representativ elevkårsverk-

samhet ett vanligt sätt att delta, men för att alla barn ska kunna nås önskar man vid sidan av denna även nya sätt att delta.

Barns och ungas önskemål anknyter ofta till utveckling av skolans vardagliga verksamhet. De små eleverna lyfter ofta fram behov som anknyter till lek

och funktionalitet. De större elevernas önskemål grundar sig ofta på att bara få vara och möjlighet att delta i planeringen av undervisningsarrangemangen.

Då barn och unga får delta är det viktigt att de inte enbart tillfrågas om sina önskemål, utan även tas med då man kommer med idéer om helt nya lösningar. Det är viktigt att genomföra sådant som är viktigt för dem, eftersom uppnåendet av mål stärker barns och ungas tro på sin möjlighet att påverka.

Att identifiera styrkor och entusiasm kan vara en viktig resurs då man producerar vardagens inne-

håll. Eleverna erbjuder sig ofta att genomföra olika aktiviteter för varandra och de har många olika färdigheter som kan utnyttjas för olika former av kamratverksamhet.

Deltagande och trivsel stärker det sociala engagemanget i skolgemenskapen, vilket även har en positiv inverkan på lärandet. För att systematiskt kunna införliva barns och ungas initiativ till en del av skolans beslutsfattningssystem förutsätts vidare utveckling.

För nya skolgemenskaper är det en utmaning att utveckla tjänstenätverk och skapa nya skolgemenskaper. Flera stora skolbyggprojekt har deltagit i projektet #Uttakoulua. I bästa fall erbjuder de nya skolbyggnaderna lösningar på tidigare upplevda problem, vackra lokaler och förnyade verksamhetsmöjligheter.

Långa byggprojekt prövar dock även människor och gemenskaper. Utvecklingen av en ny skolgemenskap kräver väldigt långsiktig entusiasm, eftersom det är mycket som är oklart och väntar på en lösning i den nya skolan. Planering av värderingar, en gemensam lärandeuppfattning och den pedagogiska verksamheten skapar en grund för nya skolgemenskaper.

Flera utvecklingsteam har sökt lösningar för att skapa en ny skolgemenskap. I arbetets första skede samlade man in de möjligheter, önskemål och orosmoment som gemenskapen upplevde. Lärarnas förväntningar och önskemål för utvecklingen anknyter ofta specifikt till lokalernas funktionalitet, anpassningsförmåga, akustik och förvaringslösningar. Man önskar att de nya lärandemiljöerna ska fungera redan då skol-

gången i de nya lokalerna inleds. Lärarna önskar att man tillsammans kommer överens om de viktigaste verksamhetssätten och satsar på att utveckla en god samhörighet och kollegialitet. Det är också viktigt att utveckla informationsflödet och kommunikationen redan i det inledande skedet. Hur uppstår god samhörighet? Hur kan man bevara de goda sidorna hos skolor som går samman? Hur lär man sig känna nya människor? Hur skapar man gemensamma verksamhetssätt? Vad främjar engagemang? Vad sker om vi studerar på två eller till och med flera språk i vår skola? Hur säkerställer vi språkets och språkkunskapernas levande utveckling i vardagen?

Även orosmomenten är förknippade med samma frågor. Hur värnar vi om akustiken och arbetsron? Hur kan vi skapa en positiv verksamhetskultur för barnens och de ungas inbördes gemenskap? Och hur främjar nya kolleger utvecklingen av en arbetskultur som stöder välbefinnandet?

De rektorer som har deltagit i projektet har berättat att det tar flera år att

inleda verksamheten i en ny skola. Berättelser om utveckling av skolgemenskaper i olika utvecklingskedan har ett gemensamt drag – långsiktig satsning på gemenskapens bekantskap, engagemang samt känslö- och interaktionsfärdigheter under flera års tid genom att ordna utbildningar, handledningar och kollektiva arbetsstunder.

De lärare som deltog i projektet betonade även att det bästa sättet att lära känna nya lärare och blivande kolleger – både som människor och yrkesmässigt – är att jobba ihop. Det är bra om den nya skolans verksamhetskultur kan planeras

” **TJÄNSTEMODELLER
METAFORER TILL
FÖRÄNDRING
SOCIALA STRUKTURER
DELTAGANDE
PEDAGOGISKA LÖSNINGAR** ”

” **PLANERING AV VÄRDERINGAR, EN GEMENSAM LÄRANDEUPPFATTNING OCH DEN PEDAGOGISKA VERKSAMHETEN SKAPAR EN GRUND FÖR NYA SKOLGEMENSKAPER.** ”

tillsammans med de personer som senare blir kolleger och medlemmar i den kollektiva arbetsgemenskapen.

I vissa skolor har man valt att designa en vision som stärker skolans identitet och en metafor som bär upp utvecklingsarbetet. En stark gemensam berättelse skapar en meningsfull vision för den nya gemenskapen och bär upp den nya gemenskapens medlemmar i arbetets olika skeden. Ett utvecklingsteam skapade en berättelse om den nya skolan som Underverkens hus, där människor av alla åldrar har möjlighet att lära sig och få meningsfulla upplevelser. Man ställde upp ett gemensamt mål om att den nya lärandemiljön ska erbjuda alla sina medlemmar möjligheter att tillsammans lära sig meningsfulla saker, genomföra sådant som är viktigt för dem samt förverkliga sig själva som människor i sin egen utveckling.

I teamen hämtade man inspiration för att utveckla verksamhetskulturer och designa strukturer för delat ledarskap som främjar förändring samt förbereda ibruktagandet av nya lärandemiljöer.

Då teamet omfattade lärare som hade deltagit i ledningsgruppens arbete, hade dessa en kompetens som hjälpte teamet att se sin egen utvecklingsuppgift mer omfattande ur gemenskapens synvinkel. Teamen vågade välja ämnen som betonades i projektet på ett visionärt sätt och tillämpa tolkningar av dessa för sin egen skolgemenskap.

I projektet #Uuttakoulua samlade ett utvecklingsteam olika ämnesområden i anknytning till skolans verksamhet, i vilka arbetet bör planeras och ordnas genom samarbete. Utifrån de identifierade ämnena skissade teamet upp en teamstruktur som de föreslog för skolans ledningsgrupp. Förslaget till teamstruktur godkändes och planeringen av den nya skolans verksamhet inleddes

genom att bilda de team utvecklingsteamet hade föreslagit.

En annan skola definierade bemötandets kultur som kollektivets gemensamma utvecklingstema och samtliga fyra utvecklingsteam som deltog i projektet jobbade för att utveckla detta mål. På så sätt utformades en systemisk struktur för att stärka allt det arbete som främjar bemötandets kultur i skolans hela verksamhet.

Ur designforskningens perspektiv är flera av skolornas starka ägarskap i förhållande till sin utveckling intressant. Man vill själv hålla i processen och arbetssituationerna blir i det närmaste av konsultationskaraktär. I början av designprocessen utformades en vision, en metafor och ett utkast för arbetet, men därefter kunde teamen framskrida väldigt självständigt.

Om designuppgiften har "getts uppifrån" har man upplevt det som besvärligt, trots att "givet uppifrån" skulle ha inneburit undervisningsarrangörens och kommunens engagemang i idén samt skalningen och spridningen av arbetet kring utvecklingsuppgiften.

Stora skolspecifika processer är väldigt olika. En del av skolorna skulle ha behövt mer individuellt stöd med designprocessen. Det var även svårt att skapa gemensamma arbetssituationer, eftersom utvecklingsarbetet var väldigt omfattande och skolornas beredskap varierade stort. Designbyråerna kunde vidareutveckla sina färdigheter att planera inledningen av en ny skolas verksamhet.

Eftersom lärare är vana vid att planera sin undervisning, erbjöd arbetet nya synvinklar och betoningar för planeringsarbetet. Lärarna planerade och genomförde dock de situationer de hade planerat på ett relativt säkert sätt.

OCH OM MAN TAPPAR BORT SIG I SKOLAN? - DESIGNA LÄRANDETS OCH VARDAGENS VERKSAMHETSKULTUR

SARI AHOLA, KATI AIRISNIEMI, SARI LEHTO
JA HANNA SULONEN
Kervo stad
experter i fostran och undervisning

”

Onni har vinkat åt sin mamma och följer med läraren in genom skolans dörr. Onni är trött. Han var så spänd inför sin första skoldag att han fick sömn väldigt sent. Onni längtar tillbaka till förskolan. Onnis bästa kompis Eetu började i en annan skola och Onni är orolig över om han ska få nya kompisar. Då Onni följer med läraren in får han syn på tre barn han kan namnet på. Alla andra är helt främmande.

Onni mindes inte att skolbyggnaden var så förskräckligt stor. Den har många våningar. Han har bara besökt den här skolan då de höll öppet hus. Med sin förskolegrupp besökte han en annan skola som låg nära förskolan några gånger.

Onni försöker hålla sig så nära läraren som möjligt. Han minns inte längre var ytterdörren fanns. Han funderar över hur han ska hitta ut efter skoldagen.

”

SMÅBARNSPEDAGOGIKENS och grundutbildningsförvaltningens uppgift är att möjliggöra genomförandet av god pedagogik. Det är både intressant och utmanande att jobba i förvaltningen. Arbetsuppgifterna är mångsidiga och nästan varje vecka dyker det upp frågor att utreda som man aldrig har stött på förr. I förhållande till skolorna får man vara lite av en god fé som viftar med sin trollstav och ibland en dementor som skjuter ner innovativa idéer på grund av lagstiftningsmässiga eller ekonomiska skäl.

Faran för dem som jobbar i förvaltningen är att fjärma sig från daghemmens och skolans vardag. I tumultet av olika processer borde man komma ihåg att stanna upp och fundera på vem tjänsteprocessen är utarbetad för och huruvida den betjänar sin målgrupp på önskat sätt.

Då vi ”myndighetstanter” som redan var aningen lösräckta från det verkliga livet fick delta i projektet #Uttakouluuas designspår för lärandets och vardagens verksamhetskultur, fick vi möjligheten att återvända till det verkliga vardagslivet. Som tjänsteprocess valde vi att granska samarbetsplanen för förundervisningen och undervisningen i de lägsta årskurserna som senast hade uppdaterats då de förra läroplanerna ännu gällde.

Ämnet blev också aktuellt eftersom ett av målen i stadsmminister Sanna Marins regeringsprogram är att göra förundervisningen och de två första årskurserna i grundundervisningen till en mer enhetlig och flexibel helhet än i dag.

I början av vår designprocess funderade vi på vem som är processens viktigaste målgrupp. Förskolebarnet/förstaklassisten lyftes fram i centrum. Som samarbetsplanens huvudmål definierade vi en ur barnets synvinkel så smidig och jämlik skolstart som möjligt.

Vi utarbetade även en nätverkskarta som påminde oss om att beakta alla de parter som är kopplade till anordnandet av förundervisningen och undervisningen i de lägsta årskurserna samt att definiera de nyckelgrupper som delaktiggörs under processen. Vi planerade processen så att vi sakkunniga med hjälp av delaktiggörande metoder samlade ett bakgrundsmaterial. Detta utnyttjades av en arbetsgrupp som bestod av förskolelärare och lärare i de lägsta årskurserna för att utarbeta den egentliga samarbetsplanen.

Vi inledde bakgrundsarbetet genom att förankra oss i förskolorna och de lägsta årskurserna och intervjuade 6–8-åriga barn. Vi ville ta reda på vad barnen funderar på innan de börjar skolan, vad barnen tycker om samarbetet i övergångsskedet och hur de får påverka samarbetets innehåll.

Vi delade in oss i grupper på två personer och intervjuade sammanlagt cirka 70 barn. Vi valde ut förskolorna och skolorna så att vi fick ett mångsidigt sampel från olika områden i Kervo. På så sätt

valdes till intervjuerna barn både från samma hus och barn från enheter som är belägna på långt avstånd från varandra.

Förutom intervjuerna utarbetade vi enkäter för vårdnadshavarna till barn i förskolan och de lägsta årskurserna, förskolelärare och lärare i de lägsta årskurserna samt daghemsföreståndare och rektorer. Vi arrangerade även ett idécafé i vilket både vårdnadshavare och förskolepersonal samt personal som jobbar i de lägsta årskurserna deltog. På caféet utarbetade vi ett förslag till en årsklocka för förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen utifrån principen ”om allt vore möjligt”.

Intervjumaterialet, resultaten från enkäterna och caféets mallar för årsklockan överlämnades i januari till den arbetsgrupp som hade utnämnts för förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen. Arbetet framskrider så att arbetsgruppen åker runt och bekantar sig med modeller för flexibel förskoleundervisning och nybörjarundervisning i andra kommuner och utarbetar ett bakgrundsmaterial och ett förslag till samarbetsplan för förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen i Kervo.

Det var motiverande att använda delaktiggörande metoder för tjänstedesign. Särskilt intervjuerna med barn och de tankar barnen framförde berörde oss. För oss vuxna är det ofta viktigt att tänka ut exakta strukturer för verksamheten och ordna ett ändamålsenligt samarbete där barnen lär sig effektivt. Däremot grundades barnens önskemål i hög utsträckning på att stifta bekantskaper och få nya kompisar, lek och spel samt gemensamma projekt.

”Människan är människa, oberoende av hur liten hon är.” (Dr Seuss, barnbok: Horton Hears a Who). Vi anser att man vid tjänstedesign ibland bör höra människor av olika åldrar om hur de upplever de tjänster som riktas till dem och vilka utvecklingsidéer de har för att göra tjänsterna smidigare och bättre.

SKAPARGLÄDJE I NYBÖRJARKLASSEN

HEIDI ZOPF
projektledare
projektet #Uttakoulua

NYBÖRJARKLASSVERKSAMHETEN är ett gemensamt arbete mellan förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen i delade lärandemiljöer. Genom flexibla undervisningsarrangemang strävar man efter att trygga en sammanhängande utbildningsväg för barnet. Nybörjarklassverksamheten möjliggör en flexibel övergång från småbarnspedagogiken till grundutbildningen samt en högklassig och jämlik förskoleundervisning och nybörjarundervisning. Målen och innehållet i nybörjarklassverksamheten kommer från förskoleundervisningens och grundundervisningens läroplaner.

I nybörjarklassen studerar förskolans och nybörjarundervisningens barn i samma grupp. Gruppen omfattar elever från förskolan, årskurs 1 och i en del grupper även årskurs 2. Verksamheten planeras utifrån en gemensam tidtabellgrund.

Pedagogerna i gruppen ansvarar för planeringen och genomförandet av verksamheten. Antalet vuxna samordnas enhetsspecifikt med barngruppen. Teamet omfattar dock alltid flera vuxna, till exempel en småbarnspedagog och en klasslärare samt en barnskötare eller ett skolgångsbiträde.

Detta möjliggör mångsidig handledning och flexibel gruppindelning. Tack vare att det finns flera vuxna kan man reagera smidigt på olika situationer och inrikta stödet enligt behov.

Nybörjarklassverksamheten i Nurmijärvi har deltagit i projektet #Uttakoulua. I Nurmijärvi pilottestas nybörjarklassverksamheten från och med 2018 och målet är att 2023 ordna all förskoleundervisning och nybörjarundervisning i nybörjarklasser. Enligt beräkningar omfattades en fjärdedel av ålderklasserna av verksamheten under läsåret 2019–2020 och andelen ökar till 40 procent 2020–2021. Samtidigt stärks samarbetet mellan förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen ytterligare i de andra enheterna. Det centrala målet med försöken är att samla erfarenheter och skapa riktlinjer för verksamheten.

I nybörjarklassen är målet att barnet ska framskrida med studierna i takt med sin egen tillväxt och utveckling. Barnen får utnyttja sin kompetens och sina styrkor på sin egen nivå. Differentieringen av verksamheten, dvs. indelningen av grupperna enligt färdighetsnivå, stöder framskridandet i enlighet med den individuella lärtigten.

Rikedomen i nybörjarklasserna är framför allt det kollegiala lärandet av mångsidig kompetens vad gäller förmågan till tänkande, lärande och arbete. Då verksamheten planeras och genomförs beaktas förutom gruppens gemensamma mål även elevernas individuella behov. I undervisningen betonas funktionalitet och lekfullhet samt träning av känslö- och interaktionsfärdigheter. Eleverna får gemensamma upplevelser av att lyckas och delad glädje av inläringen.

Erfarenheterna av nybörjarklassverksamheten har varit uppmuntrande. Eleverna har fått nya kompisar av olika åldrar i sin egen klass. De har lärt sig genom gemensam aktivitet och av att hjälpa varandra. Verksamheten har varit mångsidig och barnorienterad. I sin respons har föräldrarna uppskattat undervisningens funktionalitet, den ökade motivationen till lärande och det kollektiva lärandet. Eftersom barnen har lärt sig de färdigheter skolever behöver redan i förskolan har övergången till grundutbildningen blivit lättare.

Nybörjarklasserna grundar sig på samläroskap, då eleverna är gemensamma och gruppens multiprofessionella vuxna får kamratstöd av varandra. Att undervisa tillsammans har möjliggjort olika tillvägagångssätt, undervisningsarrangemang och flexibel gruppindelning. Personalen kan utnyttja sina styrkor samt stöda och uppmuntra varandra. Man behöver inte göra allt själv, men genom att göra tillsammans lär man sig hela tiden mycket både av teamets övriga medlemmar och av sig själv.

Förvaltningsmässigt hör förskoleundervisningen i Nurmijärvi till småbarnspedagogiken och de anställdas närmaste chef är daghemmets föreståndare. Detta förutsätter smidigt samarbete även mellan skolans rektor och daghemmets föreståndare. Genom samarbetet har övergången från småbarnspedagogiken till grundutbildningen blivit smidigare även ur en administrativ synvinkel, då övergångsskedets multiprofessionella samarbete naturligt blir kontinuerligt.

NYBÖRJARKLASSVERKSAMHETEN I NURMIJÄRVI:

- förskole- och nybörjarundervisningsgrupp med elever från förskolan, årskurs 1 och eventuellt årskurs 2.
- småbarnspedagog och klasslärare samt barnskötare eller skolgångsbiträde
- tätt samarbete: planering, genomförande och utvärdering
- utnyttjande av styrkor, kompetens och intresseområden både för eleverna och de vuxna i gruppen
- kamratstöd
- funktionellt och lekfullt lärande
- tillräckligt med lek och vila samt studier och flit
- flexibel gruppindelning
- utrymme för självständigt arbete och grupparbete
- nya kompisar
- lärandets glädje!

**UTVECKLING AV
DE PEDAGOGISKA
VERKSAMHETS-
FORMERNA**

UTVECKLA, UTVECKLAS, UTVECKLA, UTVECKLAS

PIRITTA HANNONEN, förbättrare (formgivare)
ANNI HAPUOJA, stämmare (arkitekt)
Et May Oy

DÅ VI KASTADE OSS in i projektet #Uuttakouluas mjuka virvlar hade vi som mål att förstå lärandegemenskapens vardag då den står inför en ny lärandemiljö, hur lokalen borde stöda den nya verksamheten och hur planeringen av verksamheten borde stöda planeringen av lokalen.

Tillsammans med projektets övriga deltagare har vi fått uppleva inspirerande stunder. Vi har förstått att det är bra att planera utveckling på ett skolspecifikt sätt, eftersom behoven i förhållande till de nya lärandemiljöerna är väldigt omfattande.

Medan en skolas mål är att hitta god praxis, försöker en annan överleva och hitta de redskap som behövs för undervisningen. En tredje brottas med beräkningar och resurser som inte möter de faktiska behoven och en fjärde funderar på vad vi och våra många kulturer består av.

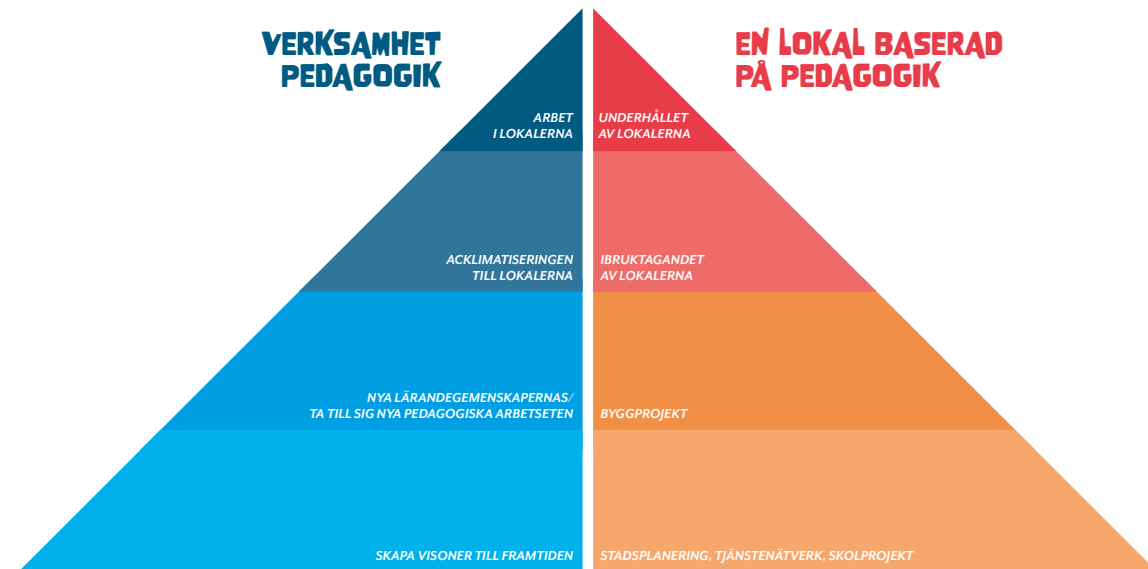
Då vi jobbade med utgångspunkt i design-tänkandets referensram konstaterade vi att utvecklingen av nya lärandemiljöer bör struktureras till en konkret modell som kombinerar

lärandegemenskapernas och planeringens synvinklar.

Planeringen och implementeringen av nya lärandemiljöer samt arbetet i dessa är svåröverskådliga, komplexa helheter vars strukturer förnyas helhetsmässigt. Det krävs förmåga att förstå framtiden, gestalta väsentliga ramvillkor, bemöta olika människor med olika synvinklar, skapa visioner och planera tillsammans.

Framför allt kräver planeringen av nya lärandemiljöer en förmåga att förstå den lärande, barnet och den unga, som vi bör garantera en god uppväxt- och livsmiljö. Ta med dem i planeringen, ge dem möjlighet att delta.

Den väsentliga frågan i våra #Uuttakoulu-workshoppar blev alltså: Sett ur olika synvinklar, vad sker och vad sker inte i en bra skola? Hur syns detta i den pedagogiska och sociala verksamheten? Hur bemöter vi varandra? Hurudan pedagogik använder vi? Allt detta verkar övergripande på skolbygget och planeringen av lokalerna.

Vi har lärt oss mycket genom att jobba med olika projekt i anknytning till nya lärandemiljöer. Antalet exempel på färdiga lärandemiljöer i världen är ganska litet och nästan alla som jobbar med dem står inför något helt nytt, måste tåla osäkerhet och ta till sig mycket nytt på en relativt kort tid. Utvecklaren utvecklas även i sin roll.

Å andra sidan finns det redan högklassig information om planeringen av nya lärandemiljöer. Lärandemiljöernas förändring och utveckling behandlas till exempel i Utbildningsstyrelsens publikation "Koulusta oppimisen ympäristöksi – työkaluja oppimisympäristöjen muutokseen" (Från skola till lärandemiljö – verktyg för lärandemiljöernas förändring) som har sammanställts av Marko

Kuuskorpi och Julianna Nevari. De RT-anvisningskort för planering av grundutbildningens lokaler och gårdar som upprätthålls av Byggnadsinformationsstiftelsen ger anvisningar för planeringen av daghem och skolor, allt från beredningen av byggprojektet till planeringen av lokalerna, gårdsplanerna, säkerheten samt inredningen.

Precis som det konstateras på RT-kortet för tjänstedesign har användarna i ett byggprojekt en väsentlig roll – att producera information om sina behov och mål, vilket även gäller skapandet av nya lärandemiljöer. Enligt Kuuskorpi och Nevari bör man då man utvecklar nya lärandemiljöer "utreda möjligheterna och tillämpa dem för sitt eget bruk. Samtidigt är det bra att erbjuda användarna ett genuint tillfälle att själv föreställa sig lärandets framtid och arbetsmiljöerna."

Vi anser att den nya läroplanen på ett aktuellt och till och med visionärt sätt beskriver vad framtidens verksamhet siktar mot. Den ger inte direkta instruktioner, utan utmanar att tänka på nya sätt. Som en deltagare i projektet konstaterade: "Den nya läroplanen är så vacker!"

Vårt mål med denna artikel är inte att definiera hur man borde gå tillväga eller att försöka skapa något färdigt och vackert, utan att beskriva hur vi i en liten del av den fartfyllda designprocessen kom till insikt och avspeglade detta mot vår erfarenhet av tjänstedesign av lärandemiljöer.

Då de som deltar i utvecklingen av lärandemiljöer begrundar lärandemiljöns fysiska gränssnitt, bör de förstå det som sker samtidigt i

planeringen av den pedagogiska verksamheten och vice versa. Då fungerar pedagogiken genuint som utgångspunkt för planeringen av lokalerna och de blivande lokalerna stöder den pedagogiska verksamheten.

Utifrån den diskussion vi förde inom ramen för lärandegemenskapernas kollektiva arbete uppfattade vi att det vore bra att lärandegemenskaperna funderar på framtiden samtidigt som detaljplaneringen och servicenätutredningarna genomförs eller beslut om inledningen av skolprojektet fattas. I workshoppen lyftes det fram att det vore viktigt att producera en slags "pedagogisk vision".

Under byggprojektet delaktiggörs lärandegemenskapens användare, de blivande

lokalernas sammanvårdare, de lärandes föräldrar och områdets invånare i planeringsprocessen. Allt oftare går man i byggprojekt tillväga genom alliansmodellen, som samlar experterna vid ett gemensamt planeringsbord.

Då det gäller det gemensamma språket, kommunikationen och transparent verksamhet finns dock ofta mycket kvar att utveckla. Det är lika viktigt att lärandegemenskapen förbereder sig inför den nya lärandemiljön och tar till sig de nya pedagogiska arbetssätten tillsammans – producerar en pedagogisk plan.

De pedagogiska planen är en viktig del av projektplanen. I kombination med den nya läroplanen och de strategier som styr kommunerna bör den erbjuda tydlig styrning både för ledningen, lärandegemenskapernas verksamhet samt likaså för arkitektur- och lokalplaneringen.

Både ur lokalplaneringens och den pedagogiska verksamhetens synvinklar kräver ibruktagandet av och acklimatiseringen till lokalerna tillräcklig resurstilldelning och fungerande samarbete mellan lärandegemenskapen och de experter som planerar lokalerna.

I projekt där lärandegemenskaperna har upplevt att de får tillräckligt stöd av experter inom lokalplanering, har acklimatiseringen till och ibruktagandet av lokalerna gått smidigare. För lärandegemenskapen är det väsentligt att leda förändringen, ge tillräckligt med tid och betrakta den pedagogiska planen som en anpassningsbar och tillämpningsbar ledstjärna för förändringen.

Världen är i kontinuerlig förändring. Detsamma gäller arbete i och underhåll av lokaler. I lärandegemenskaper kräver underhållet av lokalerna överraskande mycket av ledningens resurser.

I workshopparna lyftes fram en tanke om att kommunerna allokerar rätt personer till underhållet av lokalerna för att det nya arbetet i lokalerna och ledningen av lärandegemenskapen – grundarbetet – ska få den tid det kräver.

I vissa nya lärandemiljöer har man närmast sig denna utmaning på ett innovativt sätt. Till exempel i Sipoonlahden koulu har man grundat snabbinsatsstyrkor, nopee-team. Om en lärare lägger märket till något som bör repareras i lokalerna, anmäler hen det och reparerar felet – vid behov mitt under pågående lektion.

Nopee-teamet har nått så stor popularitet att det i dag även omfattar digisnabba och dekosnabba styrkor. De digisnabba hjälper till med datatekniska problem och de dekosnabba ser till att de olika säsongerna syns och skapar stämning och stärker därigenom skolans identitet för alla som besöker den.

Skribenternas mission är att förbättra världen med hjälp av designkompetens – konkret genom gemensamt arbete samt genom att designa delat värde. Et May stöder arkitekter och experter inom fastighets- och byggbranschen i att göra användarnas synvinkel till en del av planeringen.

I utbildningens värld sammanför organisationen mångvetenskapliga team för att utveckla och begrunda framtider.

” FÖR LÄRANDEGEMENSKAPEN ÄR DET VÄSENTLIGT ATT LEDA FÖRÄNDRINGEN, GE TILLRÄCKLIGT MED TID OCH BETRAKTA DEN PEDAGOGISKA PLANEN SOM EN ANPASSNINGSBAR OCH TILLÄMPNINGSBAR LEDSTJÄRNA FÖR FÖRÄNDRINGEN. ”

PÅ VÄG MOT MINISKOLAN – TANKAR OM EN ANPASSNINGSBAR LÄRANDEMILJÖ

ERNA HUHTALA, rektor
Tytyrin koulu, Lojo

LAURENTIUSHUSET – en enhetsskola för 900 elever och allaktivitetshus som byggs i Lojo centrum – kommer att bli en enorm helhet både vad gäller lokalerna och funktionerna. Blotta namnet på den öppna lärandemiljön med sina anpassningsbara lokaler ger upphov till mångahanda fantasibilder. De nya, modiga tillvägagångssätten och lokallösningarna både förtjusar och väcker motreaktioner.

Bearbetandet av tanken om miniskolan har sitt ursprung i tanken ”en skola av barnstorlek”. I det inledande skedet var miniskolan ett arbetsnamn för den cell som planerades som de två första årskursernas öppna lärandemiljö.

Miniskolan ska anpassas och flexa enligt de varierande behoven hos olika stora elevgrupper samt möjliggöra smidig användning av olika undervisningsmetoder. Möblerna ska vara lätta att flytta åt sidan för funktionella aktiviteter och vid behov ska en stor lokal kunna delas i mindre ändamålsenliga arbetslokaler.

Från början stod det klart att arbete i stora, öppna lokaler inte nödvändigtvis passar för alla elever. Därför beslöt man att i miniskolan även bygga lokaler för mindre grupper, samt lokaler med olika fristående möbler som man kan dra sig tillbaka till och jobba lugnt i: loger, lärshoppar samt avskilda kåtor.

Den centrala arbetsprincipen för miniskolan är att jobba tillsammans. Under årens lopp har en del av skolans lärare inom ramen för de tillgängliga lokallösningarna genomfört samlärarskap eller samtidigt undervisning i sitt eget arbete på tillämpliga sätt.

Det anmärkningsvärda med dessa försök är att när behovet av att jobba tillsammans bottnar i lärarens personliga behov av att utveckla sitt lärarskap, har partnerskapet levt vidare i undervisningens vardag, även då lokalerna inte ursprungligen har planerats för att inspirera gemensamt arbete.

Vid sidan av spontana försök har hela skolans lärarkår så småningom förpliktats och uppmuntrats att stegvis testa samarbete. De första försöken och erfarenheterna har varit kopplade till upprätthållandet av skolans festtradition och delning av ansvarsuppgifter.

Varje lärarpar och deras elever har under läsåret ordnat en morgonsamling för hela skolan i samband med olika temadagar och även ansvaret för skolans jul- och vårfester har tilldelats de olika årskurserna. För tillfället är samlärarskapet i viss mån etablerat i varje årskurs: ett exempel på detta är bland annat nybörjarklassernas läsgrupper och den tidigarelagda språkundervisningen, fenomenbaserad undervisning, regelbundna

workshopdagar i åk 3–4 samt samarbetet mellan lärarna i åk 5–6 kring mångvetenskapliga lärområden och undervisningsarrangemangen för de valfria ämnena.

Förutsättningarna för samarbete bör skapas och man bör reservera tillräckligt med tid för lärarnas gemensamma planering. Flera års erfarenhet har visat att det är bra att placera lektionerna i läsordningen för att möjliggöra lärarnas samarbete för att främja elevernas lärande.

Vi bör skapa meningsfulla ramar för undervisningen i samtliga läroämnen. Vid övergången till de nya undervisningslokalerna och planeringen av enhetsskolans funktioner och en smidig vardag är det även skäl

att granska skoldagens struktur ur nya synvinklar: när börjar skoldagen, hur rytmiseras rasterna, när ska lågstadiet ha sina matturer, vilken längd på undervisningsstunden är ändamålsenlig eller varierar detta eventuellt i olika läroämnen, hur används de lokaler som är i sam användning mellan olika användargrupper optimalt, hur sköts övergångarna i de stora skolbyggnaderna eller hur kan eleverna erbjudas ”klubbverksamhet med låg tröskel” under skoldagen. Den pedagogiska verksamheten kräver ramar och strukturer samt förståelse för att om en lösning inte fungerar kan vi tillsammans ändra på den.

Vi har även på förhand begrundat den viktiga frågan om hur vi kan utforma miniskolans lärarteam på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt. Teamet bör byggas upp av olika lärarpersonligheter samt vuxna med olika former av kompetens. I bästa fall kan detta ge upphov till en berikande interaktion mellan dessa personer.

Eleverna kan delas in i ändamålsenliga grupper enligt kunskapsnivå, olika lärandestilar eller stödbehov. Differentieringen av undervisningen underlättas betydligt genom interaktionen mellan flera vuxna och genom att utnyttja den gemensamma verksamheten.

Då lärarna jobbar tillsammans blir även deras användning av undervisningsmetoder mångsidigare. Reflektion över det egna arbetet är en väsentlig del av lärarens arbete – i kontinuerlig interaktion med kolleger utvecklas även den egna kompetensen samt lärarskapet. Miniskolan fungerar även som en lärande organisation – lärarna lär sig av varandra.

De lärare som har jobbar i team framhåller starkt samarbetets kraft: man behöver inte kunna allt och försöka genomföra allt själv. Närvaron av flera vuxna på lektionerna utvidgar betydligt de olika genomförandalternativen i praktiska situationer. Det finns även ojämförbart mer utrymme för genomförande av de idéer eleverna kommer med.

I bästa fall syns de ändrade arbetssätten som en faktor som förbättrar båda elevernas och undervisningspersonalens välbefinnande, då ansvaret för eleverna i vardagens situationer fördelas på flera vuxna.

En lektion i en anpassningsbar lärandemiljö kan utformas till exempel på följande sätt: på matematiktimmen handleds den stora undervisningsgruppen på 40 personer av fyra vuxna samtidigt – två klasslärare, en speciallärare och ett skolgångsbiträde och samtliga grupper hittar en eget lugnt lärande rum samtidigt.

”**DÅ LÄRARNA JOBBAR TILLSAMMANS BLIR ÄVEN DERAS ANVÄNDNING AV UNDERVISNINGSMETODER MÅNGSIDIGARE.**”

SAGOMASKERAD OCH PYJAMASPARTY ELEVERNAS DELAKTIGHET I PLANERINGEN SÄV LITTERATURVECKAN

*HENNARIKKA KORPI, speciallärare
Ojakkalan koulu, Vihti*

Personlig hjälp och stöd är då tillgänglig för varje barn som behöver en lärare nära till hands – ibland till och med lättare än i traditionella klassrum under handledning av en lärare. Då det finns flera vuxna i undervisningssituationen är det även lättare att reda ut tvister och konfliktsituationer mellan eleverna.

Begreppet en skola av barnstorlek betyder dock inte enbart lokaler och lokallösningar, den fysiska arbetsmiljön. Det viktigaste är att i de nya lokalerna skapa en arbetskultur där elevernas välbefinnande och lärande hela tiden står i centrum.

Vi anser inte att miniskolan eller en anpassningsbar lärandemiljö innebär ett onkontrollerbart kaos, en outhärdlig decibelnivå, eller att lämna eleven "öt sitt öde" eller planlöst "hängande".

Det är de vuxnas ansvar att skapa en personlig kontakt till varje elev, ta hand om att varje barn blir sett och hört. Det är de vuxnas ansvar att med existerande förutsättningar skapa det varje barn behöver.

Den gemensamma uppfattningen om det pedagogiska arbetet innanför miniskolans väggar uppstår inte ur tomma luften. Skolans undervisningspersonal bör under förändringar ha en tendentiös beredskap att ta emot nytt samt en rejäl dos utvecklingsvilja. Utan egen entusiasm och vilja att jobba för att uppnå ett gemensamt mål kan en ny verksamhetskultur inte skapas.

DÅ VI PLANERADE mångvetenskapliga studier i Ojakkala skola i Vihti var vårt mål i och med projektet #Uttakoulua att öka elevernas genuina delaktighet, skapa strukturer vi kan utnyttja även under kommande år, minska splittringen och öka den ändamålsenlighet som läroplanen erbjuder.

Eleverna togs med i planeringen i ett relativt tidigt skede. Litteraturtemat valdes ut av vårt lärarteam. Vi funderade på i fortsättningen välja teman tillsammans med elevkårens styrelse.

På hem- och skoladagen i oktober ordnade vi ett idécafé i gymnastiksalen. Där kunde skolans elever rösta om vad de ville göra under litteraturveckan. Det fanns mycket alternativ och dessutom fick var och en lägga fram sina egna förslag.

Även föräldrarna tillfrågades om deras idéer och tankar både på post-it-lappar samt genom videointervjuer som eleverna planerade och genomförde. Utifrån elevernas önskemål inleddes planeringen av litteraturveckan års-

kursvis. Föräldrarna gav oss till exempel tips om besökare.

För samtliga elever var att lyssna på ljudböcker och bygga läskojar högst upp på önskelistan. Under litteraturveckan skapades i klasserna fina strukturer som var omsorgsfullt inredda med madrasser, filtar, dynor och tyg. Förutom att lyssna på ljudböcker läste man även mycket i klasserna och skrev egna berättelser.

Många klasser samarbetade med daghemmet och bägge parter hade glädje av detta. Elevernas favorit är bakning och många önskemål om att bakning ska bli ett valbart ämne har framförts.

Under litteraturveckan fick eleverna i årskurs 3 och 4 baka tillsammans med engelskaläraren. Medan man smakade på bakverken läste man böcker på engelska.

På nybörjarklasserna ordnade vi sagramaskerader och på andra klass nådde litteraturve-

kan sin kulmen i ett pyjamasparty, där man läste kvällssagor tillsammans. Under veckan användes skolans Facebook-sida flitigt så att föräldrarna skulle få ta del av glimtar av veckans aktiviteter.

I projektet #Uttakoulua har samarbetet på många olika nivåer varit mest givande – både inom skolan och med det omgivande samhället. Vi har fått inspirerande idéer och synvinklar av skolans externa samarbetsparter.

Under litteraturveckan besökte författare Paula Noronen vår skola. I slutet av sin presentation hittade hon tillsammans med eleverna på en historia utifrån elevernas vilda idéer. På så sätt erbjöd hon samtidigt ett praktiskt exempel på hur olika faktorer skapar en rolig historia och hur den kan byggas upp och föras vidare. En del av eleverna testade senare metoden i sin egen klass.

Inspirerade av projektet #Uttakoulua skapade vi nya logon för vår skola och för studier i mångvetenskapliga lärområden. Med detta fick vi hjälp av det lokala företaget Haarnio Oy. Logona har designats av eleverna och finslipats av yrkesfolk.

”**MÅNGA KLASSER SAMARBETADE MED DAGHEMMET OCH BÄGGE PARTER HADE GLÄDJE AV DETTA.**”

De valdes ut genom en lekfull tävling. Eleverna presenterade sina logoförslag med motiveringar till en jury bestående av elever och lärare och juryn röstade fram vinnarna. Logotävlingen var ett fint exempel på hur modigt många elever kan berätta om sina tankar och hur mångsidiga tankar de har om skolan och studierna.

Motiveringarna bakom logoförslagen var helt fantastiska. Vi ville lyfta fram alla i skolan som deltog i tävlingen – spänningen var nämligen stor – och ordnade därför en gemensam fest för dem. Samtliga tävlingsbidrag ställdes även ut i skolan.

Under processen lärde vi oss mycket nytt, både som team och skola. Idécaféet för elever och föräldrar var ett fungerande sätt att få alla med i planeringen. Expertsamarbetet upplevdes som viktigt och givande och fortsätter förhoppningsvis. Utvärderingen av de mångvetenskapliga lärområdena genomfördes som en webbenkät till eleverna och lärarna och stöder den framtida planeringen.

PLANERING AV STRUKTUREN FÖR MÅNGVETENSKAPLIGA LÄROMRÅDEN

TYTTI HÄMÄLÄINEN, specialklasslärare
MIRJA KARJALAINEN-VÄKEVÄ, musiklärare
MARLEENA LAARI, klasslärare
ANNA LINNONMAA, specialklasslärare
ASTA PEKKALA, biträdande rektor
JAANA SUOPELLONMÄKI, klasslärare
Järvenpään Yhteiskoulu

I AUGUSTI 2019 sammanslogs Järvenpään Yhteiskoulu och Juholan koulu till Järvenpään Yhteiskoulu. Skolan har cirka 460 elever, varav 365 elever deltar i den allmänna undervisningen och cirka 100 elever faller inom den mer krävande specialundervisningen. Ungefär hälften är högstadiel elever och hälften lågstadiel elever.

Det finns cirka 80 lärare och skolgångsbiträden. Klasserna för allmän och specialundervisning har utnämnda samarbetsklasser med vilka lärarna skräddarsyr målorienterad gemensam aktivitet som lämpar sig för gruppen i fråga.

För projektet #Uttakoulua valde vi som utvecklingsmål att utveckla en fungerande och anpassningsbar struktur för de mångvetenskapliga lärområdena. I och med den nya läroplanen har man i bägge skolor redan testat olika genomförandemodeller för mångvetenskapliga lärområden.

Man har fått värdefulla erfarenheter av de många olika försöken och olika synpunkterna och det uppstod ett behov av att skapa en gemensam, fungerande struktur med kontinuitet även i framtiden. Samarbetet i de mångvetenskapliga lärområdena stärker gemenskaps känslan även mellan samarbetsklasserna.

I oktober 2019 utarbetade vårt #Uttakoulua-team enkäter för lärare och elever. Målet var att kartlägga erfarenheter av och synpunkter om fungerande genomförandesätt för de mångvetenskapliga lärområdena och önskemål för kommande mångvetenskapliga lärområden. Vi fick 36/50 svar av lärarna och 145/461 svar från årskurserna.

Till lärarnas enkät valdes följande teman: tidsanvändning, det mångvetenskapliga lärområdets team/innehåll, bildning av samarbetsgrupper, planeringstid samt delaktiggörande av eleverna och vårdnadshavarna.

Då det gäller tidsanvändning kommenterade lärarna till exempel: "Beredningen, inledningen och gruppbildningen för det mångvetenskapliga lärområdet bör komma igång i ett så tidigt skede som möjligt". Lärarna önskade en lång genomförandetid, till exempel längs hela läsåret på sina egna lektioner/genom samläroskap. Man önskade sig även funktionella specialdagar med egen, separat planerad tidtabell.

Vad gäller teman och innehåll önskade sig lärarna kontinuitet: "En planmässig väg genom hela grundskolan". Vid valet av innehåll ville man lyssna på elevernas idéer. Man önskade sig meningsfulla teman, inte lösryckta teman. Man ville ha möjlighet att använda kreativitet vid genomförandet.

Man önskade att samarbetsgrupperna skulle fungera så att det i varje grupp skulle finnas både hög- och lågstadielklasser samt klasser från den allmänna undervisningen och specialundervisningen.

Man ville ha funktionella gruppstorlekar och dela in större grupper i mindre. Man ville få utnyttja sin elevkänning vid bildandet av grupper.

Lärarna önskade sig "tillräckligt med tid för planering" och "mer gemensam planering med eleverna". Lärarna behöver både planeringstid sinsemellan och planeringstid med eleverna.

På ett allmänt plan ville man delaktiggöra eleverna i de mångvetenskapliga lärområdenas samtliga skeden: komma med idéer om ämnet, beslutsfattande om ämnet, komma med idéer om praktiken och genomförandet, planering av

bedömningen och genomförandet samt hjälpledarskap vid genomförandet. Man ansåg att delaktiggörandet påverkar elevernas motivation: "Om eleverna togs med i samtliga skeden, särskilt i planeringen, skulle motivationen för själva arbetet helt säkert öka."

Delaktiggörande av vårdnadshavarna i pilotskedet för ny praxis begränsades i det närmaste till att informera om mångvetenskapliga lärområden, presentera resultaten samt ett naturligt deltagande som är lätt att organisera då vårdnadshavarna har intresse och möjligheter. Senare kan vårdnadshavarnas deltagande i mångvetenskapliga lärområden öppnas upp i vidare bemärkelse.

I elevenkäten tillfrågades eleverna om sin ståndpunkt till gruppbildningen (samarbetsklasserna), arbetssätten, tidtabellen, lärarnas roll som handledare av arbetet, bedömningen och presentationen av resultaten. Eleverna i årskurs 3-4 svarade flitigast, men

samtliga årskurser svarade på enkäten.

Vid gruppbildningen önskade sig eleverna både samarbete med samarbetsklasser inom den allmänna undervisningen och specialundervisningen samt mellan olika årskurser. Enligt svaren jobbar eleverna helst med händerna och genom att röra på sig. Även informationsökning, planering av uppgifter och fotografering är välkomna arbetssätt.

Eleverna vill helst jobba några timmar i taget i flera dagar under samma vecka. De små eleverna önskade sig huvudsakligen färdiga in-

struktioner av läraren, medan de större eleverna önskade att läraren hjälper till med att komma med idéer samt uppmuntrar eleverna att själva fundera och bearbeta sina idéer.

Enligt eleverna kan bedömningen av deras eget och gruppens arbete lika väl genomföras på ett sätt som gruppen själv kommer på som på ett sätt som läraren erbjuder. En mellanform är också ett bra alternativ. Vid bedömningen är det viktigast för eleverna att gruppens samarbetsfärdigheter bedöms. Eleverna önskar att de ska kunna bekanta sig med det arbete som andra grupper har gjort, framför allt genom att besöka andra klasser.

I vår skola bildas grupperna för mångvetenskapliga lärområden så att eleverna i årskurs 1, 4 och 7 jobbar som en grupp, eleverna i årskurs 2, 5 och 8 som en grupp och eleverna i årskurs 3, 6 och 9 som en grupp. För att grupperna ska fungera så bra som möjligt delar lärarna in stora grupper i mindre grupper genom att utnyttja sin elevkännedom.

Specialundervisningens sammansatta klasser har delats in i de förutnämnda grupperna huvudsakligen utifrån samarbetsklasserna. Klassindelningen förblir oförändrad från år till år – tanken är att skapa bestående strukturer och kontinuitet då samma klasser samarbetar inom de mångvetenskapliga lärområdena under flera års tid.

#Uttakoulua-teamet skapade en arbetsmall till stöd för gruppernas arbete inom mångvetenskapliga lärområden. I mallen har man samlat de ramar man har beslutat om tillsammans samt frågor som grupperna bör beakta och bearbeta, till exempel valet av ämne, delaktiggörande av eleverna, arbetsfördelning, lokal- och materialreservationer, dokumentering, bedömning och presentation av resultaten. Gruppen beslutar om ett eller flera områden inom mångsidig kompetens som bör synas i planeringen, genomförandet och bedömningen.

”

ENLIGT SVAREN JOBBAR ELEVERNA HELST MED HÄNDERNA OCH GENOM ATT RÖRA PÅ SIG.

”

Våren 2020 har varje grupp fått välja ämnet (fenomenet) själv. Enligt Träskända läroplan ska ämnet vart tredje år vara Tusby träsk. Läsåret 2020–2021 står Tusby träsk i turen.

Från och med nästa läsår kan de mångvetenskapliga lärområdena börja planeras redan i augusti, eftersom grupperna redan är klara. Efter att det mångvetenskapliga lärområdet har genomförts denna vår kan man redan börja tänka på synvinkeln för nästa läsårs mångvetenskapliga lärområde: hur vill vi närma oss temat Tusby träsk?

Även i fortsättningen kan man vid slutet av ett mångvetenskapligt lärområde börja fundera på nästa års mångvetenskapliga lärområde. I fortsättningen kan mångvetenskapliga lärområden förberedas och bearbetas under hela läsåret, eftersom grupperna och ämnet är klart redan i början av läsåret.

Efter denna vårs mångvetenskapliga lärområde samlar vi in respons. Vi kommer knappast att göra några stora förändringar. Små förbättringar och finslipning görs dock enligt behov.

SKA VI VARA KOMPISAR? VI UNDERVISAR TILLSAMMANS!

HEIDI ZOPF, projektkoordinator
projektet #Uttakoulua

ATT UNDERVISA TILLSAMMANS erbjuder åtskilliga möjligheter och fungerar som en resurs för lärarna. Att undervisa tillsammans förutsätter ledningens stöd, en lämplig partner och en liknande pedagogisk syn. Ledningens stöd möjliggör de strukturella lösningarna för samläraryrskapet. Samordnandet av partner, lämpliga grupper och tidtabeller förutsätter vilja och planering.

En fungerande interaktion är viktigare än att parterna är likadana. Olika kompletterar varandra – vid samundervisning måste man lita på den andras och sin egen kompetens, men även våga ha olika åsikter. Kontinuerlig reflektion och kommunikation hjälper att lära sig i arbetet och förhindrar att göra om samma misstag flera gånger.

När man planerar, genomför och utvärderar undervisningen tillsammans, behövs flexibilitet i flera situationer. I bästa fall kompletterar arbetsparen varandra och lär sig av varandra. Kollegan erbjuder stöd, ökar orken och ger trygghet i vardagens kneg. En partner som lever in sig genom delad inspiration uppmuntrar, tackar, berömmar och stöder.

I ett tätt samarbete är man i kontinuerlig interaktion, men trots det behövs strukturer för att planera verksamheten. Utvecklingsarbetet kräver tillräckligt med tid. Kreativitet uppstår i en miljö där man fritt får komma med idéer och modigt pröva sig fram.

Då man talar om samläraryrskap är utmaningen nästan utan undantag att hitta gemensam planeringstid. Särskilt i början krävs mycket dialog, trots att tillvägagångssätten och arbetsfördelningen blir tydligare i och med erfarenhet.

I projektet #Uttakoulua tillhör samläraryrskapet flera olika utvecklingsmål. Ett fungerande samarbete är en förutsättning för mycket annan verksamhet, men duger även som ett självständigt utvecklingsmål.

Inom nybörjarklassverksamheten jobbar klasslärare, barnträdgårdslärare, barnskötare och skolgångsbiträden som team inom förskole- och nybörjarundervisningen. Samarbetet mellan olika yrkesmänningar är givande då man får utnyttja sina olika styrkor.

Övergångsskedet mildras då man undervisar tillsammans och en smidig övergång samt kontinuiteten mellan småbarnspedagogiken och grundutbildningen möjliggörs. Strukturen stöder elevcentrering och beaktande av individuella förutsättningar. I skolvardagen har den ökat undervisningens lekfullhet och funktionalitet.

I flera klasser är samläraryrskapet vardag. Istället för att dela in eleverna i klasser grupperas de enligt åldersklass. Åldersklassernas gemenskapskänsla mångdubblar de sociala relationerna och möjligheterna att få kompisar.

”

SAMARBETET MELLAN OLIKA YRKESMÄNNIS KOR ÄR GIVANDE DÅ MAN FÅR UTNYTTJA SINA OLIKA STYRKOR.

”

SAMLÄRARYRSKAP I BORGNÄS

Projektet #Uttakoulua har erbjudit oss möjligheter till samläraryrskap. I Borgnäs har man valt samläraryrskapet till ett utvecklingsmål. De har en färdig läsordning som möjliggör samläraryrskap mellan tre svensklärare i årskurs 6.

Lärarna har utnyttjat samläraryrskapet genom att mångsidigt använda sina styrkor och olikheter. Lärare har bland annat lite olika stil att undervisa, bedöma och bemöta elever. De har lärt sig massor av varandra och samtidigt om sig själva.

I början av läsåret och utbildningsvägarna utnyttjade svensklärarna i Borgnäs projektets resurser och handledning för planeringsarbetet. Lärarna skapade gemensamma principer för undervisningen. De planerade flexibla undervisningsgrupper, mångsidiga arbetssätt, mål, bedömning och uppgiftsutdelning.

De har delat in eleverna i grupper och blandar upp grupperna flera gånger under läsåret. Var och en av de tre lärarna undervisar varje elev under läsåret. Grupperna är inte nivågrupper, utan eleverna har fått möjlighet att bekanta sig med varandra och lära sig av varandra.

De har gemensamma spelregler som de följer under lektionerna. Ibland håller lärarna gemensamma lektioner, ibland finns det två lärare i klasserna (då används också specialläraryrskapet) och på vissa lektioner är eleverna indelade i mindre grupper för tre lärare. Eleverna tycker att variationen har gjort studierna i svenska lätta och roliga. Skolans mål är att varje lärare i fortsättningen får undervisa någon grupp tillsammans med en eller flera andra lärare.

Att undervisa tillsammans kan vara en dröm för någon och en mardröm för någon annan. Både lärare och elever har olika behov och drag som definierar arbetet. Mångfald är berikande, även då den ställer skolorna som arbetsgivare och tjänsteleverantörerna inför en utmanande uppgift.

Att töja ut sitt eget bevållighetsområde fostrar oss som individer och erbjuder oss en möjlighet att lära oss nytt och utvecklas. Samtidigt formas vår självbild och vi kan hitta nya sätt att undervisa, lära oss, kommunicera, motiveras och stöda varandra.

Tack vare flera lärares elevkänedom får eleverna mer inriktad stöd för sina studier. God arbetsro skapar trygghet och ökar välbefinnandet. Dessutom är teamarbete inte lika känsligt för förändringar som en klass som undervisas av en lärare. Även om någon i teamet är borta finns det bekanta lärare på plats som undervisar.

De mångvetenskapliga lärområdena erbjuder en möjlighet till kortare professionellt samarbete. I dem uppfylls ramvillkoren för samläraryrskap –

planering, genomförande och bedömning. Till sin längd motsvarar det mångvetenskapliga lärområdet elevernas antal veckotimmar, men kan fördelas över läsåret på önskat sätt. De mångvetenskapliga lärområdena har upplevts som flexibla helheter i läroplanen, i vilka man förutsätter samarbete som överskrider ämnesgränserna.

Att möjliggöra samläraryrskap mellan ämneslärare över läroämnesgränserna eller årskurserna

förutsätter god samplanering. Mest naturligt faller sig samarbete med en speciallärare eller inom ramen för olika projekt. Då ett lämpligt team och en lämplig tidtabell har byggts upp, hittar man dock beröringspunkter med vilket ämne som helst. Samarbete mellan läroämnesgränserna minskar splittringen i ämneslärarmodellen.

I större skolor kan det finnas flera olika lärare inom samma läroämne, vilket något underlättar samlärarskap. När man får strukturerna för samlärarskap att passa in i läsordningen är resten upp till lärarna.

Att dela kunskap och kombinera expertis är givande, både för lärare och elever. Det mö-

jligger bland annat mångsidigare arbetssätt och handledning. Den nuvarande läroplanen uppmuntrar till funktionalitet och mångsidiga arbetssätt. Av teamet får man stöd och idéer för planeringen, genomförandet och utvärderingen av undervisningen.

Ur lärandets synvinkel möjliggör samlärarskap och flexibel gruppindelning differentiering och det nödvändiga stödet. Undervisningen kan inriktas elevorienterat så att var och en kan lära sig om sina styrkor och genom att utnyttja sin kompetens. Kamratstöd kan ordnas genom gemensam aktivitet och samtidigt öva på olika roller och sociala färdigheter.

OBSERVATIONER OM SAMLÄRARSKAP I PRAKTIKEN:

- Det är bra att reservera tid för planering. Utan gemensam planeringstid skulle samlärarskapet kanske inte fungera lika bra.
- Det är bra att testa olika tillvägagångssätt. Vissa fungerar bättre än andra.
- Samlärarskap möjliggör användning av flexibla undervisningsgrupper och olika lärandemiljöer.
- Det har varit arbetsamt att sätta ihop flexibla grupper. Å andra sidan möjliggör det skapande av balanserade grupper.
- Även om arbetsmängden har ökat något, har även ansvaret fördelats och därför har arbetet känts mindre tungt.
- Ju bättre vi kan planera tillsammans, desto bättre blir slutresultatet.
- Det är bra att så noggrant som möjligt komma överens om gemensamma spelregler (hur lektionerna börjar och slutar, klassregler, principer för sittplatser, etc.).
- Lärarnas egen frihet är också viktig.
- Samlärarskapet får inte bli en för dominerande del av skolans verksamhetskultur, utan bör framskrida lugnt.
- Ju mer vi samarbetar, desto bättre blir samarbetet (lära känna andras vanor, etc.).
- Det är bra att ha samma partner eller arbetsgrupp i flera år, eftersom det tar tid att inleda verksamheten.
- Att hitta gemensamma planeringstider och samordna lärarnas olika arbetssätt har varit utmanande.

Svenskalärarna *Laura Isaksson, Johan Tammela och Hilka Rapeli,*
Pornaisten Yhtenäiskoulu

VI BEDÖMER TILLSAMMANS – ARBETET FÖR UTVECKLINGEN AV BEDÖMNINGSKULTUREN I KYRKSLÄTT

*MINTTU MYLLYNEN, klasslärare
Winellska skolan
JOUNI KOPONEN, ämneslärare
Nissnikun koulu
ALEX NEUMAN, klasslärare
Kartanonrannan koulu
Kyrkslätt*

I KYRKSLÄTT HAR VI stött försök i och ibruktagande av ny elevorienterad bedömningspraxis samt säkerställt informationsutbytet med lärarna genom en lättanvänd bedömningsportal som har utvecklats för dem. Startskottet för utvecklingen av bedömningskulturen var utvecklingen av elevorienterad bedömning och vi har fortsatt utvecklingsarbetet med hjälp av projektet Arbetet för utvecklingen av bedömningskulturen i Kyrkslätt.

Arbetet grundas på lärarnas, förvaltningens och de andra experternas samarbete, med hjälp av vilket de gemensamma målen har uppnåtts. En del av detta har även beretts genom läroplansförändringar som grundar sig på genomförda försök och den information man har fått om den.

Den läroplan för grundutbildningen som trädde i kraft 2016 utmanar utbildningsanordnare och lärare att utveckla sin bedömningskompetens, bedömningspraxis och utvärderingens transparens. I Kyrkslätt började man utveckla bedömningskulturen bland annat med hjälp av årsklockan och blanketter som utvecklar elevernas självbedömningsförmåga.

I Kyrkslätt görs utvecklingsarbetet genom gemensamma försök. Vi bevarar praxis som

har konstaterats god i undervisningens vardag, medan praxis som har upplevts besvärlig i det dagliga arbetet utvecklas vidare.

Utgångspunkten för utvecklingen av vårt #Uuttakoulu-projekt var behovet att förtydliga och förenhetliga lärarnas bedömningskompetens och öka elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet i bedömningen. I vår tvåspråkiga kommun blev det också viktigt att det finsk- och svenskspråkiga skolväsendet samarbetar.

Ett av utvecklingsarbetet huvudmål var utvecklingen och förenhetligandet av bedömningskulturen. För att uppfylla målet utvecklades nya modeller och praxis på kommunnivå.

Ett centralt tema i utvecklingsarbetet var att stöda elevernas lärande att lära sig samt att utveckla deras färdigheter att ge respons till sig själv och kamrater. I Kyrkslätt har vi utvecklat styrredskap bland annat i form av självbedömningsblanketter.

I nybörjarundervisningens självbedömning bedöms olika delområden inom uppförande och arbetsfärdigheter och i de högre årskurserna även vardagsfärdigheter och välbefinnandefärdigheter. I årskurs 7–9 bedöms dessutom

social kompetens och förmågan att tillhöra en gemenskap.

Under projektet utvecklades även praxis för bedömningsamtal. I nybörjarundervisningen används ett träd som beskriver utvecklingen till skolelev och mälkort som mall för bedömningsamtalen. I de övriga årskurserna används elevernas självbedömningsblanketter och förhandsifyllda blanketter för bedömningsamtal.

Vår lokala läroplan förpliktar varje lärare att utarbeta en bedömningsplan i början av läsåret. Under projektet framfördes ett önskemål om en gemensam mall för bedömningsplanen, och därför utarbetades en sådan. I den nya planen ska lärarna svara på följande frågor:

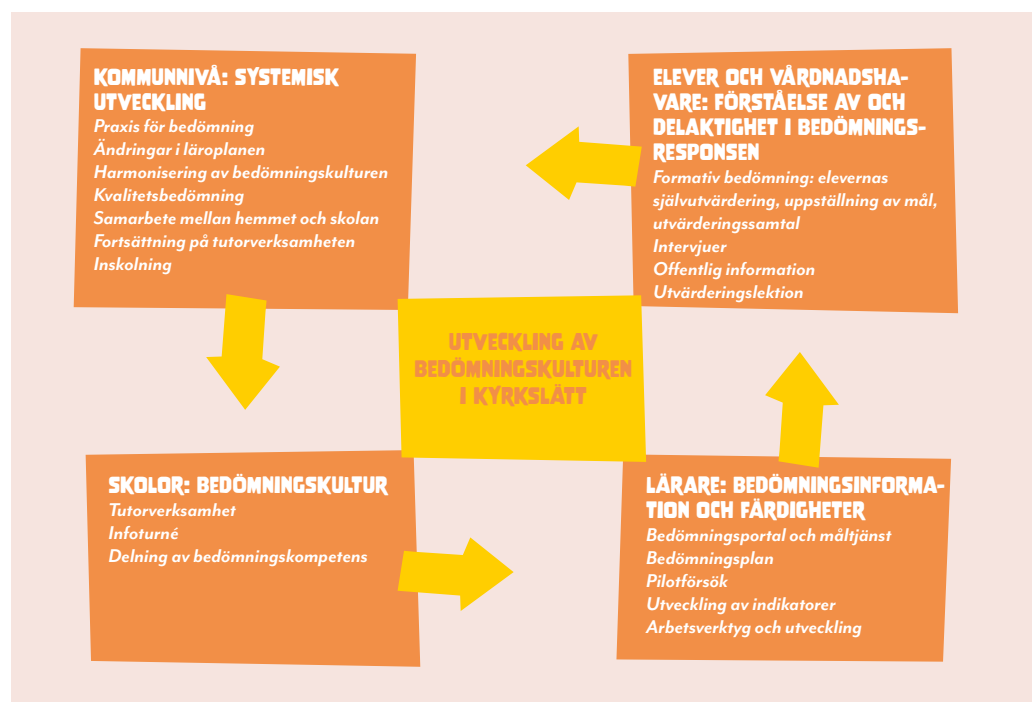
- Hur synliggör vi lärandets mål och bedömningsföremål för eleverna?
- På vilket sätt kan en elev visa sin kompetens?
- Hur synliggör vi lärandets mål, bedömningsmetoder och -praxis för vårdnadshavarna?

- Hur ger vi respons under lärandet som främjar elevens lärande och framgång?
- Hur ökar vi elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet i bedömningen?

På våren 2020, i samband med uppdateringen av läroplanens bedömningstal, går vi igenom mallen för bedömningsplanen och gör nödvändiga justeringar så att den är i linje med det nya bedömningstalet.

Tidigare använde vi i kommunen en gemensam årsklocka för bedömningen i årskurs 1–9. Under projektet utvecklades tre årsklockor: för nybörjarundervisningen, årskurs 3–5 och årskurs 6. De mer individualiserade bedömningsklockorna hjälper klasslärarna vid planeringen av årskursen och de kan även skrivas ut som planscher och hängas på väggen i klassrummet, så att även eleverna ser var i läsåret vi befinner oss.

För att erbjuda en bredare grupp kännedom om den nya praxis för bedömningen som nu testas,

VAD ÄR KYRKSÄTTENS MODELL?

- Interaktiv – samarbetsmodell för förvaltningen, rektorer, lärare samt andra experter där expertlärarna har huvudansvaret.
- Behovsorienterad – i modellen ingriper vi i de behov som förekommer i undervisningens vardag.
- Kontinuerlig – modellen har sitt ursprung i tidigare projekt och nu söker man möjligheter för fortsättningen.
- En smidig modell för utveckling – målet är inte alltid att skapa nytt, utan att förbättra och utveckla existerande lösningar.

ordnades under läsåret en gemensam vesodag för hela kommunens finsk- och svenskspråkiga personal inom grundutbildningen som behandlade bedömningen. Under dagen ledde kommunens egna bedömningstutorer workshoppar om bedömning. Utbildningsdagen uppskattades mycket och fick god respons och förhoppningen är att den ska bli permanent praxis i vår kommun.

Till stöd för utvecklingsarbetet utbildades i kommunen cirka 50 lärare inom grundutbildningen för bedömningstutorernas uppgifter. Dessa uppgifter omfattar till exempel att ordna pedagogiska caféer och utbildningar, informera om bedömningen och upprätthålla bedömningsamtalen.

Dessutom skapade bedömningstutorerna nya mallar för elevernas självbedömning, bedömningsamtal och bedömningens årsklocka. Bedömningstutorerna hade även ansvar för att ordna workshopparna under de ovannämnda vesodagen.

För att förankra bedömningspraxis utvecklades en bedömningsportal för lärare. Bedömningsportalen är en webbplats med aktuell information om bedömningens kriterier samt nödvändigt stödmaterial, till exempel utskrivbara instruktioner och blanketter. Portalen finns på bägge språken, den är lätt att redigera och inga

TIPS FÖR ATT MÖJLIGGÖRA UTVECKLINGSPROCESSEN:

1. Det är viktigt att skapa resurser för utvecklingsarbetet – tillräckligt med tid.
2. Detta får inte bara förbli ett projekt – gemensam praxis som en naturlig del av undervisningen.
3. Smidig utveckling.
4. Gemensam utveckling samt fungerande och öppet samarbete mellan förvaltningen och fältet.

separata användarnamn behövs för att logga in, utan den är integrerad i lärarnas elektroniska skrivbord.

För att stöda bedömningen i Kyrkslätt har vi tagit i bruk ett elektroniskt läroplansverktyg som möjliggör samtliga mål för samtliga årskurser, anknypande föremål för bedömningen samt lättöversiktliga beskrivningar av god kompetens. Verktyget söker uppgifterna från den läroplan som har noterats i ePerusteet-tjänsten och visar dem i ett format som lämpar sig för planeringen, genomförandet och bedömningen av undervisningen.

Vi har utvecklat och utnyttjat den gemensamma planeringstiden genom att lägga till fortbildning med bedömningstema, bland annat i form av pedacaféer och workshoppeftermiddagar. Som exempel kan nämnas Winellska skolans WinWorkshop-eftermiddagar som ordnas några gånger under läsåret istället för lärarmöten.

I bästa fall styr bedömningen lärandet mycket effektivt och därför är det viktigt att både eleverna och vårdnadshavarna är delaktiga i bedömningsprocessen och förstår bedömningens mål, till exempel hur vi bedömer och vad vi bedömer. Under våren 2020 vidareutvecklas informationen för elever och vårdnadshavare.

**UTVECKLA EN
VERKSAMHETSKULTUR
SOM STÖDER
SKOLENGAGEMANGET**

VARFÖR KOM JONAS TILL SKOLAN? - FRAMGÅNGAR OCH POSITIVA KAMRATRELATIO- NER I SKOLANS SOCIALA MILJÖ

TUOMO VIRTANEN,
universitetsrektor
pedagogiska fakulteten
Jyväskylä universitet

JONAS FÖRBEREDER sig inför sin skoldag. Skoldagen börjar med ett matematikprov och fortsätter med språkundervisning. Dagen avslutas med lektioner i huslig ekonomi kl. 15.

Ända sedan lågstadiet har inlärningssvårigheter gjort Jonas lärtig mer krävande. Jonas upplevde att han blev ensam med sina svårigheter och stämningen hemma har tidvis varit spänd. På hans klass fanns flera begåvade elever och Jonas kände sig mindre värd då han jämförde sig själv med dem.

Kl. 9 slutför Jonas sitt prov och går på rast. Varför kom han till skolan i morse istället för att bli hemma? Jag anser att detta är en fråga som vi bör ställa oss.

Skolan är den enda platsen där vi systematiskt och långsiktigt undervisar barnen och de unga i läsning, skrivning, matematik, främmande

språk och andra läroämnen. Elevens deltagande i skolans akademiska miljö, där hen undervisas olika kunskaper och färdigheter, beskrivs i forskningslitteraturen med begreppet akademiskt engagemang.

I bred bemärkelse består akademiskt engagemang av elevens beteende, känslor och tankar kring lärande och studier. I Finland har skolan huvudsakligen uppfattats som en akademisk miljö, vilket de finländska elevernas goda läranderesultat i internationella jämförelser av inlärninng har stött under de två tidigare årtiondena.

Förutom en akademisk miljö är skolan i högsta grad även en social miljö. I skolan skapas och upprätthåller eleven relationer till sina jämnåriga, lärare och skolans övriga personal.

Det akademiska och sociala engagemangets betydelse för elevens lärande och utveckling samt

det akademiska och sociala engagemangets inbördes förhållande är praktiskt och teoretiskt viktiga forskningsteman.

Svaret på den första frågan beror på vad man i varje enskilt fall granskar som resultatet för undervisningen och fostran. Forskningsdata visar att då eleven är väl engagerad i skolans akademiska miljö, ökar sannolikheten för att hen får goda resultat och slutför sin utbildning.

Å andra sidan rapporterar elever med ett gott socialt engagemang i skolan bättre välbefinnande och resiliens, dvs. ihärdighet och förmåga att repa sig efter svårigheter, än elever med svagt socialt engagemang. Man vet också att elever med svagt engagemang till de andra människorna i skolan kan ha god akademisk framgång, men avsaknaden av gemenskapskänsla kan leda till problem med välbefinnandet och självförtroendet.

Förhållandet mellan akademiskt och socialt engagemang kan granskas ur två synvinklar: antingen är akademiskt och socialt engagemang oberoende av varandra eller så är de i interaktion med varandra. Om de är oberoende av varandra, påverkar bägge dimensioner av engagemang elevens lärande och utveckling positivt, men dimensionerna påverkar inte varandra.

Om man utgår från att förhållandet mellan akademiskt och socialt engagemang är ömsesidigt beroende, kan det finnas åtminstone tre typer av beroende. För det första kan den ena dimensionen vara den som anknyter starkare till elevens lärande och utveckling och den andra dimensionens roll vara att stärka detta samband. Till exempel förutsätter akademiskt engagemang

skolframgång i större utsträckning för elever med ett gott engagemang i skolans sociala miljö.

För det andra kan den ena dimensionen vara en väsentlig förmedlande faktor eller mekanism för lärandet och utvecklingen. Till exempel räcker det att en elev känner sig bekväm och trygg i skolans sociala miljö inte till för att hen ska lära sig. Förhållandet mellan socialt engagemang och läranderesultatet kräver akademiskt engagemang som förmedlare, dvs. målinriktat och långsiktigt skolarbete.

”**SÄRSKILT AKADEMISKT
ENGAGEMANG VERKAR
VARA ETT FENOMEN SOM I
HÖG GRAD ÄR OBEROEN-
DE AV SKOLSTADIET.**”

Slutligen kan det akademiska och sociala engagemang-
et interaktivt bygga
på varandra. Till
exempel förutsätter
engagemang i
skolans sociala
miljö positivt enga-
gemang i skolans
akademiska miljö,
vilket för sin del
förutsätter socialt

engagemang. I slutändan av en sådan här ömsesidig förstärkande positiv kedja finns god studief framgång och slutförande av skolan.

I den finländska skoldiskussionen har man förutom över elevernas försvagade resultat även uttryckt oro över graden av avbrutna studier på andra stadiet. Läsåret 2016–2017 avbröt 3,1 procent av eleverna gymnasieutbildningen för unga och 7,4 procent yrkesutbildningen.

Forskning visar att unga som endast har grundskoleutbildning har ökad risk för att marginaliseras ur samhället. Samtidigt vet man att engagemang i skolan förutsätter slutförande av andra stadiets studier.

Särskilt akademiskt engagemang verkar vara ett fenomen som i hög grad är oberoende av

skolstadiet. Med andra ord är de elever som är flitiga på grundskolenivå sannolikt engagerade i skolans akademiska miljö även i den utbildning de genomför efter grundskolenivå.

Även det sociala engagemanget har observerats överföras systematiskt från ett skolstadium till nästa, även om bytet av skolmiljö innebär att en del av människorna byts ut.

De elever som har haft ett gott engagemang på grundskolenivå skolkar mindre och har mindre avsikter att avbryta sina studier på andra stadiet än de elever som har haft ett svagt engagemang i grundskolan. Av denna orsak är ett ökat engagemang i skolan både på hela skolans och individens nivå ett av skolreformens huvudmål till exempel i Förenta staterna.

Låt oss ännu återgå till Jonas och frågan oss varför han fattade ett medvetet beslut och gick till skolan en mörk novembermorgon. I skolan väntade ett matematikprov som på grund av Jonas inlärningssvårigheter inte kunde väntas ge ett högt vitsord.

Till all lycka är inlärningssvårigheter inte den enda faktorn som definierar elevens skolkarriär. I högstadiet placerades Jonas i en klass med elever med varierande akademiska färdigheter. Han kände sig inte sämre än de andra, utan som en av gruppen.

” **TILL ALL LYCKA ÄR INLÄRNINGSSVÅRIGHETER INTE DEN ENDA FAKTORN SOM DEFINIERAR ELEVENS SKOLKARRIÄR.** ”

Dessutom fanns det i Jonas högstadielklass en grupp på tre elever som var intresserade av samma saker som han själv. Jonas engagerade sig i denna grupp och senare råkade en av dem komma på samma klass som Jonas i yrkesinstitutet. Högstadiets speciallärare undervisade Jonas tre lektioner i veckan. Tack vare detta höjdes Jonas upplevelse av självförmåga i matematik och engelska.

Jonas planerade att inleda studier i bilmekanik på andra stadiet. I lågstadiet var Jonas skolmiljö övervägande akademisk och det var inte en arena där hans självkänsla höjdes. I högstadiet var han på många sätt engagerad i skolan.

Han nådde framgångar och de positiva kamratrelationerna i skolans sociala miljö stärkte känslan av samhörighet med andra. Dessutom är Jonas framtidsinriktning nu klar, han vill bli bilmekaniker.

MEET ME HALFWAY THERE - MÖTEN I PUOLIMATKA

MARJO REIJONEN-BORREMANS, klasslärare
AILA KALATIE, speciallärare
LASSE LUOSTARINMÄKI, rektor
LAURA ILVESOKSA, klasslärare
NOORA VUORENMAA, ämneslärare
Puolimatkan koulu,
Hyvinge

PUOLIMATKAN KOULU blev en enhetsgrundskola 2004. De första åren gick åt till att skapa gemensamma verksamhetsprinciper. Så småningom märkte vi att bemötandet av eleverna och samarbetet inte löpte på det sätt vi önskade. På lärarmötena och utbildningarna hade vi bland annat använt tid på att planera gemensamma regler, men eleverna fortsatte att köa till kvarsittningar. Vi var tvungna att söka en ny riktning.

Uppmärksamheteten fästes vid att förbättra allas välbefinnande. ”Bra skoldag – bra arbetsdag” fanns bland våra första teman. Vi fokuserade på att fundera på vad som gör en skoldag bra. Vi började satsa på lärarnas och personalens utbildning.

Till en början märkte vi inte den gemensamma nämnaren i de många utbildningarna: först när vi ställde upp målet för läsåret 2018–2019 – bemötande – började vi märka hur just bemötande står i centrum för allt.

Hyvinge stad beslöt inrikta samtliga utvecklingsvägar i projektet #Uttakoulua på samma skola. Puolimatkas höst 2019 började med den samtidiga inledningen av fyra stigar. Vi beslöt att göra ”bemötande”, som vi redan tidigare haft

som mål, till det gemensamma temat för de olika stigarna.

Valet av ett så enkelt tema kan väcka förundran. Ett äkta och uppskattande bemötande kräver dock flera element: att lyssna, stanna upp, närvaro och en accepterande attityd. Att lära sig och utveckla dessa färdigheter är en livslång utmaning för oss alla.

Förtroende, uppskattning och trygghet hör till ett gott bemötande. Dessa är Puolimatkan koulus värderingar och grunden för det vardagliga arbetet. Psykisk trygghet kräver att eleven upplever tillhörighet till sin egen klass och därigenom hela skolan. Engagemang i skolan ökar skoltrivseln.

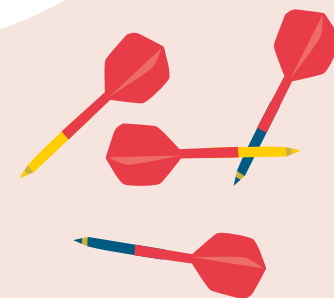
En god interaktion mellan eleverna främjar även lärandet. För att modigt våga fråga, vara osäker eller ofullgängen måste man kunna lita på gruppen och inte behöva vara rädd för att bli till åtlöje. Tillhörighet till gruppen är ingen självklarhet, utan man måste kontinuerligt jobba för den på lektionerna och ge både tid och värde åt gruppbildningen.

Eleven bör även ha förtroende för läraren: både för hans yrkeskunskap i det ämne som undervisas och för läraren som människa. Enligt forskning

ÅRSKLOCKA FÖR MÖTEN

UTRYMMEN FÖR MÖTEN I SKOLAN

INTERAKTION MELLAN
LÄRAREN OCH ELEVEN

”
**ENGAGEMANG
I SKOLAN ÖKAR
SKOLTRIVSELN.**
”

får lärare som kan skapa en kontakt till eleven hen att lära sig bättre. Bemötande finns i yrkeskunskapens kärna och är ett onödigt underskattat delområde.

Enligt undersökningar beror elevernas engagemang i skolan och lärandet i hög grad på interaktionen mellan läraren och eleverna. När man följer med den offentliga diskussionen om skolan lyfts stora grupper, individuellt beaktande av olika lärande, ändringar i läroplanen och digitala färdigheter fram i olika medier. Allt det ovan nämnda formligen skriker om brådska och en känsla av otillräcklighet, vilket skapar en mot-sättning mellan lugn interaktion och möjligheten till närvaro.

Om brådskan är ett faktum och resurserna är bristfälliga kan vi fortfarande påverka vårt eget välbefinnande genom att satsa på bemötande. Enligt Kuntakymppi-undersökningen rinner stämningen i lärarrummet direkt ner i klassrummen. Närvaro börjar alltså med bemötandet mellan personalens medlemmar.

I enhetsgrundskolan befinner sig eleverna inom samma skolkultur i nio års tid, vilket vid slutet av grundskolan är hälften av deras liv. Bemötandet och även den verksamhet som sker utanför lektionerna har en enorm inverkan.

Närvaro i stunden är viktigt. Även om du bara skulle ha en sekund, kan du vara närvarande för en annan människa i just den stunden. Oberoende av yttre faktorer kan vi alltid välja att gå bemötandets stig eller att inte bemöta människor.

Bemötande börjar med oss själva. När du uppskattar och förstår dig själv är det också lättare att bemöta andra med uppskattning. I och med projektet #Uttakoulua har vi i vår skola medvetet lyft fram styrketänkande i enlighet med positiv pedagogik.

Vi har redan tidigare haft utbildningar i positiv pedagogik i vår skola. Därför har vi redan tidigare använt olika metoder för att uppmuntra och stöda eleverna. Vårt mål är att genom grundskolan bygga upp ett styrkespråk som en del av den kontinuerliga vardagens kultur samt på diskussions- och verksamhetsnivå.

Verksamheten har två spetsar: vi identifierar och stärker dels elevernas individuella styrkor och dels kollektiva styrkor, både vad gäller klassen och hela skolan. Det är viktigt att identifiera styrkor i sig själv så att man kan identifiera och uppmuntra dem i andra.

Då eleverna blir bekanta med styrkevokabulären börjar de självständigt lägga märke till det goda i sig själva och andra, vilket leder till att styrkespråket ökar. Det finns gott i oss alla och det vi fäster uppmärksamhet vid ökar.

Projektet #Uttakoulua möjliggjorde och tvingade oss att fördjupa den kunskap som redan fanns i skolan och förverkliga den i praktiken. Nu har elevernas röst fått höras bättre och deras idéer förverkligas genom konkreta handlingar (bland annat tysta arbetslokaler, årsklockans evenemang, styrketänkandet i praktiken).

Vi är i skolan den största delen av vår vakna tid. Vi bör alltså välja hurudan den tiden ska vara. Att bemöta varandra på ett klokt och respektfullt sätt är ett avgörande val. Alla har vi upplevelser av bemötande som har fått oss att resa oss upp igen, lättat på vår börda eller lyft fram någon styrka.

Dagens mest meningsfulla stund för en elev kan vara just då hen blir bemött under skoldagen. Jag har blivit hörd, sedd och märkt.

” I SKOLAN KAN DET FINNAS KURSER
DÄR ELEVERNA ÄR INDELADE
I GRUPPER AV LÄRAREN, SÅ ATT
DU INTE ENBART UMGÅS MED DINA
KOMPISAR UTAN ÄVEN MED
PERSONER SOM ÄR UTSTÖTTA.
DET SKULLE GÖRA DET LÄTTARE
ATT FÅ KOMPISAR.

”

PAUS OCH DIALOG – VEM LYSSNAR VI PÅ I SKOLAN?

*KATJA ELO, expert inom lärande
TIINA SIMONS, utvecklingschef
Tusby*

I SITT NYÅRSTAL TALADE republikens president Sauli Niinistö om sin ökande oro över hur vi i Finland behandlar varandra. President Niinistö konstaterade också att vårt sätt att diskutera har förändrats fort och att alla borde bli medvetna om att vi behöver förståelse av varandra för att kunna nå framgång.

Diskussionskulturens förändring kunde skönjas även på Tusbys eget skolhälsoseminarium, där vi analyserade skolhälsoenkätens resultat bland en stor grupp vuxna experter på hösten 2019. Den kraftiga nedgången i upplevelsen av tillhörighet i gemenskapen både i låg- och högstadierna väckte oro.

Då de hade sett resultaten drog många vuxna snabba slutsatser om vilka av den moderna skolans verksamhetssätt eller den nya läroplanens riktlinjer som är skyldiga till nedgången i barnens och de ungas upplevelse av gemenskap. Med på listan kom både samläroslösningar, stora grupper, avsaknaden av eller det låga antalet fasta grupper, öppna lärandemiljöer, bristen på bemötande, de vuxnas brådska och bristen på gruppbildning.

” **VI VILLE ÖKA FÖRSTÅElsen FÖR BARNs OCH UNGAs ERFARENHETER.** ”

Då diskussionen framskred stod det dock allt klarare att vi utvärderar barns och ungas upplevelse av tillhörighet till skolgemenskapen utan barn och unga. Hur kan barn och unga se vår diskussionskultur om det bara är vi vuxna som diskuterar deras upplevelser? Tänk om vi alla skulle utnyttja dialog som ett gemensamt verktyg med barn och unga och öva på närvaro, respekt, att lyssna på den andra och dela med oss av våra erfarenheter?

Utifrån denna tanke inledde vi arrangemangen för Erätauko-samtalen (Paus-samtalen), till vilka vi bjöd in representanter för samtliga skolors elev- och studentkårer. Vi ville öka förståelsen för barns och ungas erfarenheter. Vad betyder tillhörighet i gemenskapen för dem i skolan,

klassen, på rasten och i olika situationer under skoldagen? Var uppstår barn och ungas känsla av att höra till gruppen?

Nästan 60 barn och unga i åldern 10–17 deltog. Vi diskuterade i fem diskussionscirkel. I sammanställningen av diskussionerna uppkom fem ämnesområden kring vilka vi diskuterade.

För skolans vuxna var Erätauco-diskussionen om gemenskap en gripande och enanstående upplevelse. De flesta av lärarna kunde inte minnas en situation då de skulle ha koncentrerat sig på att lyssna på sina elevers tankar utan att styra diskussionen eller reda ut situationen. De vuxna som deltog rekommenderade att skolans vuxna borde lyssna oftare på elevernas fria diskussion om saker de upplever som meningsfulla.

CASE ERÄTAUKO – BEHÅLLNING:

Vilka av följande observationer kan ni ta tag i i er skola?

Vad vore intressant att få höra mer om?

Vad vill du förstå bättre?

OM SKOLANS VUXNAS ROLL:

- "Det är trevligare att gå in i klassen om läraren tar emot en som en människa."
- "När läraren frågar hur jag mår, känns det som om att den vuxna respekterar eleven."
- "Genom sina handlingar och ord förmedlar de vuxna alltid något budskap och dessa budskap påverkar eleverna omedelbart: Vilken känsla väcker läraren i eleverna?"
- "Av de vuxna förväntar man sig humor, disciplin, att alla beaktas, att läraren vågar behandla elevernas åsikter och att läraren förklarar de saker man ska lära sig och inte lämnar eleverna ensamma att lära sig. De vuxna antar för mycket, de tror att eleverna har kunskaper och färdigheter vi inte har."
- "De vuxna borde inse hur viktiga elever-

Pauser fungerar. Vi fick ny förståelse för barnens och de ungas värld. Varje upplevelse som barnen och de unga delade med sig av var ett viktigt budskap till de vuxna i skolan. Vågar vi ta tag i dem och utveckla diskussionskulturen och skolan tillsammans med barnen och de unga? Det är dags att vi är värda barnens och de ungas förtroende:

"Alla påverkar stämningen i skolan och alla har sin egen roll i situationer. Det behövs mycket diskussion om dessa ämnen och behandling av åsikter med hjälp av lärarna. Ibland känns det dock som om att alla lärare inte vågar bemöta eleverna som människor som man kan diskutera med, utan som elever som man undervisar."

nas initiativ gentemot lärarna är. Om man förbigår en begäran om hjälp eller förhåller sig underskattande till det någon berättar om mobbning, tar eleverna detta som ett starkt budskap – ingen bryr sig. Detta får lätt eleven att lamslås.

- "Vuxna ska inte utan orsak lägga näsan i blöt allanstats, eftersom för mycket ingripande i allmänhet ger upphov till dålig stämning. Ibland ingriper lärare för mycket i småsaker, men ingriper inte i mobbning.
- "Det är viktigt att man tål och godkänner olikhet och fungerar i olika situationer med olika slags människor. Dessa färdigheter övas inte tillräckligt i skolans vardag. Nyttan av de sociala rumstavlorna på klassrummets vägg är liten."

OM GRUPPARBETEN:

- "I dem lär sig eleven jobba med olika slags människor."
- "De grupper som lärarna bildar fungerar bättre och i dem lär man sig känna fler människor."
- "Det går bra att bekanta sig under det vanliga lektionsarbetet, så länge lärarna tillåter det. Ibland blir det lite bråk om det."

OM GRUPPBILDNING:

- "Det är lättast att bekanta sig genom att ha roligt."
- "Vi har ofta gruppbildning i början av läsåret, men fortsätter inte med det regelbundet under året. I skolan sker det ganska mycket gruppbildning inom den egna klassen eller åldersgruppen, men mindre så att elever av olika åldrar lär sig känna varandra i skolan."
- "Det behövs mer gruppbildning i klassen, men rasterna ska vara fritid som de vuxna inte styr."
- "De aktiva elevernas roll för uppkomsten av gruppandan är viktig. Bara några aktiva elever kan blåsa nytt liv i klassen."

OM KÖNENS INVERKAN I SKOLAN:

- "Ibland känns det som att läraren är en könsrasist."
 - "De vuxna favoriserar vanligtvis flickor eller straffar endast vissa elever. De vuxna har favoriter och är partiska."
 - "Flickor har hård press på sig att handla rätt, och det känns som om man förväntar sig mer av flickor."
 - "De vuxna förlåter pojkarna lättare och kvitterar deras beteende med att det är pojkstreck."
 - "Flick-pojkstereotyper kan vara väldigt hårda i vissa klasser."
- Läs mer om Erätauco-metoden: www.eratauco.fi

OM DET EGNA ANSVARET FÖR ATT FÅ KOMPISAR:

- "Kompisarna kommer inte gratis och man måste ta hand om sina kompisrelationer."
- "Elevens egen aktivitet är helt central: lär dig känna en människa."
- "Man kan påverka sitt eget sätt att förhålla sig och sina attityder. Man måste själv göra det man väntar sig av andra först."
- "Om man känner sig ovälkommen i skolan eller i klassen är det bra att fundera på varför. Man har kunnat vara sur och det har kunnat påverka humöret och beteendet."
- "Ibland räcker det med en helt liten sak för att få kontakt: till exempel en bok, en film man har sett, att man vet vad den andra gillar, något på sociala medier... Detta leder till förtroende mellan människor."
- "I kompisgäng finns hierarkier och de som befinner sig lägre ner i hierarkin löper större risk att bli retade. Inom grupper kan det finnas massor av maktspel som de vuxna inte så lätt får syn på. Ett tätt kompisgäng kan vara svårt då det gäller nya vänskapsrelationer, eftersom det kan vara svårt att ta med nya typer."
- "Kompisgäng byts också ut långsamt och sällan. De vuxna kunde hjälpa till mer med att förhindra att skadliga klickar uppstår."

DELAKTIGHETSDAGAR PÅ OTALAMMEN KOULU

ANNUKKA LEUTONEN, rektor
HELI-MAIJA HEIKKINEN, lektor i historia
och samhällslära,
Otalammen koulu, Vichtis

FINLÄNDARNAS valdeltagande har sjunkit och särskilt de unga stannar hemma under val. Dessutom är de som är intresserade av att påverka högt utbildade och höginkomsttagare. Oron för demokratins urholkning är välgrundad och man har tagit itu med arbetet – i kommunerna skrivs nu åtgärder för att öka delaktigheten in i samtliga sektors planer.

För barnen och de unga är grundskoletiden lång och skolans betydelse för stärkandet av delaktigheten stor. Det är av största betydelse att eleverna upplever sig själva via sina styrkor, som betydelsefulla samt gemenskap och att de blir godkända i sin klass- och skolgemenskap.

När de vuxna och gruppens övriga medlemmar ser styrkor i eleven, får hen en positiv upplevelse av sig själv som en del av gemenskapen. Styrkorna utvecklas även i goda interaktionsrelationer och ökar barnets välbefinnande och hälsa. Genom att se positiva saker skapar läraren en uppskattande stämning.

” **MENINGSFULLHET
UPPSTÅR AV ATT BLI
UPPSKATTAD OCH
RESPEKTFULLT
BEMÖTANDE.** ”

Meningsfullhet uppstår av att bli uppskattad och respektfullt bemötande. Det är den vuxna som har ansvaret. Genom sina handlingar visar läraren en god interaktionsrelation. Hen lyssnar på sina elevers tankar, visar uppskattning för dem och skapar utrymme för diskussion och bemötande tillsammans med eleverna. Lärandeprocessen bör inledas i samband med småbarnspedagogiken och fortsätta genom hela skoltiden med beaktande av åldersnivån.

De vuxnas syn på delaktighet med eleverna behöver förändras. Det är viktigt att läraren är i kontinuerlig dialogisk interaktion med sina elever. När barnen och de unga får uppleva dialogiskt bemötande börjar de förvänta sig det. De vuxna bör kunna lyssna och vara mottagliga för elevernas tankar och behov. Det behövs mer pedagogisk förmåga att styra uppkomsten av barnens och de ungas dialog. Processen är lång och kräver övning även av de vuxna.

Läroplanen förpliktar till elevkårsverksamhet. Eleverna ska ha möjlighet att delta i planeringen av skolans vardag. Detta är en bra början. Alltför ofta förblir dock elevkårernas praxis studier i mötesteknik som leds av de vuxna och skenbar makt som erbjuds eleverna i små frågor. Mötena hålls brådskande under rasterna och det är svårt att få elever och lärare att delta.

Ökningen av delaktigheten i skolan kräver en förändring av verksamhetskulturen. Det handlar om en samhälleligt stor fråga som vi kämpar med även inom många andra sektorer i vårt samhälle. Det handlar också om en allt mer öppen dialog och delat ledarskap. Alla elever bör inkluderas i detta.

Eleven är en aktiv aktör i planeringen, genomförandet och utvärderingen av undervisningen. Detta kan ge upphov till en rädsla för att förlora makt och kontroll. Det är det dock inte fråga om. En yrkeskunlig ledare och lärare lyssnar och handleder respektfullt sin grupp att förhandla och fatta beslut. Det kan kännas skrämmande att ge avkall på sin makt, men detta är den enda vägen att ge utrymme för ökningen av gemenskapskänslan och gemenskapens meningsfullhet.

Vi i Otaalammen koulu har under åren lopp utformat praxis för att stärka delaktigheten. Under förra läsåret hade vi nio olika delaktighetsgrupper. Detta var inte helt problemfritt. Skolans vardag splittrades ofta och aktiva elever och lärare belastades. Som en lösning på detta tog vi under läsåret 2019–2020 i bruk delaktighetsdagar. Målet var att freda skolans vardag för studier i enlighet med läsordningen, hämta in ett lugn, möjliggöra barnens och de ungas delaktighet och möjlighet att påverka samt öka lärarnas och

elevernas umgänge och dialog. Framför allt har vi strävat efter en ökande skoltrivsel och gemenskapskänsla.

Under läsåret hade vi sju delaktighetsdagar. Programmet varierar, men även permanenta strukturer har utformats. För att beakta elevernas ålder finns det skillnader i hur låg- och högstadiets dagar genomförs.

Både på hög- och lågstadiet är klassmöten en väsentlig del av dagsprogrammet. Hela personalen, samtliga klasser och elevernas delaktighetsgrupper tillfrågas om punkter för föredragningslistorna. Via klassmötena har varje elev möjlighet att delta i det gemensamma beslutsfattandet och bli hörd.

I högstadiet omfattar dagsprogrammet även en etablerad praxis att göra undan prov och jobb som man legat efter med, möjlighet till annorlunda lärande eller speciallärarens stöd. Under dessa dagar har vi även strävat efter att ordna besök av och workshoppar med externa aktörer och organisationssamarbete. De olika delaktighetsgruppernas möten och de evenemang som de har kommit på, till exempel turneringar och matlagningstävlingar ordnas under delaktighetsdagarna.

I lågstadiet har det under pågående läsår förutom delaktighetsgrupper även funnits keke- och digi-elever. I högstadiet fungerar stödelever, kamratmedlare, världsmedborgarens skol-, inrednings- samt disco/kiosk-elever, mopedklubben och arrangörer för turnerings- och matlagningstävlingarna. Varje grupp ska ha en lärare som stöd för de praktiska arrangemangen och brainstormingen.

För de högstadieelever som inte har hittat en lämplig delaktighetsgrupp för sig själva, eller inte deltar i den verksamhet de ordnar, hålls workshoppar. De unga har möjlighet att gå ut och jogga, spela e- eller brädspel samt jobba i ett tyst rum. I lågstadiet har dessa elever lektioner enligt läsordningen.

Allt går inte perfekt hos oss. Alla är inte ivriga över de möjligheter de här dagarna erbjuder. Alla klarar inte av att skapa en egen tidtabell och genomförandet av dagarna kräver genuin närvaro av lärarna. Dessutom har uppbyggandet av dagarnas tidtabell och innehåll ökar antalet timmar under de dagar då lärarna bygger upp dem.

Enstaka dagar löser inte behovet av gemenskap. Gruppens gemenskap stärks effektivast genom lärarens dialogiska pedagogik. Det dialogiska bemötande som läraren visar när uppkomsten av en respektfull stämning som uppskattar

andras åsikter. När en elev vågar ge uttryck för sin åsikt i grupp, kan hen få mod att ta ett steg mot hela skolans delaktighetsverksamhet.

Mot detta håll är vi på väg. Största delen av skolans elever och personal stöder verksamheten och deltar i brainstormingen och arrangemangen. Samarbetet mellan elever och vuxna har ökat och i vår skola råder en omedelbar och accepterande stämning. En allt större del av de unga upplever att de kan påverka i skolan och deltar aktivt i delaktighetsdagarnas aktiviteter.

Framtida utmaningar är att minska den tid som går åt till arbetet med tidtabeller, att överföra de ungas deltagande i aktiviteter utanför lektionerna till påverkande inom ramen för läroämnena, öka dialogen samt att uppnå en ännu mer heltäckande känsla av delaktighet både hos de unga och de vuxna.

” ÖKNINGEN AV DELAKTIGHETEN I SKOLAN KRÄVER EN FÖRÄNDRING AV VERKSAMHETSKULTUREN. ”

RECEPT FÖR ETT FUNGERANDE ELEVTEAM

MAARIT SUONPÄÄ, klasslärare
Kirkkonkylän koulu, Tusby

FÖLJANDE ENKLA RECEPT kan genomföras av vilken skola och lärare som helst som har utrymme i sin verksamhetsmodell och vilja att även lyssna på eleverna. Då du har genomfört receptet märker du hur positivt delaktiggörande av barnen i planeringen och genomförandet av skolans vardag påverkar elevernas skolmotivation och -trivsel.

Receptet enkelhet gömmer sig i att lärarna inte på förhand behöver känna till eller planera elevteamens verksamhet. Det räcker med att erbjuda ramar och tid för verksamheten. I början kan det kännas jobbigt, men genomförande av receptet ger till slut mer än det tar. Som man brukar säga är receptet för en god måltid ofta enkelt.

INGREDIENSER:

- mycket öppet sinne
- vilja att ge utrymme för elevernas röster
- rejält med mod att ge avkall på lärarstyrning
- några stunder att lyssna och ge eleverna möjlighet att tala
- kreativitet för ibruktagande av nya verksamhetskulturer
- några entusiastiska lärare för att styra elevteamen
- en nypa humor som aldrig är till skada i skolans vardag

GÖR SÅ HÄR:

- 1.** Inled tillredningen av den inspirerande måltiden genom att fundera på vilka slags elevteam det finns beställning och kompetens för i din skola. Uppmuntra även din arbetsgemenskap att delta i utvecklingen av elevteam. Beroende på skolans verksamhetskultur kan olika elevteam grundas enligt existerande behov eller elevernas intressen: till exempel har vi i Kirkkonkylän koulu i Tusby grundat keke-påverkare (elevteamet för hållbar utveckling), viki-påverkare (elevteamet för ett trivsamt kirkkis) och digi-teamet.
- 2.** Blanda ner ansvarslärare som är genuint intresserade av och entusiastiska över teamens teman i soppan.
- 3.** Tillsätt så mycket olika slags elever som möjligt i de olika teamen. I vår skola konstaterade vi att det var bra att elevteamens ansvarslärare skrev en kort broschyr om sitt team och elevernas fick anmäla sig till teamen enligt sina egna intressen.

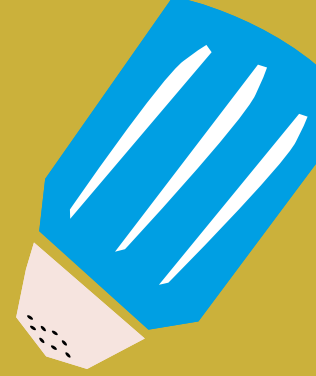
4. Nu har vi kommit fram till det skede då eleverna står i tur att röra om i soppan och berätta vad som sker härnäst. Lärares kvarstående uppgift blir nu att styra och ordna elevernas träffar och hjälpa dem att förädla sina idéer till praktiska evenemang.

För oss innebar detta att utbilda digi-påverkare och förankra oss i de andra klasserna för att assistera med användningen av datorer, regelbundna läs- och ritraster för viki-påverkarna, motionsevenemang och rastaktiviteter samt keke-påverkarnas ivriga främjande av hållbar utveckling inom skolan, bland annat genom ordnande av bytesevenemang för prylar och korrekt sorteringsinfo för avfall. Här ska du alltså låta dina elever berätta om vilken slags verksamhet er skolvardag behöver.

5. Låt idéerna mogna precis så länge som det behövs hos er, det blir helt säkert färdigt.

6. Dekorera måltiden med barnens outtömliga kreativitet och iver att påverka.

7. Nu kan hela skolan njuta av elevteamarbetets frukter. Gläd er över motiverade och aktiva elever, en förbättrad vi-anda i skolan, ny praxis och nya evenemang som eleverna tycker är coola. En av våra påverkare i årskurs 3 sammanfattade så här fint: "Vi vill inte alltid göra bara det lärarna säger." Bara himlen är gränsen för vad man kan åstadkomma med detta recept i olika skolor. Åtminstone kommer framgången inte att falla på elevernas brist på idéer eller vilja att delta.

TRYGG OCH VÄLMÄENDE SKOLA DESIGNPROJEKT FÖR LÄRANDE OCH VARDAG I BYSKOLAN NUMMISTEN KOULU

*PAULIINA SUVANTO, klasslärare
MIA MERI, biträdande rektor
Nummisten koulu Mäntsälä*

NUMMISTEN KOULU stod klar 2013 och är en sammanslagning av gamla Mattilan koulu och Nummisten koulu. I samma byggnad finns även ett daghem. Vi har ca 170 elever från förskolan till årskurs 6. Vi jobbar i närheten av Svartsån, inne i det nyländska åkerlandskapet och därför är naturen och landsbygden en viktig del av vår skolas kultur.

Precis som det ofta blir i byggprojekt måste tomten röjas inför arbetet och gårdsplanen blev därför en typisk asfaltbelagd gård till ett nybygge. Även då det gället inomhuslokalernas tillgänglighet har utvecklingen gått mycket framåt på sju år, bland annat i och med läroplansreformen.

Utvecklingen av lokalerna och skolmiljön, flyttjobbet och ibrukttagandet tog mycket tid och energi. Belastningen ökade ytterligare då man var tvungen att passa ihop två skolor och verksamhetskulturer.

Då vi gick med i projektet #Uttakoulua önskade vi trygga, välfungerande och trivsamma lärandemiljöer. Vi ville utveckla vår skolas verksamhetsmiljö så att de bättre motsvarar vår moderna lärandekultur. Under årens lopp har flera utmaningar till exempel med gårdsområdenas trygghet kommit fram.

Inomhus var en del av lokalerna dåligt organiserade och opraktiska. Vi ville också höra elevernas och skolans övriga användares åsikter om lokalernas funktionalitet. I detta skede beslöt vi oss att koncentrera oss på skolans gemensamma inom- och utomhusområden.

I designprocessen utgick vi från vardagliga problem och gick sedan vidare till brainstorming där vi med hjälp av samplanering bearbetade nya tankar om hela skolgemenskapens verksamhetskultur. I planeringen tog vi med både elever, deras föräldrar och personal.

Utifrån idéerna formade vi en ny verksamhetskulturför Nummisten koulu i en historisk anda – med inspiration från upptäcksresande Nordenskiöld. Tanken gav upphov till en bild av en båt som seglar längs Svartsån, genom landsbygden, lastad med principerna för en trygg och välmående Nummisten koulu.

Vi började genom att fråga eleverna om deras upplevelser om vad som är bra och dåligt med skolans gårdsplan och lokaler. Svaren skrevs in med olika färger på kartor. Eleverna fick också lägga fram önskemål för att öka trivsamteten och säkerheten.

Utifrån resultaten gick eleverna i årskurs 5–6 in för att fotografera utvecklingsobjekten. Av dessa sammansatte eleverna och lärarna en bildpresentation. I allmänhet var man nöjd med motionsplatserna och -redskapen, det trivsamma biblioteket, sina klasser och naturligtvis matsalen. Brister lade man märke till till exempel då det gällde skolgårdens trafikarrangemang och säkerhet samt lekredskapens skick.

Eleverna önsade sig bland annat olika läs- och viloplatser, nya sittgrupper, mångsidiga motionsredskap både ute och inne, platser som lämpar sig för kojbygge, mer växtlighet och ett staket runt skolgården. Många önskade sig även möjligheten att leka i skogsmiljö.

Skolans utvecklingsarbete är långsiktigt och saker sker inte nödvändigtvis så fort. I samarbete med kommunens skolväsen, fastighets- och trädgårsenhet samt föräldraföreningen har vi inlett genomförandet av dessa önskemål i mån av möjlighet.

Till skolans huvudaula fick vi en liten stuga som efter en omröstning fick namnet Lukumaja (Läskojan). Gårdskarlarerna i årskurs 6 monterade kojan och skötte dessutom andra små reparations- och byggjobb.

Varje årskurs har fått sitt eget åldersanpassade ansvarsområde som de sköter under pågående läsår. Deras uppgifter har bland annat varit att lyfta stolarna i matsalen, ordna upp i kapprummet, vattna blommorna och kontrollera att klädhängarna är prydliga.

Eleverna sköter även andra uppgifter som ökar trivselt, till exempel sköter de skolans bibliotek och utlåningstjänsten för rastredskap samt ordnar olika evenemang tillsammans med de vuxna.

Den avslappningsrast som utvecklades av elevkårens styrelse ger oss välbefinnande och sinnesro i

vardagen. Några gånger i veckan får eleverna anmäla sig att bli kvar och vila sig på mattor i musikklassen och lyssna på lugn, tyst musik. Även avslappningsövningar förekommer i samband med detta.

Traditionellt har elevkåren även ordnat ett öppningsevenemang för vintersäsongen, Hämärähyssy, då eleverna iförda pyjamas och mysdresser tar över skolan med sina mjukisdjur och studerar i en lugnare takt än vanligt medan de ligger i ett dämpat ljus och kanske bara slappnar av ibland.

I Nummisten koulu fungerar daghemmets föräldraförening aktivt för att stöda personalens utbildningsarbete. Varje år bekostar föräldraföreningen olika uppträdanden för skolan och dag-

hemmet samt ordnar gårdstälko, basarer och discon. Genom talkoarbete har man till exempel åstadkommit tjärgröte- och löpbanemålningar på asfaltbeläggningen och man planerar flera liknande målningar.

I samband med andra parter är avsikten att få stora stenar, träd och buskar på gården för att öka skogskänslan. Till kommunens fastighetsenhet har man presenterat behovet av ett staket på gården för att öka säkerheten. Även lokala företag lockas till samarbete.

En av de bärande principerna för den nya verksamhetskulturen är samarbetet mellan eleverna, vårdnadshavarna och de vuxna i skolan samt identifiering och utnyttjande av styrkor. Då fördelas ansvaret för skolans utvecklingsarbete på flera olika aktörer och allas tankar kan komma fram.

Då detta fungerar väl underlättas även skolans personals arbete. Alla elever kan känna sig som en viktig del av gemenskapen där hens styrkor noteras och uppskattas. På så sätt smakar även skolarbetet.

Lärarna uppmuntras att identifiera individuella styrkor och använda dem i sitt vardagliga arbete. Genom självbedömning utvecklas eleverna i att lägga märke till sina färdigheter. Den positiva psykologins arbetsätt hjälper med dessa mål. Låt oss minnas att vi alla är olika och kan olika saker, vilket tillsammans gör oss till en stark och fungerande skolgemenskap. Ur dessa utgångspunkter går det bra att fortsätta med utvecklingsarbetet i Nummisten koulu även i framtiden.

LEDNINGSGRUPPEN SOM MOTOR FÖR SKOLANS UTVECKLING

**TOMI LAMPPULA
OLLI-PEKKA AHTIAINEN**
*ledningsgruppens tränarna
Synesis Oy*

MÅNGA AV SKOLANS centrala mål kan genomföras genom att utveckla skolans ledningsgrupps arbete. I det följande beskriver vi hur ledningsgruppens arbete kan bli en kreativ process av gemensamt lärande genom att utnyttja systemiskt tänkande, utveckla genom försök och dialogisk interaktion. De synpunkter vi presenterar har sitt ursprung i våra erfarenheter av projektet #Uuttakouluas ledningsgrupphandledningar.

Skolornas verksamhet och de anställda är kontinuerligt föremål för ändringstryck som för dem i olika riktningar och utmanar både skolans personals och elevernas välbefinnande. Det är inte ovanligt att det på samma gång finns tiotals olika nationella eller kommunspecifika utvecklingsprojekt. Å andra sidan vet man att upplevelsen av att utvecklas är en av de faktorer som påverkar arbetets meningsfullhet allra mest.

En välfungerande ledningsgrupp kan vara hela gemenskapen till stöd vid genomgången av denna komplexa motsättning. Den kan kombinera olika utvecklingsprojekt med skolans grunduppgift, förtydliga förhållandet mellan dem

och deras vikt och på så sätt delaktiggöra hela gemenskapen i utvecklingsarbetet. För att ledningsgruppen framgångsrikt ska kunna utveckla skolan, måste den kontinuerligt kunna utveckla även sin egen verksamhet.

Ledningsgruppen bör först förtydliga sina medlemmars roller, ansvar och tillgängliga resurser. Sedan följer definitionen av arbetsätten och

definieringen av förhållandet, ansvaret och arbetsfördelningen mellan ledningsgruppen, teamen och hela gemenskapen. Det är viktigt att föra denna diskussion i samarbete med hela arbetsgemenskapen.

Ledningsgruppen ska kontinuerligt upprätthålla sin förståelse för

hela gemenskapens grunduppgift, ledningsgruppens roll i uppfyllandet av denna samt kombinera pågående ändringsprojekt med varandra samt med gemenskapens grunduppgift. Det är också viktigt att regelbundet stanna upp och tillsammans utvärdera hur de centrala utvecklingsmålen framskrider och vid behov justera processerna utifrån utvärderingen.

En lyckad förändring uppnås genom att förstå hur olika saker påverkar varandra i skolans vardag. Förståelsen bildas tillsammans med de personer (elever, personal, vårdnadshavare, samarbetsparter) vars verksamhet och liv man håller på att ändra. I systemisk utveckling strävar man inte alltså enbart efter att skapa ny fungerande praxis, utan att samtidigt ta till sig ett nytt sätt att tänka, där förmågan att lära sig av sin egen verksamhet ligger i kärnan.

Att göra stora förändringar på en gång är svårt och långsammare än att spjälka dem i mindre delar. Ju mindre de saker man testat på i vardagen är, desto snabbare och effektivare lär man sig.

Ledningsgruppen ska ha en helhetssyn över vilket problem man söker lösningar till genom försöken och säkerställa att man även lär sig tillsammans av försöken. I själva försöken och deras genomförande är det viktigt att delaktiggöra hela arbetsgemenskapen och gärna även eleverna och föräldrarna.

Det är kritiskt att identifiera sin egen skolgemenskaps centrala strukturer som möjliggör bildandet av en gemensam förståelse samt att lära sig av försök. I skolgemenskapen är dessa strukturer till exempel regelbundna möten för ledningsgruppen, lärarna samt elevvårdsgruppen.

I många skolor har man även grundat utvecklingsteam vars uppgift det är att dela ledarskapet och utveckla mer omfattande för hela arbetsgemenskapen. Ledningsgruppens uppgift är att fundera på vad de olika teamen borde främja och hålla helhetsbilden under kontroll. Inför varje ledningsgruppmöte är det bra att på förhand fundera på vilka frågor som ska diskuteras och hur mycket tid man använder på varje fråga. Enbart möten och strukturer leder ingenvart om de inte omfattar rätt slags interaktion. Ibland är det bra att föra förståelsediskussioner där man med hjälp av dialog och utnyttjande av samtliga

deltagares erfarenheter strävar efter att öka den gemensamma förståelsen vad gäller ifrågavarande ämne.

Förståelsediskussioner behövs då man har en känsla av att man inte förstår tillräckligt om någon viktig fråga, till exempel hur delaktighet förverkligas i vår skola. Å andra sidan är det viktigt att identifiera när man fattar rätlinjiga beslut, till exempel när man ordnar julfest.

EXEMPEL PÅ LEDNINGSGRUPPENS SYSTEMISKA UTVECKLINGSGREPP

Sjundeå Svenska Skolas ledningsgrupp funderade i projektet #Uuttakoulua på hur den nya läroplanen och den delaktighet som förutsätts i den kan främjas i den egna skolan. Ledningsgruppen började lösa den systemiska utmaningen genom följande steg:

- 1.** I ledningsgruppen bildade man sig en gemensam helhetsbild (systemisk karta) om delaktigheten i den egna skolgemenskapen.
- 2.** Utifrån kartan gjorde man små vardagsförsök i varje ledningsgruppsmedlems eget team.
- 3.** Man reserverade 10 minuter av varje veckomöte för att reflektera över försöken, uppdatera kartan samt för att skapa nya små försök.

I exemplet förverkligades de dimensioner bra med hjälp av vilka skolans ledningsgrupp kan stöda hela skolans systemiska utveckling.

HUR KAN SKOLANS LEDNINGSGRUPPARBETE FRÄMJAS I OLIKA ROLLER?

Ledningsgruppens ordförande/rektor:

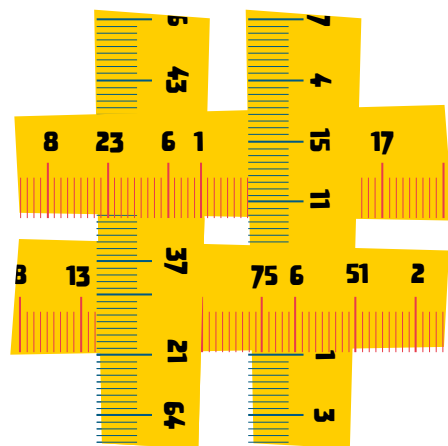
- Försäkra dig om att ledningsgruppens medlemmar har en gemensam förståelse för centrala utvecklingsteman: diksuterar regelbundet utvecklingsteman både tillsammans med hela gruppen och med var och en enskilt.
- Styr ledningsgruppens arbete via en agenda. Kombinera olika teman och projekt med varandra och bunta ihop de frågor som ska behandlas på mötesagendan. Inför varje möte, fundera på vad som vore bra att diskutera och vad man inte behöver diskutera just nu.
- Försäkra dig om att alla som är på mötet blir hörda och att ingen dominerar diskussionen. Begränsa vid behov anförandena och utnyttja pardiskussionen. Se till att alla har möjlighet att på förhand ta del av de ämnen som ska behandlas.

Ledningsgruppens medlem:

- Förbered dig omsorgsfullt inför gemensamma möten och skicka materialet till ordföranden i tid.
- Berätta öppet för den övriga arbetsgemenskapen om ledningsgrupparbetet för att skingra hemlighetsmakeriet kring ledningsgruppens arbete.
- Ta de orosmoment du hör i arbetsgemenskapen på allvar och för dem med låg tröskel till ledningsgruppens gemensamma diskussion.

Ledningen för kommunens bildningsväsen:

- Stöd rektorerna i ledningsgruppens ordförandeuppgift.
- Delaktiggör skolornas ledningsgrupper i planeringen och beredningen av hela kommunens riktlinjer.

KOMMUNER OCH SKOLOR SOM DELTOG I PROJEKTET #UUTTAKOULUA

LEDNINGSGRUPPHANDLENING

Sjundeå svenska skola och Aleksis Kiven koulu
Hangö högstadium och Hangö Centralskola
Puolimatkan koulu
Undervisningens ledningsgrupp
Koivusaaren koulu
Nyhkälän koulu, Haukkamäen koulu och Tuorilan koulu
Keravanjoen koulu
Tytyrin koulu och Anttilan koulu, det framtida Laurentius-huset
Hepolan koulu
Länsikaaren koulu
Pornaisten kunnan johtoryhmä
Kiilan koulu
Jokelan yläaste
Kellokosken koulu
Otalammen koulu
Sipoonjoen koulu

Sjundeå
Hanko
Hyvinge
Ingå
Träskända
Högfors
Kervo
Lojo
Mäntsälä
Nurmijärvi
Borgnäs
Raseborg
Tusby
Tusby
Vichtis
Sibbo

STYRKEBASERAT LÄRANDE

Hangon keskus koulu
Puolimatkan koulu
Haarajoen koulu
Kyrölän koulu
Karkkilan yhteiskoulu
Haukkamäen koulu
Nyhkälän koulu
Päivöläns laakson koulu
Nummen yhtenäiskoulu
Perttilän koulu
Asemanpellon koulu
Pusulan koulu
Riihenmäen koulu
Röykän koulu
Pornaisten yhtenäiskoulu
Rusutjärven koulu
Nummelanharjun koulu
Lukkarin koulu

Hangö
Hyvinge
Träskända
Träskända
Högfors
Högfors
Högfors
Kervo
Lojo
Lojo
Lojo
Mäntsälä
Nurmijärvi
Borgnäs
Tusby
Vichtis
Sibbo

UTFORMNING AV LÄRANDETS OCH VARDAGENS VERKSAMHETSKULTUR

Sjundeå svenska skola	Sjundeå
Aleksis Kiven koulu	Sjundeå
Hango högstadium	Hangö
Puolimatkan koulu	Hyvinge
Järvenpään yhteiskoulu	Träskända
Nyckälän koulu	Högfors
Skolans övergångsteam	Kervo
Bedömningsarbetsgrupp	Kyrkslätt
Laurentiuksen koulu (Tytyrin koulu och Anttilan koulu)	Lojo
Ojamon yhtenäiskoulu	Lojo
Nummisten koulu	Mäntsälä
Länsikaaren koulu och Röykän koulu	Nurmijärvi
Pornaisten yhtenäiskoulu	Borgnäs
Kirkonkylän koulu	Tusby
Ojakkalan koulu	Vichtis
Sipoonlahden koulu	Sibbo

VÄLBEFINNANDE OCH MÅNGVETENSKAPLIGT SAMARBETE

Tita-Marian koulu	Hangö
Puolimatkan koulu	Hyvinge
Ingå välbefinnandegrupp	Ingå
Mankalan koulu, Saunakallion koulu och Kartanon koulu	Träskända
Elevårdsgrupperna i Nyckälän koulu och Karkkilan koulu	Högfors
Stödgruppen för tillväxt och lärande	Kervo
Välbefinnandegruppen på kommunnivå	Kyrkslätt
Harju område	Lojo
Hyökännummen koulu	Mäntsälä
Utvecklingsgruppen för elevvården	Nurmijärvi
Mika Waltarin koulu, Parkkojan koulu och Pornaisten yhtenäiskoulu	Borgnäs
Raseborgsgruppen	Raseborg
Kellokosken koulu	Tusby
Vihdin yhteiskoulu	Vichtis
Sipoonlahden koulu	Sibbo

HANKKEESEEN OSALLISTUNEET KUNNAT

Borgnäs
Hangö
Hyvinge
Högfors
Ingå
Kervo
Kyrkslätt
Lojo
Mäntsälä
Nurmijärvi
Raseborg
Sibbo
Sjundeå
Träskända
Tusby
Vichtis

PÅ SVENSKA:

Utbildningsstyrelsen
Centret för utbildningsevaluering vid Helsingfors Universitet
Regionförvaltningsverket i Södra Finland
Finlands föräldraförbund
Positive Learning oy
Synesis oy

